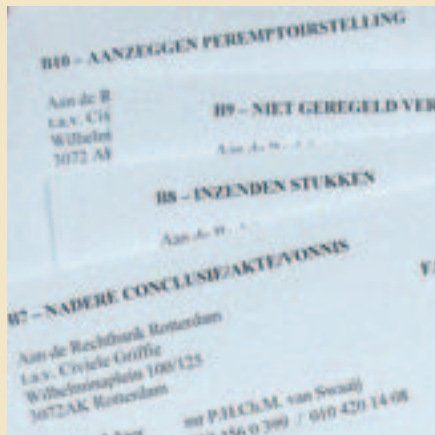

Omslag: Andre Klijsen

12 Bij **onbevoegde vertegenwoordiging** acht de HR derdenbescherming, en toerekening, gerechtvaardigd indien de derde als te goeder trouw kan gelden en het handelen van de pseudo-vertegenwoordiger zijn grond vindt in factoren die liggen in de risicosfeer van de achterman.

18 Het ministerie van Justitie streeft naar **afschaffing van het procuraat** per 1 juli 2006. Worden daarbij vele praktische gevolgen over het hoofd gezien? We belden de rechtbanken, en vragen ook u om **reacties**.

4 Over enkele maanden zal de Tweede kamer oordelen over een **onderzoek naar fundamente van de balie**: bestuurlijke structuur, kwaliteitswaarborgen en tuchtrecht. Privileges als procesmonopolie en verschoningsrecht zouden deels kunnen sneuvelen.

In de volgende nummers:

- Uitleg van CAO-bepalingen
- Kroniek burgerlijk procesrecht
- Kroniek aansprakelijkheidsrecht
- Kroniek pensioenrecht

ARTIKELN

- 12** Vertrouwen van de wederpartij staat voorop
Marc Janssen en Madeleine van Rossum
- 18** **OPINIE: AFSCHAFFING PROCURAAT**
Ministerie onderschat gevolgen
P.H.CH.M. van Swaaij en R.T.M. Stallmann
- 24** Vier managing partners over hun werk:
Knopen doorhakken
Martine Goosens

VASTE RUBRIEKEN

- 4** **ACTUALITEITEN**
 - Donner wil fundamenteel onderzoek balie
 - Liefde, *Joost Beversluis*
 - Holnieten en weekmakers
 - Minister wil meer toezicht op betaling advocaat
 - Engelse angst voor claims: Kostbare mythe
 - Magistrale overwegingen
- 28** **DE CULTUUR VAN**
Henri Swagemakers
Jan Pieter Nepveu
- 30** **REACTIES EN BRIEVEN**
 - Beveiliging tegen geweld, *L. van Heijningen*
- 31** **RECHTER SCHRIJFT TERUG**
Jan van der Does
- 43** **DISCIPLINAIRE BESLISSINGEN**
- VAN DE ORDE**
 - 3** ► Van de deken: Walden
 - 34** ► Nieuwe BTW-regelgeving verschotten per 1 januari 2005
 - 35** ► Gedragscode controle verordeningen
 - 37** ► Besluitenlijst Collegevergadering
 - 38** ► Voortgezette Stagiaire Opleiding en Permanente Opleiding
 - 40** ► Personalia

ONAFHANKELIJKE GESPECIALISEERDE BOARDROOM CONSULTANCY EN ONDERSTEUNING ADVOCATUUR

Ondersteuning advocatuur bij geschillen ter zake van:
fusies en overnames; jaarrekeningen, accountantscontrole en
accountantsverklaringen; belangenverstrengelingen;
waarderingsvraagstukken en schadebepaling

Optreden als deskundige in procedures

Second opinions, arbitrage en bijzondere onderzoeken

Advisering beheersingsvraagstukken en administratieve
automatisering,
bedrijfseconomische en accountancy vraagstukken

Drs. R.H. Veenstra RA
“ DE ACCOUNTANT BEOORDEELD”
Kluwer bedrijfswetenschappen, ISBN 90-267-1932-9

VEENSTRA
ACCOUNTANCY-CONSULTANTS

Galerij 3, 1411 LH NAARDEN
tel.: 035-6943060 fax: 035-6951632

www.veenstraaccountancy.nl

Walden

Jeroen Brouwer

In de tweede helft van de 19e eeuw voorzag Henri David Thoreau in zijn levensonderhoud onder meer als journalist en arbeider. In leven en werk gaf hij blijk van een onafhankelijke, anti-autoritaire levenshouding. 'De mens van recht en wet – de formele, de conservatieve mens – is een kleurloos individu,' aldus Thoreau.

Ik houd het erop dat hij daarbij niet aan advocaten dacht. Deze zijn immers veelkleurig en vaak non-conformistisch ingesteld. Ontdaan van het ideële, hechten advocaten bepaald wel aan zelfregulering en zelfvoorziening. Dat is niet wezenlijk veranderd, ondanks de groei van de balie, specialisatie, internationalisering en commercialisering.

Met een motie van Klaas de Vries (PvdA) werd de regering uitgenodigd om de advocatuur aan een analyse te onderwerpen. De minister heeft inmiddels gereageerd met een brief waarin hij de onderwerpen langsloopt die in de motie worden genoemd. Hij werpt vooral vragen op, waarop een nog in te stellen commissie antwoorden moet formuleren. Het is overigens goed om eraan te herinneren dat ook de Algemene Raad bij de Kamer heeft aangedrongen op een fundamenteel debat, juist om te vermijden dat advocaten politiek worden beoordeeld op grond van incidenten. Incidenten, die vaak mogen rekenen op grote aandacht in de media.

Thoreau had niet veel op met kranten 'I never read those columns at any rate. I do not wish to blunt my sense of right so much,' valt te lezen in *Life without Principle*. Sommige journalisten lijken nu met een zekere gretigheid te berichten dat advocaten eindelijk geknipt en geschoren worden, maar dat is wat mij betreft helemaal niet aan de orde. Het is zaak dat wij gezamenlijk grondig en overtuigend antwoorden formuleren op de vragen die ons worden gesteld.

Daarom een oproep: begint u alvast lokaal het debat te organiseren. Een buitengewone algemene ledenvergadering net voor de zomer zou mogelijk als afronding kunnen dienen.

Inmiddels heeft de minister ook gereageerd op voorstellen van de werkgroep 'betalingen aan advocaten'. De werkgroep kreeg tot taak de Bruyninckx-richtlijnen te evalueren en na te gaan of deze zouden moeten worden geactualiseerd. De richtlijnen dragen wel bij aan een goed en zorgvuldig betalingsverkeer, maar er zou meer duidelijkheid moeten komen over de naleving en handhaving van de betalingsvoorschriften. Uitgangspunt is dat een advocaat in beginsel voor wat betreft honorarium behoort te worden gevrijwaard van strafbaarheid c.q. strafvervolgning wegens heling en witwassen als hij mogelijk besmet geld heeft geaccepteerd als *redelijke* betaling voor geleverde rechtsbijstand.

Wat is redelijk? Een redelijke vergoeding moet passen binnen het bestendig declaratiebeleid van de advocaat, in die zin dat de betaling niet substantieel afwijkt van zijn gangbare declaraties. De deken zou steekproefsgewijs of op basis van concrete aanwijzingen controle moeten uitoefenen. Als de deken niet overtuigd is van de redelijkheid van de betaling, kan de deken een in te stellen onafhankelijke toetsingscommissie een oordeel laten geven over de rechtmatigheid en redelijkheid van de betaling.

Vanzelfsprekend zal de Algemene Raad ook over dit dossier een standpunt bepalen. Een geruchtmakende lezing van Frederik van Eden in 1898, stichter van de productiecoöperatie Walden, kan daarbij mogelijk als inspiratie dienen. Het openingscitaat: 'Mijn hoorders! waarvan leeft gij? Ik vraag u dit in de zin die gewoonlijk als onbescheiden wordt beschouwd. Ik zal voor u antwoorden zoals ik verwacht, dat gij vermoedelijk zelf zoudt antwoorden. Uw antwoord zal zijn: "Wel, natuurlijk van het geld dat ik bezit, krijg of verdien."'

Het recente rapport *Bewijzen van goede dienstverlening* van de WRR kan ons eveneens inspireren. Kort samengevat is het functioneren van maatschappelijke dienstverlening in een aantal sectoren onderzocht. Ondanks het feit dat juridische dienstverlening niet is betrokken in het onderzoek, zijn de conclusies en aanbevelingen interessant. De overheid moet meer vertrouwen hebben in initiatieven van professionals en bestuurders. De nadruk ligt nu te veel op controleren en afrekenen. Overheidsregulering en zelfregulering (en waar van toepassing: marktregulering) vullen elkaar aan. De WRR doet dan ook een appèl op de beroepstrots, de inspiratie en het engagement van professionals en organisaties. Ook op het kritische beoordelingsvermogen en actieve opstelling van cliënten, en op een actieve en betrouwbare overheid. Een overheid die stimuleert waar mogelijk en intervenueert waar nodig.

Een goed functionerende krachtige en integere advocatuur als poortwachter tot en onderdeel van het rechtsbestel is onmisbaar in onze samenleving, schrijft de minister terecht in de eerdergenoemde brief. Overheid en professionals hebben elkaar nodig voor het bepalen en uitvoeren van publieke taken. Het was en blijft echter in de eerste plaats de advocaat die in het directe contact met zijn cliënt het bewijs van goede dienstverlening moet leveren!

Nog eenmaal Thoreau: 'Wij moeten een oneindig vertrouwen in elkaar hebben. Als wij het niet hebben, moeten wij nooit laten blijken dat we het niet hebben.'

Ik spreek de wens uit dat u met mij het komend jaar met vertrouwen tegemoet ziet.

85e jaargang – 14 januari 2005 – nr. 1
Verschijnt elke drie weken.

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Reed Business Information bv. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve de rubrieken Van de Orde en Disciplinaire beslissingen.

Redactie
mr. drs. G.C. van Daal
mr. Y. van Gemerden
mr. A. Groenwoud
mr. W. Heemskerk
dr. L. Hesselink
mr. P.T.C. van Kampen
mr. P.F.P. Nabben
mr. G.J. van Oosten
mr. L.N.J.B. van Osch
mr. M. Perfors
mr. A.P. Ploeger
mr. E. Unger
dr. mr. L.W.M. Wopereis

Uitgever
drs. J.W. van der Weele

Eindredactie
Linus Hesselink

Bureau redactie
Charlotte Helmer

Redactionele bijdragen
t.a.v. L. Hesselink
Reed Business Information bv
Postbus 16500, 2500 BM Den Haag
tel. 070-4415226
fax 070-4415919
e-mail: linus.hesselink@reedbusiness.nl
Bezoekadres: Benoordenhoutseweg 46, Den Haag
Zie www.elsevierjuridisch.nl

Juridische Vacaturebank
www.jbb.nl

Vormgeving
VILLA Y, Andre Klijns
Unit-1, Dmitry de Bruin

Correctie
Sandra Braakmann

Druk
Drukkerij Groen bv, Leiden

Advertenties
Brouwer's Direct Marketing bv
Steekterweg 80 G, 2407 BH Alphen a/d Rijn
tel. 0172-234460, fax 0172-233017
e-mail: bdmbv@euronet.nl
Advertentiecarrievan op aanvraag
Personeelsadvertenties: € 1,97 per mm bij een kolombreedte van 40 mm
Inzendtermijn afl. 2: 14 januari 2005
afl. 3: 29 januari 2005

Abonnementen
Alle advocaten, leden van de Nederlandse Orde van Advocaten, ontvangen het blad gratis. Voor adreswijzigingen kunnen zij terecht bij de Nederlandse Orde van Advocaten, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag (Neuhuyskade 94, 2596 XM Den Haag), tel. 070-3353535, fax 070-3353531.
Niet-leden betalen € 150 per jaarabonnement (incl. BTW en verzendkosten) en voor de jaarband € 15. Studenten 50% korting.

Abonnementen kunnen schriftelijk worden opgezegd tot uiterlijk twee maanden voor beëindiging van het lopende abonnement. Reed Business Information Klantenservice verzorgt de abonnementenadministratie voor niet-leden: Reed Business Information bv, afdeling Klantenadministratie, postbus 808, 7000 AV Doetinchem. Tel. 0314-358358, fax 0314-349048, e-mail: klantenservice@reedbusiness.nl
Losse nummers: € 8,50

Reed Business Information bv legt gegevens vast voor de uitvoering van de (abonnements)overeenkomst. Deze gegevens kunnen worden gebruikt om u te informeren over voor u relevante producten en diensten van Reed Business Information bv, haar groepsmaatschappijen en zorgvuldig geselecteerde derden. Uw e-mailadres wordt alleen gebruikt om u te informeren over gelijksoortige producten en diensten van Reed Business Information bv en haar groepsmaatschappijen.

Als u geen prijs stelt op deze informatie, per post of via e-mail, dan kunt u dit schriftelijk doorgeven aan: Reed Business Information bv, t.a.v. Adresregistratie, Postbus 808, 7000 AV Doetinchem.

ISSN 0165-1331

Nederlands

uitgeversverbond
Groep uitgevers voor vak en wetenschap

'Kernvragen' over bestuurlijke structuur, kwaliteit en tuchtrecht Donner wil fundamenteel onderzoek balie

Lucien Wopereis, *orderedacteur*

Voor het eerst sinds bijna zestig jaar staan de fundamentele van de advocatuur in de politiek ter discussie. De minister van Justitie stelt een commissie in die de komende maanden onderzoek doet naar 'de bestuurlijke structuur (Advocatenwet), een goede borging van de kwaliteit en integriteit en het klacht- en tuchtrecht'. Privileges als procesmonopolie en verschoningsrecht zouden deels kunnen sneuvelen.

Dat blijkt uit de brief inzake de motie-De Vries die minister Donner van Justitie eind december naar de Tweede Kamer heeft gestuurd. In de brief worden confronterende vragen gesteld, over onder andere de bestuursstructuur: 'Is de Orde zonder meer de publiekrechtelijke beroepsorganisatie voor alle advocaten, met een uniforme set aan regels, of is het gewenst dat de Orde ook ruimte gaat bieden aan andere organisatievormen die vooral gelden voor "niet-togetaken"? (...) Ik acht het van belang dat wordt onderzocht of de arrondissementale structuur met raden van toezicht met gekozen deken, een College van Afgevaardigden en een Algemene Raad, aanpassing behoeft.'

Over kwaliteit: 'Ik meen dan ook dat de Orde de baliebrede introductie van een systeem van intercollegiale toetsing of peer review krachtig ter hand moet nemen.' En over het klacht- en tuchtrecht: 'Het is (...) een passief systeem, dat alleen in werking treedt bij klachten. (...) Het tuchtrecht heeft bovendien alleen betrekking op de individuele advocaat en kent niet de mogelijkheid disciplinaire maatregelen te treffen richting het bestuur van het advocatenkantoor. De vraag kan gesteld worden of dit systeem, mede gelet op de differentiatie van de balie, nog afdoende functioneert.'

'PRIVILEGES GERECHTVAARDIGD?'

Donner lijkt het procesmonopolie toe te juichen waar hij schrijft dat dat in het belang is van zowel partijen als een voorspoedige rechtspleging. 'Er moet immers sprake zijn van een *equality of arms*, terwijl de rechter niet extra moet worden belast met een onoordeelkundig juridische presentatie.' Niettemin moet het monopolie worden onderzocht, aldus Donner: 'Mijns inziens zou de

vraag moeten worden onderzocht of het procesmonopolie leidt tot een substantieel gebrek aan marktwerking en onnodige kosten. Voorts kan de vraag worden gesteld of (...) het niet tijd is om onder bepaalde voorwaarden niet-advocaten toegang te bieden tot het procesmonopolie.'

Het belang van het verschoningsrecht wordt door de minister onderschreven, in beginsel. 'Een ieder moet zich vrijelijk en zonder vrees voor openbaarmaking van het besprokene voor bijstand en advies tot een advocaat kunnen wenden. (...) Anderzijds moet worden voorkomen dat advocaten het verschoningsrecht gebruiken voor een ander doel dan waarvoor het is bedoeld.' Om een en ander in kaart te brengen start het Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum in 2005 met zogeheten trendrapportages, waarin wordt gevolgd tot welke uitspraken van de rechter een beroep op het verschoningsrecht leidt.

Moeten advocaten die nauwelijks meer procederen überhaupt nog wel over privileges beschik-

ken? Er 'lijkt een tendens te zijn dat er steeds meer advocaten zijn die aandacht besteden aan buitengerechtelijke werkzaamheden. (...) Er bestaat geen bezwaar tegen dat zaken buiten de rechtszaal worden opgelost. Maar hoe kan de advocaat zijn vakmatige bekwaamheden behouden als hij niet meer procedeert? En mocht de advocaat nauwelijks meer procederen, is het dan nog gerechtvaardigd dat hij diverse privileges geniet?'

Over één kwestie lijkt de bewindsman zich echt boos te maken: het lekken uit strafdossiers. 'De wijze waarop enkele strafrechtadvocaten misbruik hebben gemaakt van hun kennis van strafdossiers heeft veel stof doen opwaaien. (...) Afhankelijk van de voortvarendheid van de Orde [om regelgeving te preciseren, *red.*] overweeg ik wetswijziging om een afdoende normstelling voor de omgang met strafdossiers in de wet te verankeren.'

Over de samenstelling van de commissie is overigens nog niets bekend.

Illustratie: Dimitry de Bruin

‘Stelt Donner de vragen op een neutrale manier of klinkt er toch een diepere, politieke toon in door?’

‘DIEPERE POLITIEKE TOON?’

Volgens algemeen deken Jeroen Brouwer kiest Donner in een aantal opzichten ‘ferm positie vóór de advocaat’. Dat geldt bijvoorbeeld ten aanzien van het verschoningsrecht en de toegang van particulieren tot het rechtsbestel. ‘Ik ben niet zenuwachtig geworden van de brief.’ Maar: ‘De opmerkingen van Donner over de Orde die ruimte moet bieden aan andere organisatievormen betreffende “niet-toga-taken”, vind ik nog schimmig. Is de gedachte dat de Orde adviserende advocaten apart moet reguleren? Wie reguleert dan adviserende juristen, niet zijnde advocaten?’

De vraag naar het procesmonopolie speelt volgens Brouwer pas als blijkt dat dat inderdaad leidt tot een ‘substantieel gebrek aan marktwerking’. ‘Het monopolie kan hoogstens worden losgelaten bij handelszaken boven een bepaald bedrag en bij strafzaken als de verdachte er niet voor kiest zichzelf te verdedigen. Dat is een beperkt gebied en als je iemand toestaat om te procederen in die zaken, dan moet hij toch al snel voldoen aan bestaande regels van de Orde, bijvoorbeeld inzake opleiding. Maak deze procesvertegenwoordiger dan ook maar meteen advocaat.’

Hoogleraar advocatuur Floris Bannier van de Universiteit van Amsterdam vindt de brief van Donner ‘redelijk afgewogen’. ‘Hij stelt vragen die op zichzelf gesteld mogen worden. De grote vraag is of hij ze op een neutrale manier stelt, of dat er toch een diepere, politieke toon in klinkt.’ De samenstelling van de nog in te stellen commissie is daarom van het grootste belang, aldus de hoogleraar.

Bannier is tegen afschaffing van het procesmonopolie. ‘Loslaten van het monopolie is een patent middel om de chaos in het rechtsbedrijf te vergroten.’ Hij is verbaasd over de stelligheid van de minister inzake het kwaliteitsbeleid (interview, peer review). ‘Ik vermoed dat de minister vooral het oog heeft op kleine kantoren. Bij de grotere kantoren is dat allemaal al geregeld, denk aan de wekelijkse jurisprudentiebesprekingen. Het verzet bij kleine kantoren is groot. Ik voorzie opstand.’

Maurits Barendrecht, hoogleraar Centrum voor aansprakelijkheid aan de Universiteit van Tilburg, is behoorlijk positief over de brief van Donner. ‘De brede opzet van het aangekondigde onderzoek spreekt me erg aan. Ik hoop dat de commissie niet te snel gaat denken in termen van wat er geregeld moet worden, maar eerst een goede analyse maakt. Ook de Engelse review van de *legal services* door Clementi is daarmee begonnen.’

Hij herkent ook iets van zijn eigen kritiek op de balie: ‘De minister vraagt bijvoorbeeld terecht aandacht voor de gegroeide invloed die acties van advocaten kunnen hebben op tegenpartijen, op de rechterlijke macht, en op de naleving van normen door burgers. Als die zaken eenmaal verhelderd zijn – en dat hoeft geen groot probleem te zijn – wordt het gesprek over regulering veel gemakkelijker. Anders bestaat de kans dat het een gevecht wordt over relatief onbelangrijke, maar gevoelig liggende kwesties zoals de organisatie van de Orde per arrondissement of per ressort.’

Dit blad zal het onderzoek door de commissie en de politieke discussie over haar rapport nauwlettend volgen. Opiniebijdragen van lezers zijn van harte welkom.

column

JOOST BEVERSLUIS

Liefde

Commentaren ‘heet van de naald’ zijn gegeven. De Kamer heeft z’n opgewonden kreten geuit. Tijd voor een bezonken oordeel. En wie is daartoe meer toegegerust – om niet te zeggen: gedwongen – dan de columnist van het *Advocatenblad*, die eens per zes weken de pen mag trekken, zijn schrijfsels 10 dagen voor publicatie moet inleveren en kritisch gevolgd wordt door een hoogopgeleide redactie.

Over Nederland *post 9/11 & 2/11* gaan we het derhalve hebben. Want, put-tend uit een langjarige ervaring als advocaat in echtscheidingen, geloof ik de oorzaak van het actuele ongemak in de samenleving trefzeker te kunnen plaatsen, verklaren én oplossen. Luistert.

Toen de instroom van werkers uit het Rif en Anatolië begin jaren zestig op gang kwam en ook nog toen zij partners over lieten komen en gezinnen stichtten in de decennia nadien, waren de betere kringen in Nederland – mijn parenteel niet uitgezonderd – tolerant. Hoe had het anders gekund. De werkers en hun gezinnen woonden elders in de stad. En de gedachte dat ooit een andere relatie met hen zou bestaan dan die van passant in de openbare ruimte was buiten de orde reeds hierom, omdat de werkers veelal machinebankwerkers waren of iets dergelijks. Aan verwerping wegens religie, beheersing van het Nederlands en dergelijke kwam men eenvoudig niet toe.

Die tolerantie stelde dus weinig voor en heeft weinig goeds gebracht. In mijn ogen staat nog altijd voor haar symbool de in hoofdstedelijke D66-kringen destijds veel gehoorde lofzang op immigratie: ‘omdat het nu zo lekker ruikt op de Albert Cuyp’.

Eerdergenoemd ongemak heeft evenwel een andere oorzaak dan deze tolerantie. Pim, de botsvliegtuigen op 9/11 en de uitbening op 2/11, zijn daarbij niet meer dan aanleiding. Aanleiding namelijk voor de welmenende autochtonen, de spraakmakende elite voorop, om na veertig jaar minzaam dulden, de nieuwkomers eens wat beter in ogenschouw te nemen en gericht te vragen wat zoal hun ideeën zijn. En dat is schrikken!

Wat blijkt het geval? Anders dan alle gevestigde clans, betere kringen en elites altijd voetstoots onderstellen omtrent *die andere mensen* – naar het patroon ook waarmee altijd en allerwege zo effectief onderlinge sociale posities werden gevestigd en onderhouden – koesteren deze nieuwkomers niet als droom om zich te mengen, met als concreet ultiem streven te trouwen met een wit meisje of zo’n witte kanjer uit eerderbedoelde kringen. Nee, men blijft net zo lief onder elkaar, al is het op de flat en achter de schotelantenne. Sterker nog: het gemengde huwelijk wordt breed afgewezen, in bepaalde varianten binnen beperktere kring zelfs als onzedelijk beschouwd, in termen soms of het gaat om afgeven met dieren. En dat dit laatste naar actueel vaderlands strafrecht geen delict is mits met zachtheid bedreven, maakt de zaak voor hen niet anders.

Amaai! Afgewezen, net nu we besloten van ze te gaan houden! En tot welke orale vlijm en kwaadsappige dadendrang brengt ons niet het duo van gekwetste trots en miskende liefde. Menig goed boek gaat er over en veel van mijn betalende dossiers vonden en vinden dáárin de nimmer aflatende oorzaak van hun fraaie rendement.

De broodnodige modernisering van opvattingen aan gene zijde moet stellig overgelaten worden aan daarvoor toegeruste professionals (hoewel ik mijn geld vooral zou inzetten op tijdsverloop als beslissende agens). De dezer dagen wat vocifereuze autochtone betere kringen en spraakmakers beveel ik graag een collectief consult aan bij de relatietherapeut. Opdat het deel daartoe in staat leert inzien hoe voos zijn liefde is en hoe overstuurd zijn reactie, en het andere deel domweg leert leven met de teleurstelling.

Wél of geen jaarrekening lezen?

College van Afgevaardigden bijeen, 1 december 2004

Jan Pieter Nepveu

Het College van Afgevaardigden vergaderde woensdagmiddag 1 december in de Utrechtse Jaarbeurs.

Algemeen deken Jeroen Brouwer opent de vergadering drie minuten over twee. Met 81 afgevaardigden is de opkomst heel goed. Het lijkt erop dat alle nieuw gekozen afgevaardigden aanwezig zijn. Ook achter de tafel van de Algemene Raad zit een nieuw gezicht: Lotje van de Puttelaar. Zij neemt de taken over van Els Unger, die Pim van Duren als waarnemend deken opvolgt. Brouwer heeft een paar mededelingen. Die over no cure no pay en de motie van Kamerlid De Vries behelzen geen nieuws, daarover heeft men kun-

Lotje van de Puttelaar

nen lezen in dit blad en de wekelijkse nieuwsbrief Orde van de Dag. Brouwer meldt ook dat de NMa de Orde onder de loep genomen heeft en relevante punten inventariseert. De Orde is door de NMa uitgenodigd voor een gesprek. Brouwer wil voorkomen dat de inventarisatie vroegtijdig openbaar wordt. 'Zij zal publiek wel wat consequenties hebben.'

NIET DE STEKKER ERUIT

Vanzelfsprekend zullen de afgevaardigden te zijner tijd als eersten kennis van de inventarisatie nemen.

Op de agenda staat allereerst de evaluatie van

BaliePlus. De serviceorganisatie is zeven jaar geleden opgericht en biedt advocaten onder meer de mogelijkheid tot collectieve inkoop. BaliePlus maakte aanvankelijk verlies, maar sinds een jaar of drie wordt er bescheiden winst geboekt. Hoewel volgens Van Duren de toekomst niet groots is, ziet hij 'geen steekhoudende argumenten om de stekker er uit te trekken'.

J. van Veggel (Amsterdam), betrokken geweest bij de oprichting van BaliePlus, vindt dat de organisatie door de Algemene Raad altijd stiefmoederlijk behandeld is. 'De gedachte om de stekker eruit te trekken vind ik te negatief. Ik zou er eerder een stekkertje bij willen steken, want binnen de balie bestaat behoefte aan een serviceorganisatie. Met name de kleine kantoren maken er graag gebruik van.'

Een ander geluid komt van J. Peek (Breda). Peek noemt het succes van BaliePlus 'niet zo eclatant' en vraagt zich af in hoeverre de Orde zich er mee bezig moet houden. 'Ik zie BaliePlus als een zelfstandige onderneming die de advocatuur iets aanbiedt. Moet de Orde daar geld aan besteden?' Brouwer antwoordt dat de Orde de bemoeienis met BaliePlus al sterk heeft teruggedrongen.

KROEGENTOCHT

Het College stelt zonder veel discussie de financiële bijdrage 2005 vast. Nadat tijdens een vorige vergadering de categorie-indeling al gewijzigd is, zal met ingang van 2005 voor iedereen de financiële bijdrage structureel worden verlaagd met 35 euro. De begroting 2005 en de meerjarenraming 2006/2007 zien er, vinden alle sprekers, net als de laatste jaren weer mooi uit. Er zijn slechts een paar opmerkingen. Mw. M. Ubbink (Almelo/Zutphen) had, gezien het dalend aantal asielzoekers, verwacht dat voor asielzaken minder geld begroot zou worden. Het betreft weliswaar een relatief bescheiden post maar hij stijgt van 22.000 naar 30.000 euro, een groeipercentage van 30 procent.

Els Unger (Algemene Raad) legt uit dat de verlaging van de kosten geen gelijke tred houdt met de vermindering van het aantal asielzoekers. 'De kosten gaan omlaag, maar niet zo snel.' Verder is de Orde gevraagd de bijdrage te verhogen aan de permanente commissie die de regering adviseert over vreemdelingen-, vluchtelingen- en strafrecht. Unger: 'We hebben daar nog niet over

beslist, maar het is voor de zekerheid al verdisconteerd in de begroting.'

Ubbink verbaast zich ook over de stijgende kosten van de jaarlijkse Ordevergadering. Die gaan van de huidige 250 duizend euro geleidelijk naar 331 duizend euro in 2007. 'Met in ons achterhoofd de uitgekilde ordevergadering in Dordrecht, hadden we een daling verwacht,' aldus de afgevaardigde.

Van Duren zegt van verschillende kanten te hebben vernomen dat de jaarvergadering in Dordrecht wel wat al te sober was. 'Daarom wil de Algemene Raad terug naar de oude opzet, met de avond ervoor de door velen zo gevraagde kroegtocht.'

L. Eenens (Den Haag) vindt het gezien de huidige financiële situatie ongewenst dat het vermogen van de Orde nog verder groeit. Het resultaat in 2004 bedraagt maar liefst een miljoen euro, en voor 2005 wordt wederom een positief resultaat (188.000 euro) verwacht. Het vermogen wordt daardoor volgens Eenens onnodig groot.

J. Smeets (Haarlem) steunt de Haagse opmerking: 'Misschien is dit een moment om tot enige bezinning te komen. Wij zijn met z'n allen verplicht lid van deze organisatie. Dat is op zichzelf een goede zaak. Maar het betekent ook dat de organisatie eens moet bezien waaraan het geld wordt uitgegeven. Organisaties als deze hebben de neiging uit te dijen.' Smeets bepleit daarom het inschakelen van een extern bureau. Brouwer voelt daar niets voor: 'Het College van Afgevaardigden heeft een duidelijk benoemde controletaak. U bepaalt zelf wat u wilt. We hebben een begroting, en die wordt vastgesteld of niet.'

LIEVEMOEDEREN

De rest van de middag wordt voornamelijk gebruikt voor de PowerPoint-presentatie van Ed van Liere (Algemene Raad) over ingrijpende aanpassingen in de beroepsopleiding. Het accent in de opleiding zal komen te liggen op de beroepsvaardigheden. Uitgangspunt is dat tijdsduur en kosten niet mogen toenemen. De vakken jaarrekening lezen en belastingrecht zullen vervallen. Het is niet voor alle aanwezigen eenvoudig er steeds bij te blijven. Gelukkig staat alles ook op papier.

Na de presentatie is er tijd voor vragen en opmerkingen. 'Natuurlijk hebben wij diep respect voor

het hier samengebalde intellect,' zegt W. Taekema (Den Haag). Desondanks vindt hij het 'uiterst ongelukkig' dat het jaarrekening lezen uit het basispakket geschrapt dreigt te worden. 'Jaarrekening lezen hebben we in veel onderdelen van de praktijk nodig, in het familierecht, in alimentatiekwesies, in het ondernemingsrecht, bij fraudezaken... Iedereen zou toch minstens enig begrip moeten hebben van een jaarrekening.' Maar Van Liere vraagt zich af wat 'dat jaarrekening lezen nou eigenlijk voorstelt'. 'Ik ben net als

zoveel advocaten een authentieke alfa en snap het allemaal niet. Ik heb ook niet de illusie dat ik het ga snappen als ik het onderwijs zou volgen.' Van Veggel (Amsterdam) spreekt van een vreemde redenering: 'Als je zelf het rekening lezen niet begrijpt, vind ik dat een raar argument voor het schrappen uit de beroepsopleiding.' J. Dantuma (Arnhem) daarentegen begrijpt Van Liere uitstekend. Er zijn immers twee soorten mensen en daar helpt geen lievermoederen aan. 'Je kunt jaarrekening lezen of je kunt het niet. Er zijn mensen

die het kunnen en mensen die het nooit zullen kunnen. De opleiding biedt wie het al kan niets nieuws, en voor de anderen is het te moeilijk.' Ten slotte kenschetsen de algemeen deken en W. de Vries (Den Haag) de vertrekkende Pim van Duren als een aimabele man, wars van enige poespas, rustig, verfijnd levensgenieter, en gentleman in optima forma. Van Duren bedankte diverse mensen en merkte toen op: 'Ik sterf van de dorst.' (Zie voor de besluitenlijst van het College de Ordepagina's achter in dit nummer.)

Berichten uit het notariaat

mr. E.E. Minkjan, bestuurssecretaris KNB

Holnieten en weekmakers

De notaris is een ambtenaar en een bestuursorgaan en daarom is de Archiefwet met zijn uitvoeringsregelingen op zijn akten van toepassing. Een notaris moet zijn akten op een bijzondere manier veiligstellen. Ze moeten veilig worden bewaard in een kluis of ruimte die moet voldoen aan speciale eisen, genoemd in de Regeling archiefruimten en archiefbewaarplaatsen: geen water- of elektriciteitsleidingen erboven, geen ramen, de vloer en muren moeten van steenachtig materiaal zijn, een brand moet gedurende 60 minuten worden tegengehouden, en er moet niet te veel en niet te weinig luchtverversing zijn. Na twintig jaar kunnen de akten naar een centrale plaats in het arrondissement, meestal de griffie van de rechtbank, de algemene bewaarplaats. Na 75 jaar gaan de akten van hieruit naar een rijksarchiefbewaarplaats, voor testamenten is de termijn 100 jaar.

De afgelopen maand ontstond beroering in het notariaat door de nieuwe voorschriften over de hechtmechanieken, waarmee de bladen van akten moeten worden bijeengehouden. De eisen staan in de Regeling duurzaamheid archiefbescheiden. Vroeger werden de akten genaaid, maar na verloop van tijd zijn notarissen ook nietjes en metalen ringetjes gaan gebruiken. Door zo'n ringetje wordt dan een koordje gehaald en dit wordt met het ambtszegel van de notaris aan de akte gehecht. Soms doet de notaris het geheel dan ook nog in een plastic koftje. De nietjes en metalen ringetjes roesten echter weg en in plastic zitten weekmakers, die na enkele decennia verdampen en daarmee het papier aantasten. Hierover zijn de afgelopen jaren problemen ontstaan met de

rijksarchivarissen. Die vonden dat het notariaat eigenlijk de akten weer uit elkaar moet halen, hetgeen echter op grond van de Wet op het notarisambt niet is toegestaan.

Na uitgebreid overleg is de algemeen rijksarchivaris akkoord gegaan met een overgangsregeling. De oude akten met de verkeerde hechtmiddelen worden geaccepteerd, op voorwaarde dat met ingang van 1 januari 2005 de goede hechtmechanieken worden gebruikt. Wat zijn goede hechtmechanieken? Hierover brandden de vragen van notariskantoren los, toen de afspraak met de algemeen rijksarchivaris half november bekend werd. Katoenen draad mag nog. En verder voldoet een zogenoemde holniet van kunststof, een soort drukknop die ook voor medische doeleinden wordt gebruikt, bijvoorbeeld in korsetten. Op dit moment is er echter maar één bedrijf in Nederland die ze kan leveren, en slechts in twee formaten, dus in veel gevallen óf te klein, óf te groot. Bovendien neemt zo'n holniet veel kostbare plaats in de kluis in. Roestvrije nietjes zouden beter zijn, maar het soort dat voldoet is niet in Nederland te verkrijgen, wel in Engeland.

De afgelopen weken beantwoordden medewerkers van de KNB veel telefonische vragen van verontruste mensen van notariskantoren. Over de holnieten. Voor een nietonaanzienlijk deel betrof het retorische vragen, bedoeld om zich op iemand te kunnen afreageren. Maar vele gesprekken eindigden met de lachende conclusie: in wat voor land leven wij?

ORDENIEUWS

Uurtarief curatoren en bewindvoerders

Het uurtarief curatoren en bewindvoerders is per 1 januari 2005 vastgesteld op € 171. De salarisp bepaling vindt plaats overeenkomstig de Richtlijn salarissen curatoren en bewindvoerders, zoals vastgesteld in overleg tussen het landelijk overleg van rechters-commissarissen insolven-

ties (Recofa), de Vereniging Insolventierecht Advocaten (Insolad) en de Nederlandse Orde van Advocaten. Dit uurtarief wordt jaarlijks per 1 januari (voor het eerst per 1 januari 1997) aangepast met een percentage dat overeenkomt met het procentuele verschil tussen het indexcijfer

CAO-lonen per uur inclusief bijzondere beloningen, reeks voor de Overheid (juli publicatie), van enig jaar en het overeenkomstige indexcijfer in het voorafgaande jaar.

Minister wil meer toezicht op betaling advocaat

Lucien Wopereis, orderedacteur

Er moet een onafhankelijke toetsingscommissie komen die controleert of betalingen aan advocaten voor rechtsbijstand volgens de regels zijn gedaan. Door de onduidelijkheid over de naleving van de Bruyninckx-richtlijnen kan de advocatuur kwetsbaar worden voor betrokkenheid bij witwaspraktijken.

Dat schrijft minister Donner in een brief aan de Tweede Kamer. De brief is een (grotendeels instemmende) reactie op het tegelijk naar de Tweede Kamer gestuurde rapport 'De betaling verantwoord' van de Werkgroep betalingen aan advocaten. Die werkgroep stond onder voorzitterschap van prof. mr. C.P.M. Cleiren en was samengesteld uit advocaten (J. Sjöcrona, P. Storm en M. Wladimiroff), een vertegenwoordiger van de Orde (hoofd afdeling Juridische Zaken M. Veenboer) en vijf vertegenwoordigers van het ministerie van Justitie.

Tineke Cleiren,
werkgroepvoorzitter

Volgens de werkgroep ontbreekt het ten aanzien van betalingen aan advocaten niet zozeer aan regelgeving, maar is het – tegen de achtergrond van de EU-richtlijn ter bestrijding van witwassen en de dienovereenkomstige wijziging van het Wetboek van Strafrecht – 'in toenemende mate van belang duidelijk te maken dat deze regels, inclusief de desbetreffende (aan te vullen) bepalingen

in de Bruyninckx-richtlijnen, in de praktijk ook daadwerkelijk worden nageleefd en gehandhaafd.' Want daar ontbreekt het volgens de werkgroep nogal eens aan. Informatie over wel of niet naleving van de richtlijnen blijft veelal 'binnen de vertrouwelijkheid van het advocatenkantoor'. 'De werkgroep acht dit vacuüm ongewenst. Het kan op termijn de kwetsbaarheid van de advocatuur voor betrokkenheid bij witwaspraktijken – alsmede voor de vervolging dienaangaande – vergroten,' aldus de werkgroep.

Om dit te voorkomen zou er een toetsingscommissie moeten komen, dienen de Bruyninckx-richtlijnen te worden aangescherpt en moet het OM in een vervolgingsrichtlijn neerleggen dat een advocaat is gevrijwaard van strafvervolging indien deze 'strikt overeenkomstig de aangescherpte richtlijnen en verordeningen heeft gehandeld'. Minister Donner volgt de commissie in de eerste twee voorstellen, ten aanzien van de derde stelt hij dat het 'huidige terughoudende vervolgingsbeleid wordt gehandhaafd'. Dat betekent dat eventuele vervolging van een advocaat als een gevoelige zaak wordt aangemerkt en wordt gemeld aan het College van procureurs-generaal, en zonodig aan de minister van Justitie. 'Het aanvaarden van geld dat van een misdrijf afkomstig is door een advocaat wordt vrijwel altijd aangemerkt als een gevoelige zaak, zodat een extra zorgvuldige behandeling in die gevallen is gewaarborgd. Dat wil niet zeggen dat het Openbaar Ministerie in gevallen als hier bedoeld nooit zal vervolgen. Een ongeclausuleerde vrijwaring van strafvervolging past immers niet in ons rechtsstelsel,' aldus Donner.

AANTONEN EN SERIEUS NEMEN

Als het aan de werkgroep ligt wordt steeds de volgende procedure in acht genomen. De plaatselijke deken zal steekproefsgewijs of op basis van con-

Advocaat Gerard
Bruyninckx, naam-
gever van de richtlijnen

crete aanwijzingen onderzoeken of de betalingsvoorschriften door advocaten worden nageleefd. Indien de deken niet overtuigd is van de redelijkheid van betalingen, kan hij de zaak voorleggen aan de commissie. Dat is uiteraard ook het geval als er sprake is van een 'ernstige verdenking'. Indien de commissie vindt dat er inderdaad sprake is van overtreding van de betalingsvoorschriften, dan meldt de commissie dit aan de deken. Die kan in dat geval een klacht indienen bij de Raad van Discipline. Is de commissie daarenboven van mening dat sprake is van een redelijk vermoeden van schuld aan een misdrijf, dan meldt zij dit aan het Openbaar Ministerie. De door de werkgroep en minister voorgestane aanscherping van de Bruyninckx-richtlijnen houdt in dat de advocaat verplicht wordt 'relevante, nader te omschrijven betalingsgegevens in (het financiële deel van) zijn cliëntdossier vast te leggen om daarmee nakoming van de voorschriften te kunnen aantonen'. Ook dient te worden vastgelegd dat de controle op de naleving van de betalingsvoorwaarden wordt geregeld in het kader van de controle door de plaatselijke deken.

De Orde moet de richtlijn omzetten in een verordening. 'Hiermee wordt grotere duidelijkheid bereikt en wordt de rol van de deken versterkt. Bovendien wordt een duidelijk signaal gegeven dat de Orde deze kwestie serieus neemt,' aldus Donner.

Advocaten in actie voor Azië

door Michel Knapen

De ramp in Azië laat ook de advocatuur niet onberoerd. Het Tilburgse Advocatencollectief heeft besloten vijf procent van de omzet in de maanden januari en februari over te maken naar giro 555. 'Dat wordt een bedrag van tien- à vijftienduizend euro,' zegt Jean-Louis van Os. Drie dagen na de tsunami heeft het kantoor van sociale advocaten de collega's in Tilburg en omgeving

aangeschreven eenzelfde gebaar te maken. Een kleine week later is daar echter nog maar 'mondjesmaat' op gereageerd, stelt Van Os vast. Algemeen deken Jeroen Brouwer spreekt van een 'sympathiek initiatief' maar wil het woord 'ondersteunen' niet gebruiken. 'We brengen het onder de aandacht. We zijn als advocatenorde immers geen fondsenwervers.' Ook andere kantoren nemen soms initiatieven. 'In Amsterdam zelf doen we niks,' zegt Kitty Krie-

len van Freshfields. 'Maar ons kantoor in Hong Kong organiseert een internationale inzamelingsactie. Alle medewerkers wereldwijd ontvangen een oproep voor donatie.' Baker & McKenzie stort 25 duizend dollar, de Amsterdamse vestiging doet daar nog eens vijfduizend euro bovenop, zegt Linda van Maaren. Bij Kennedy Van der Laan (Amsterdam) zijn wel al enkele suggesties gedaan, zegt Maarten van Zanen. 'Die ideeën zijn we nu aan het inventariseren.'

Engelse angst voor claims Een kostbare mythe

Patrick van IJzendoorn

Vlak voor Kerst kwam de Royal Society for the Prevention of Accidents met een opvallend advies aan het Britse bedrijfsleven: hang geen maretakken op bij kerstborrels. Waarom? Vanwege mogelijke claims wegens seksuele intimidatie. Is het Verenigd Koninkrijk in de ban van een compensatiecultuur? Niet volgens de cijfers, maar wel voor het gevoel. In de politiek gaan ondertussen geluiden op om de Human Rights Act aan te passen.

Dat de BBC op Tweede Kerstdag de film 'The Man Who Sued God' uitzond, getuigde van een goede timing. Dagelijks amuseren de Britten zich met anekdotes over een postbode die een theoloog aanklaagt wegens het sturen van te veel brieven, een kok die zijn baas voor de rechter sleept nadat hij zich had verwond tijdens het klungelig snijden van een overrijpe avocado, en een gevangene die geld van de staat kreeg nadat hij van het dak was gevallen bij een ontsnappingspoging.

Soms zijn de gevolgen triest: een winkel in Great Yarmouth ging failliet omdat het ruim 200.000 pond moest betalen aan een moeder wiens zoontje tijdens het skaten langs de kassa tegen de deur was gedonderd. De meeste claims komen uit het arme Noordwesten van Engeland, waar Liverpool, met dank aan de beruchte Accident Group (zie kader), faam geniet als 'the pavement-tripping capital of Britain'.

De Britse bevolking, zo bleek uit een onderzoek van de BBC, is ervan overtuigd dat met de Personal Injury Law ook dit omstreden onderdeel van de Amerikaanse cultuur is aangespoeld, waarbij het nog als een geluk wordt gezien dat gewone rechters zulke zaken behandelen, en niet jury's die uit een soort Robin Hood-mentaliteit onmerklijke claims honoreren.

Naast leesplezier zorgen claims ook voor onbehagen, temeer daar verzekeringspremies en gemeentelijke belastingen opvallend zijn gestegen de laatste jaren. De baas van Lloyd's, Lord Levene, verklaarde dat de claimindustrie, waarin jaarlijks tien miljard om gaat, de economie van het land 'leegplundert'. Meer moreel dan zakelijk was de schande die premier Tony Blair onlangs in het parlement sprak over de

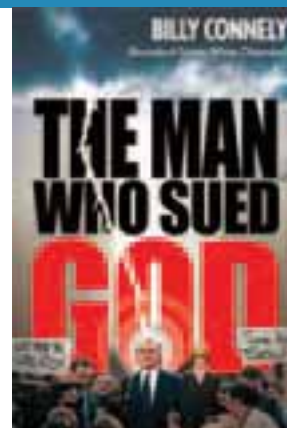
rechter die bepaald had dat een taxichauffeur met recht 500 ponden aan 'traumaschade' had geclaimd bij een echtpaar wier 18-jarige, thuiswonende zoon hij tijdens een ongeluk had doodgereden.

Bij de Conservatieve Partij leeft het idee dat de compensatiecultuur een uitvloeisel is van de Human Rights Act, waarmee de Europese rechtspraak vier jaar geleden in het Britse rechtssysteem werd gevoegd. Hierdoor zou de continentale Code Napoleon, die de staat een scala aan plichten toedicht, op de Magna Carta, The Petition of Right en The Bill of Rights

De Accident Group ging in het voorjaar van 2003 failliet, een bericht dat de werknemers via een sms ontvingen. Terwijl oprichter Mark Langford in Spanje renteniert, gaat haar Zwitserse verzekeraar Winterthur claims van in totaal 70 miljoen pond neerleggen bij tientallen advocatenkantoren die hun fiat hebben gegeven aan 'onzinnige' claims. Juridische onkosten van verloren zaken declareerde de Accident Group bij de verzekering. Inmiddels heeft de Law Society gepleit voor regulering, daar de wild-westpraktijken van de amper tot niet juridisch geschoolde 'ambulance chasers' van 'claim farms' als 'The Pothole Bill' of 'The Carpet Stretcher' de advocatuur een slechte naam geeft.

gefundeerde Britse recht hebben verdrongen. Kortom: 'compensatie' kwam in plaats van 'common sense'. 'Het probleem is dat dit ingevoerde "mensenrechten-systeem" compensatiejagers en criminele lastposten belooft,' aldus de schaduwminister van Binnenlandse Zaken David Davis, die met dat laatste doelt op schadelclaims van inbrekers tegen huiseigenaren nadat ze zich hebben opengehaald aan glasherven. Binnen de Conservatieve Partij wordt de Personal Injury Law daarom ook wel 'de Arbowet voor criminelen' genoemd.

Critici stellen dat de Conservatieven met het kortwieken van de rechtshulp zelf de voorwaarden hebben geschapen voor het nu zo verafschuwde 'no win, no fee'-systeem, dat volgens de consumentenbond overigens in nogal wat gevallen een fabeltje is wegens verborgen juri-

dische kosten. Belangrijker is een onderzoek van de Datamonitor waaruit bleek dat het aantal claims de laatste jaren juist gestaag is gedaald. Afgelopen november noemde Lord Falconer, de hoogste baas van justitie (en oud-Kamergenoot van Tony Blair), de compensatiecultuur tijdens de *Insurance Times*-conferentie een 'mythe', maar wél eentje met reden tot zorg, omdat de angst voor claims een verlamende werking heeft op de samenleving. Artsen mijden risico's door 'defensieve' medicijnen voor te schrijven, terwijl gemeenten kastanjebomen omhakken (daar kunnen kinderen uit vallen), bosschages weghalen (daar kunnen pedofielen zich schuilhouden) en bossen sluiten (daar kunnen wandelaars uitglijden).

De grootste dupe lijken schoolkinderen te zijn. Scholen organiseren immers steeds minder excursies, vliegerwedstrijden, zaklooptcompetities, stoelendansavonden en cursussen pannenkoeken bakken. Ook voetballen tijdens de pauze en klassikaal taartjes eten op verjaardagen zijn, met oog op de wettelijke Health & Safety-procedures, langzaam uitstervende fenomenen. 'Ik ben dol op mijn beroep, maar een steeds groter deel van mijn tijd breng ik noodgedwongen met advocaten door,' zo vatte hoofddocent Margaret Lenton haar werkzame bestaan recentelijk samen in het weekblad *The Spectator*.

Eén school besloot van een nood een deugd te maken: de Islington Green School eist na 25 jaar alsnog royalty's van Pink Floyd. Leerlingen van de Londense school hadden indertijd (stiekem) als kinderkoor ('We don't need no education!') gefungeerd bij de hit *Another Brick in the Wall*...

Deze winter zendt BBC 2 'No Win, No Fee' uit, een zesdelige documentaireserie over een van de grootste 'personal injury'-bedrijven van het land, het in Manchester gevestigde Amelans.

Magistrale

OVERWEGINGEN

In deze rubriek plaatsen we uitspraken die de lezers ons sturen. We zien graag uitspraken uit de praktijk die bloemrijk, raar, onhandig, vlam-mend, beleerend, misschien wel tenenkrommend maar vooral geestig zijn. Als de lezer maar ver-rast wordt, zich afvraagt of het werkelijk klopt wat er staat en met een lach op het gezicht de rubriek bekijkt. Zie het colofon voor het (e-mail)adres waar u uw vondst heen kunt stu-ren. Dit keer een juweeltje!

HEMELSE MUZIEK

Geen magistrale overweging, wel een magi-straal schrijven van 9 december 1975, inge-stuurd door de heer mr. C.G. Klomp. Een brief van toenmalig deurwaarder, de heer Lafeber, toegezonden aan toenmalig kan-toorgenoot, mevrouw Swartling. Mevrouw Swartling had de deurwaarder opdracht gegeven tot betekening over te gaan van een door haar opgemaakte dagvaarding, doch was niet op de hoogte van het overlijden van

de gedaagde partij. Het antwoord van de heer Lafeber is uniek:

‘Mevrouw,

Hierbij retour de bijdrage van Uw schrijven van 8 december jl. inzake van X.

Uw confrère Mr. Bierman zal uw vraag aan de hand van vroegere praktijk ongetwijfeld willen beantwoorden.

De geloofsovertuiging van ondergetekende verbiedt hem door U gevraagde activiteit, zodat hij in deze zijn intermediair zal moe-ten weigeren.

Naar zijn mening lijkt het bovendien niet waarschijnlijk, dat de geest van de overlede-ne zich voor Uw beoogde doel in enige seance zal laten oproepen. Diens vrouw heeft daar blijkbaar nog wel enig heil in gezien, daar zij de dagvaarding, zonder te kikken over de lij-felijke afwezigheid van haar echtgenoot, heeft aangenomen.

Zijn geest waarde bij de betekening van de dag-vaarding ook niet, op voor de exploiterende deurwaarder merkbare wijze rond. Er klonk geen hemelse muziek, evenmin echter gaf een helse zwavelgeur de deurwaarder aanleiding te veronderstellen, dat hij doende was een overledene te dag-vaarden.

Weet U ook, of Uw aanmaning en hem in het hiernamaals hebben bereikt? In bevestigend geval lijkt het ons niet juist, dat hij zich dan aan de executie onttrekt.

Hoogachtend’

ORDENIEUWS

Kosten Beroepsopleiding Advocatuur 2005

Met ingang van de voorjaarscyclus Beroepsopleiding Advocatuur gel-den de volgende tarieven:

1. Kosten Beroepsopleiding Advocatuur

Beroepsopleiding: inclusief leer-middelen, toetsen en accommoda-tie, exclusief boeken: € 4.050;

Compactcursus: inclusief leermid-delen, toetsen en accommodatie, exclusief boeken:

€ 5.800.

2. Inhalen cursusonderdelen

Introductieblok (buiten de eigen opleidingscyclus): € 275;

Praktijkleerblok: € 275 per blok; Overige cursusonderdelen: koste-loos, mits in de eerstvolgende cyclus ingehaald. De cursist die deze cursusmogelijkheid laat pas-seren, zal € 65 in rekening ge-bracht worden. Dit bedrag kan worden beschouwd als een gedeel-telijke kostendekking van de wer-kelijk gemaakte kosten.

3. Examen

Inhalen en/of herkansen toets:

€ 65.

Uitnodiging Kleine Kantoren Overleg 17 maart 2005

Op donderdag 17 maart a.s. van 15.00 tot 17.00 uur vindt in Hotel Sofitel Den Haag een overleg plaats van een delegatie uit de Algemene Raad met een aantal kleine kantoren. Op de agenda staan onderwerpen als gefinan-cierde rechtshulp, centrale contro-

le verordeningen, audits. Als u werkzaam bent op een klein kan-toor (kantoren met minder dan vijf advocaten) en aan dit overleg wilt deelnemen, kunt u zich aan-melden bij Daniëlle Ball: d.ball@advocatenorde.nl

Jonge Baliebestuur Maastricht

Met ingang van 22 oktober 2004 is het bestuur van de Jonge Balie Maastricht als volgt samengesteld: Voorzitter: mr. I. Rezelman (Ivar); secretaris: mw. mr. F.W. Oehlen (Floor); penningmeester: mr. W. v.d. Wier (Wouter); algemeen Lid: mw. mr. L.J.H. Hoven-Kohl (Lilian), pleitcommissie; mw. mr. W.E. Schoufs (Wieteke), activiteiten; mw.

mr. S. Selbach (Judit), lezingen; mw. mr. R.C. Majkowski (Karin), congres Roermond-Maastricht. Het adres van de Jonge Balie Maastricht is: Postbus 4301, 6202 VA Maastricht, tel: +31 (0)43 – 325 78 81, fax: +31 (0)43 – 326 15 66, @: maastricht jongebalie.nl, website: www.jongebalie.nl

Normbedragen voorschotverlening aangepast

Het normbedrag voor de bepaling van de hoogte van het voorschot dat in elk kwartaal wordt verstrekt aan door de raad voor rechtsbijstand ingeschreven advocaten, is met ingang van 1 januari 2005 vastgesteld op € 668 (was € 658).

Het kwartaalvoorschot bedraagt niet meer dan € 41.700 (was € 41.100). Dat blijkt uit de regeling tot vaststelling normbedragen voorschotverlening 2005 op grond van het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000.

Stagiairesalarissen per 1 januari 2005

Conform de bepaling van de Modelrichtlijn Arbeidsvoorwaarden Stagiaires en de daarbij behorende modelarbeidsovereenkomst worden de salarissen van de stagiaires jaarlijks geïndexeerd. Voor de bepaling van het te hanteren percentage wordt uitgegaan van de reeks alle huishoudens, afgeleid met peildatum oktober (geen rekening wordt gehouden met het effect van veranderingen in de tarieven van de kostprijsverhogende – zogenaamde indirecte –

belastingen en de consumptiegebonden belastingen). Vergelijking van de cijfers van oktober 2003 en 2004 geeft een stijging te zien van 0,8%. Op basis van deze stijging bedragen de in de modelrichtlijn opgenomen stagiairesalarissen per 1 januari 2005 (rekenkundig afgerond op € 5):

- voor een eerstejaars: € 1.915;
- voor een tweedejaars: € 2.180;
- voor een derdejaars: € 2.430.

De Algemene Raad

Russische advocaat vervolgd

De Russische advocaat Mikhail Trepashkin zit al sinds oktober 2003 vast wegens wapenbezit. Zijn proces wegens dit vermeende bezit is in december 2004 van start gegaan. Tevens is Trepashkin in mei 2004 veroordeeld voor de onthulling van staatsgeheimen. Volgens mensenrechtenorganisatie Human Rights First zijn de omstandigheden rond zijn arrestatie verdacht. Bovendien deelt hij zijn cel met zes anderen en wordt medische basiszorg hem ontzegd. In 1999 werden diverse flats in onder andere Moskou getroffen door bomaanslagen, waarbij zeker honderd doden vielen. De Russische autoriteiten schreven deze aanslagen toe aan Tsjetsjeense rebellen en zetten als gevolg hiervan de tegenaanval in op Tsjetsjenië. Mikhail Trepashkin was adviseur van de door de mensenrechtenactivist Sergei Kovalev opgerichte commissie die de omstandigheden rond de aanslagen onderzocht. Hij verrichtte ooit werkzaamheden voor de geheime dienst, de FSB (de opvolger van de KGB). Ook stond Trepashkin als advocaat nabestaanden bij van de bomaanslagen in Moskou. Hierbij stuitte hij op bewijs dat mogelijkerwijs de betrokkenheid van de Russische overheid bij de Moskouse aanslagen zou kunnen aantonen.

Net voor hij de kans zou krijgen om dit bewijs te presenteren, werd hij door de politie in zijn auto aangehouden. Die claimde vervolgens dat Trepashkin een vuurwapen in zijn kofferbak had. Wegens dit vermeende illegale wapenbezit zit hij nu al meer dan een jaar vast en heeft hij als gevolg hiervan zijn cliënten, twee dochters van een slachtoffer van de bomaanslagen, niet bij kunnen staan als advocaat. Bovendien heeft hij zijn bewijs tegen de Russische overheid niet kunnen presenteren in de rechtszaal.

De arrestatie van Trepashkin lijkt niet op zichzelf te staan. De voorzitter van de Kovalevcommissie is inmiddels vermoord, één commissielid is door vergiftiging om het leven gekomen, één is er mishandeld, en twee andere leden zijn ontslagen uit hun wetgevende functie.

Op 1 december, de eerste dag van zijn proces wegens wapenbezit, bleek geen enkele politiegetuige een wapen in de auto van Trepashkin te hebben gezien. Zijn proces is nog niet ten einde. Human Rights First vraagt daarom actie te ondernemen door de Russische overheid te vragen om een eerlijk proces voor Mikhail Trepashkin, en hem te laten gaan in het geval van een gebrek aan bewijs. Verder is aan een zes maanden oud gerechtelijk verzoek om Trepashkin over te plaatsen naar een meer humane plek van detentie nog steeds niet voldaan. Ten slotte pleit Human Rights First voor een eerlijk en volledig onderzoek naar de omstandigheden rond de arrestatie van de advocaat.

Meer informatie over Human Rights First: <http://humanrightsfirst.org>.

Voor informatie over de Stichting Advocaten voor Advocaten, kunt u contact opnemen met, mr. Ruth Kok & mr. Jarinde Temminck Tuinstra, stichtingadvocatenvooradvocaten@yahoo.co.uk. Rekeningnummers: ABN 489.938.655, Postbank 433.83.27 (Amsterdam)

Vertrouwen van de wederpartij staat voorop

mr. Marc A.J.G. Janssen en
mr. Madeleine M. van Rossum¹

Naar aanleiding van een recent arrest van de Hoge Raad wordt in dit artikel de jurisprudentie over het toerekeningsvraagstuk bij vertegenwoordiging besproken. In de jurisprudentie van de HR kunnen aanknopingspunten worden gevonden voor het standpunt dat derdenbescherming in geval van onbevoegde vertegenwoordiging ook gerechtvaardigd is indien de derde als te goeder trouw kan gelden en het handelen van de pseudo-vertegenwoordiger zijn grond vindt in factoren die liggen in de risicosfeer van de achterman.

Art. 3:66 lid 1 BW bepaalt dat een door de gevolmachtigde binnen de grenzen van zijn bevoegdheid in naam van de volmachtgever verrichte rechtshandeling in haar gevolgen de volmachtgever treft. Art. 3:66 lid 1 BW wordt bij vermogensrechtelijke rechtshandelingen in art. 3:78 BW van overeenkomstige toepassing verklaard op andere vormen van vertegenwoordiging dan volmacht, bijvoorbeeld vertegenwoordiging door bestuurders van een rechtspersoon. Art. 3:66 lid 1 BW is derhalve een bepaling van algemeen vertegenwoordigingsrecht.²

Voor de praktijk is het bepaalde in art. 3:61 lid 2 BW belangrijk. Deze bepaling kan namelijk meebrengen dat de pseudo-volmachtgever geen beroep kan doen op een (ingeschreven) bevoegdheidsbeperking. Deze bepaling bevat drie vereisten waaraan voldaan moet zijn, wil een derde een beroep kunnen doen op de gebondenheid van de pseudo-vertegenwoordigde, ondanks het ontbreken van een (toereikende) volmacht:

- de derde heeft aangenomen dat de pseudo-vertegenwoordiger vertegenwoordigingsbevoegd was;
- de derde mocht dit redelijkerwijs aannemen;
- de derde heeft het bestaan van een toereikende volmacht aangenomen op basis van een verklaring of gedraging van de pseudo-principaal (handelen of nalaten), met andere woorden: de schijn van aanwezig-

heid van een toereikende volmacht moet zijn gewekt door de pseudo-principaal: er moet sprake zijn van een zogenaamd 'toedoen' van de achterman.³

In de rechtspraak blijkt met name het laatste, ook wel aangeduid als het toedoenbeginsel, vereiste problemen op te leveren. De HR heeft in zijn jurisprudentie uiteengezet wanneer hieraan is voldaan. Recent (HR 26 september 2003, NJ 2004, 460) heeft de HR een arrest gewezen waarin dit aspect wederom naar voren is gekomen.

TOEREKENBARE SCHIJN GEWEKT

In dat recente arrest⁴ staat centraal de vraag of een huurovereenkomst tot stand is gekomen, mede in aanmerking genomen dat degene (Stok) die namens de aspirant-huurder (de Regiopolitie) onderhandelde, daartoe onbevoegd was. De rechtbank heeft het verweer van de Regiopolitie dat zij door het optreden van Stok niet tegenover Hovax (de verhuurder) is gebonden, verworpen. Zij heeft daartoe het volgende overwogen.

- Stok heeft vanaf januari 1993 ten behoeve

van de Regiopolitie onderhandeld over de huurovereenkomst zonder ooit een voorbehoud te maken met betrekking tot zijn vertegenwoordigingsbevoegdheid;

- Stok was een betrekkelijk hoge ambtenaar;
- ten tijde van de onderhandelingen bestond een ondoorzichtige situatie wat betreft de vraag wie bevoegd was de Regiopolitie in rechte te vertegenwoordigen;
- Stoutjensdijk (degene met beslissingsmacht in dezen) was op de hoogte van het feit dat Stok namens de Regiopolitie onderhandelde met Hovax, terwijl hij eveneens op de hoogte was van het verloop van die onderhandelingen.

Door onder deze omstandigheden na te laten Hovax in een eerder stadium duidelijk te maken dat Stok de Regiopolitie niet kon binden, heeft laatstgenoemde volgens de rechtbank de aan haar toerekenbare schijn gewekt dat Stok daartoe wel bevoegd was.

Ook de verkeersopvattingen over omvang van de vertegenwoordigingsbevoegdheid spelen mee, gezien de functie van de pseudo-vertegenwoordiger en zijn taken

GEEN AFWIJKING

Uit het arrest van de HR volgt in de eerste plaats dat nog steeds geldt de dubbele eis dat de wederpartij heeft aangenomen – en onder de gegeven omstandigheden – redelijkerwijs mocht aannemen dat een toereikende volmacht was verleend. Voorts geeft de HR aan dat indien de wederpartij op grond van bijzondere omstandigheden van het concrete geval redelijkerwijs mocht aannemen dat een toereikende volmacht was verleend, het in de regel voor de hand zal liggen dat zij (die wederpartij) ook – daadwerkelijk – op de bevoegdheid van de tussenpersoon heeft vertrouwd, zodat daarvan dan ten processe moet worden uitgegaan, tenzij degene in wiens naam gehandeld is, het tegendeel aannemelijk weet te maken. Juist lijkt ons de opmerking van Kortmann dat deze door de HR gegeven regel van bewijsrecht een noviteit is.⁵

Een derde belangrijk punt in dit arrest van de HR is het volgende. Hovax betoogde dat de schijn van vertegenwoordigingsbevoegdheid (de toerekeningsvraag) moet worden beoordeeld naar het moment waarop de gestelde overeenkomst tot stand zou zijn gekomen. De HR geeft te kennen dat dit standpunt rechtens juist is. Dit betekent uiteraard niet, zo zouden wij willen toevoegen, dat ook feiten die zich later hebben voorgedaan niet relevant kunnen zijn bij de beantwoording van de toerekeningsvraag.⁶ Zie in dit verband HR 12 januari 2001, NJ 2001, 57 inzake Kuipers B.V./Wijnveen B.V., welk arrest hierna wordt behandeld.

Ten slotte is nog van belang dat de HR overeenkomstig de tekst van art. 3:61 lid 2 BW overweegt dat het er om gaat dat de wederpartij op grond van een verklaring of gedraging van de pseudo-vertegenwoordigde heeft aangenomen dat een toereikende volmacht was verleend. Kortmann stelt in dit

verband de vraag⁷ of dit betekent dat de HR heeft willen aangeven dat – daadwerkelijk – toedoen van de pseudo-vertegenwoordigde altijd vereist is voor de bescherming van de wederpartij. Met Kortmann zouden wij willen aannemen dat de HR niet heeft willen afwijken van de koers die hij de afgelopen jaren heeft gevaren. Zie de hierna te bespreken rechtspraak. Deze roept dit beeld op dat het vertrouwen van de wederpartij niet alleen bescherming verdient wanneer de schijn van vertegenwoordigingsbevoegdheid is gewekt door verklaringen of gedragingen van de vertegenwoordigde, maar ook indien deze is gewekt door feiten of omstandigheden die in de risicosfeer van de vertegenwoordigde liggen.

OVERWEGENDE INVLOED

Een eerste expliciete ‘uitbreiding’ van het toedoenbeginsel is te vinden in het Liberty-arrest.⁸ Uit dit arrest kan worden geconclu-

deerd dat de pseudo-vertegenwoordiger de achterman bindt indien het gerechtvaardigd vertrouwen van de derde dat de vertegenwoordiger bevoegd was, is gebaseerd op handelingen van degene die een overwegende invloed heeft in het beslissingsbevoegde orgaan.⁹ De kernvraag die de HR diende te beantwoorden was, of het hof terecht had beslist dat Van Kreuningen, houdster van een prioriteitsaandeel van Frank Liberty N.V. (hierna: Liberty), niet zodanig als lid van de vergadering van houders van prioriteitsaandelen is (kunnen) op(ge)treden, dat voormeld orgaan gezegd kan worden de schijn te hebben gewekt dat het goedkeuring had verleend voor het sluiten van een overeenkomst.

De HR overwoog dat een rechtspersoon zich met betrekking tot een overeenkomst niet kan beroepen op het ontbreken van een statutair vereiste toestemming van het beslissingsbevoegde orgaan, indien degene die in overwegende mate beslissingsmacht in dat orgaan heeft, tegenover de partij met wie de directie van de vennootschap de overeenkomst heeft gesloten, de schijn heeft gewekt dat het orgaan hiertoe de vereiste toestemming had gegeven. In dit kader spelen volgens HR de volgende omstandigheden een rol:

- de algemene machtspositie in de vennootschap van degene die de schijn heeft gewekt;
- de samenstelling en omvang van het orgaan waarvan de toestemming is vereist, mede in verband met de daarvan te

verwachten invloed op de – meer of minder formele – wijze van besluitvorming van dat orgaan; en

- of de partij met wie de overeenkomst is gesloten, reden had om te vermoeden, dat een of meer van hen die met degene die de schijn van toestemming had opgewekt, stem hadden in het orgaan waarvan de toestemming was vereist, tegen het aangaan van een dergelijke overeenkomst waren.

TOEDOEN PLUS

Uit het arrest WGO-Koma¹⁰ kan naar ons oordeel worden gedestilleerd dat toerekening van de schijn van bevoegdheid aan de vertegenwoordigde niet uitgesloten is, indien er zelfs – in het geheel – géén duidelijke gedraging of verklaring van hem is aan te wijzen. De toerekenbare schijn van vertegenwoordigingsbevoegdheid wordt derhalve, anders dan het hiervoor besproken arrest Liberty I, losgemaakt van het beslissingsbevoegde orgaan.¹¹ In geschil was de vraag of tussen het Werkvoorzieningschap WGO en Koma een overeenkomst tot stand was gekomen.

De HR geeft aan dat in dit kader mede van belang is, dat de organisatie en de verdeling van de bevoegdheden over de verschillende organen van een overheidslichaam als WGO bij hen die overwegen met dit lichaam te contracteren, minder gemakkelijk bekend zullen mogen verondersteld, dan bij een overheidslichaam als bijvoorbeeld een gemeente.

Dat aanvulling van het toedoenbeginsel in voormelde zin niet alleen aan de orde kan zijn in geval van een overheidslichaam maar ook bij privaatrechtelijke rechtspersonen, blijkt uit het arrest van de HR inzake Felix/Aruba.¹²

In dit arrest¹³ wordt voortgeborduurd op de weg die door de HR is ingeslagen in het hiervoor besproken arrest WGO/Koma. Tussen partijen was in confesso dat de luchthavenmeester niet bevoegd was Aruba ter zake van de uitoefening door Felix van diens bedrijf te binden. Felix betoogde dat hij, gezien de omstandigheden van het geval, erop mocht vertrouwen dat de luchthavenmeester die bevoegdheid wel had. Bij de beoordeling van dit betoog is volgens de HR mede van betekenis dat in geval van onderhandelingen tussen een overheidsfunctionaris en een derde die in de onjuiste veronderstelling verkeert dat deze functionaris ten aanzien van de desbetreffende materie bevoegd is de overheid te binden, zich omstandigheden kunnen voordoen, waardoor die onjuiste veronderstelling voor rekening van de overheid dient te komen.

Daarbij valt volgens de HR niet alleen te denken aan het geval dat de onjuiste veronderstelling is gewekt door een gedraging van het wel bevoegde overheidsorgaan, maar ook aan factoren als: de positie die de handelende functionaris binnen de organisatie van de overheid inneemt en diens gedragingen; de omstandigheid dat die organisatie en/of de verdeling van de bevoegdheden over de verschillende organen van de overheid – als gevolg van onduidelijkheid, onoverzichtelijkheid of ontoegankelijkheid van de desbetreffende regelingen – voor buitenstaanders ondoorzichtig zijn; alsmede eventuele nalatigheid aan de zijde van de overheid om de derde tijdig op de onbevoegdheid van de functionaris opmerkzaam te maken.

Deze omstandigheden kunnen zich uiteraard ook (deels) voordoen bij een privaatrechtelijke rechtspersoon. Ook dan dient derhalve te worden gezien of er voldoende redenen zijn om het toedoenvereiste naar voren te schuiven totdat het zich hecht of mede hecht aan de handelende functionaris zelf.¹⁴

Als de principaal een gevolmachtigde gebruikt en niet zelf met een derde handelt, creëert hij het risico dat die vertegenwoordiger ongewenste handelingen verricht en moet hij de gevolgen dragen

COMMON LAW

In het arrest Hartman/Bakker¹⁵ werd aan de HR de vraag voorgelegd of ervan mocht worden uitgegaan dat een uitvoerder (Cuiper) gemachtigd was om voor zijn werkgever, Bouwbedrijf Hartman, opdracht te verstrekken tot het afvoeren van vervuilde grond. Hartman beriep zich tegenover de vervoerder, Bakker, op het ontbreken van vertegenwoordigingsbevoegdheid. Het hof oordeelde dat Bakker had aangenomen, en in de gegeven omstandigheden ook mocht aannemen, dat in de aanstelling door Hartman van Cuiper als uitvoerder besloten ligt dat hem een toereikende volmacht was verleend om die overeenkomsten aan te gaan die naar verkeersopvatting uit de vervulling van de functie als uitvoerder voortvloeien.

Volgens de HR had het hof hiermee niet blijk gegeven van onjuiste rechtsopvatting. Ook uit dit arrest blijkt dat de HR de derdenbescherming in geval van onbevoegde vertegenwoordiging bepaald niet strikt verankert in het toedoenbeginsel. Immers, moeilijk kan worden volgehouden dat reeds voldaan is aan het toedoenbeginsel enkel en alleen doordat Hartman Cuiper als uitvoerder heeft aangesteld. Een dergelijke gedachtegang zou betekenen dat het toedoenbeginsel wel zeer weinig om het lijf heeft. Het gaat hier dus om een situatie waarin de HR van oordeel is dat, ook al is de schijn van vertegenwoordigingsbevoegdheid niet door de achterman gewekt, onder de gegeven omstandigheden (met name gelet op de verkeersopvattingen)

het toch gerechtvaardigd is dat deze schijn voor rekening van de achterman komt.

Uit dit arrest blijkt tevens dat het voor de toepassing van de 'common law-benadering' niet per definitie noodzakelijk is dat het (privaatrechtelijke) rechtspersonen betreft met een ondoorzichtige organisatie en/of onduidelijke verdeling van de bevoegdheden over de verschillende organen en/of personen, zoals dat bijvoorbeeld aan de orde was in het hiervoor besproken arrest Felix/Aruba. Immers, dat was in de kwestie Hartman/Bakker helemaal niet aan de orde. Desalniettemin speelde ook in een dergelijk geval bij de al dan niet toerekenbare schijn van vertegenwoordigingsbevoegdheid een relevante rol hoe ingevolge de verkeersopvattingen geoordeeld dient te worden over de omvang van de vertegenwoordigingsbevoegdheid, zulks gelet op de functie van de pseudo-vertegenwoordiger en zijn taken.

Het arrest Nacap/Kurstjens¹⁶ sluit aan bij de hiervoor uiteengezette gedachtegang. Nacap legde in opdracht van de Gasunie N.V. een gasleiding aan. Het hierbij vrijkomende bemalingswater bleek een vrij hoog chloorgehalte te hebben. Nacap deelde dat mee aan de Gasunie, die hierover op haar beurt overleg wenste te voeren met het Waterschap. Nacap is intussen aan twee bedrijven, waaronder Kurstjens, offerte gaan vragen voor de afvoer van het bemalingswater. De offerte van Kurstjens leidde tot onderhandelingen, die van de zijde van Nacap werden gevoerd

door Blauwbroek, een uitvoerder.

Het hof wijst erop dat Hoogstraten (directeur van Nacap) tot het aangaan van de overeenkomst bevoegd was. Hoogstraten heeft aan Kurstjens doen blijken dat hij ervan op de hoogte was dat Visser en diens ondergeschikte Blauwbroek onderhandelingen voerden die ertoe strekten de overeenkomst tot stand te brengen. Voorts acht het hof van belang dat Hoogstraten in zijn contact met Kurstjens niet ervan blijk heeft gegeven dat Visser niet bevoegd was de overeenkomst in naam van Nacap aan te gaan. Deze gedragingen van de directeur van Nacap hebben naar het oordeel van het hof op een aan Nacap toe te rekenen wijze een situatie in het leven geroepen en laten voortbestaan die, mede in aanmerking genomen dat de bedoelde onderhandelingen onder grote tijdsdruk stonden, Kurstjens geen aanleiding behoefde te geven enig onderzoek te verrichten naar de vertegenwoordigingsbevoegdheid van Visser of geen aanleiding diende geven tot enige twijfel omtrent diens bevoegdheid. Dit oordeel geeft volgens de HR geen blijk van onjuiste rechtsopvatting en het is voorts niet onbegrijpelijk noch onvoldoende gemotiveerd.

Kortmann wijst er terecht op dat er nauwelijks sprake is van toedoen en enige juridische acrobatiek wordt gebezigd om de onderbouwing van de beslissing in de sleutel van het toedoenbeginsel te plaatsen.¹⁷ Toch is in het gedrag van de (statutair directeur van) Nacap wel een zeker toedoen te ontwaren, in elk geval meer dan in de hiervoor besproken uitspraken Felix/Aruba, Meas/Kuyt en Hartman/Bakker.

HARDLEERS

In het arrest Jac. Kuipers B.V./Wijnveen Ede B.V.¹⁸ ging het om onderhandelingen tussen Kuipers B.V. en Wijnveen B.V. over de bouw en levering door Wijnveen B.V. van een aluminium bulkoplegger. De onderhandelingen voor Kuipers B.V. werden gevoerd door Steijvers. Op zichzelf is dit arrest een 'zuivere' toepassing van het toedoenbeginsel ex art. 3:61 lid 2 BW, maar het verdient hier bespreking omdat het goed illustreert welke omstandigheden in dit verband een relevante rol spelen.

De pseudo-vertegenwoordigde dient de wederpartij zo spoedig mogelijk na ontdekking van de vermeend ten onrechte gesloten overeenkomst mee te delen dat hij zich niet gebonden acht

Het hof heeft vooropgesteld dat in beginsel de uit het handelsregister blijkende beperking van de vertegenwoordigingsbevoegdheid van Steijvers aan Wijnveen B.V. kan worden tegengeworpen. In het onderhavige geval was het hof echter van oordeel dan Wijnveen B.V. in redelijkheid heeft mogen veronderstellen dat haar een opdracht namens Kuipers B.V. was gegeven. Het hof heeft dit oordeel in het bijzonder gegrond op het feit dat Kuipers als (enige) bevoegde directeur van Kuipers B.V. bij een voorlopig getuigenverhoor heeft verklaard dat hij de aan Kuipers B.V. toegezonden opdrachtbevestiging van 29 april 1992 in het voorjaar van 1992 had gezien doch deze naast zich neer had gelegd. Het hof is van oordeel dat indien Kuipers B.V. zich op het standpunt stelde dat zij niet aan de overeenkomst gebonden was, het op haar weg had gelegen Wijnveen B.V. hiervan onmiddellijk – voordat de uitvoering van de overeenkomst ter hand zou worden genomen – op de hoogte te stellen. Door dit na te laten, aldus het hof, heeft Kuipers B.V. Wijnveen B.V. in de waan gelaten dat zij daadwerkelijk de opdracht had gegeven, althans dat zij zich niet wenste te beroepen op de onbevoegdheid van Steijvers.

De HR is van oordeel dat het hof niet blijkt heeft gegeven van een onjuiste rechtsopvatting. De HR wijst erop dat de schijn van vertegenwoordigingsbevoegdheid, afhankelijk van de verdere omstandigheden van het geval, ook door een niet-doen kan worden

gewekt, waarbij het niet terzake doet of een gedeelte van de omstandigheden waarop de schijn van bevoegdheid rust, zich heeft voorgedaan – na – de totstandkoming van de overeenkomst.

Een les die uit dit arrest kan worden getrokken is dat de pseudo-vertegenwoordigde de wederpartij zo spoedig mogelijk na ontdekking van de vermeend ten onrechte gesloten overeenkomst dient mee te delen dat hij zich niet gebonden acht. De praktijk is kennelijk enigszins hardleers, aangezien de HR al eerder het niet dan wel niet tijdig reageren van de pseudo-vertegenwoordigde relevant heeft geacht bij beantwoording van de vraag of art. 3:61 lid 2 BW toepasselijk is.¹⁹

SOEPEL HANDELSVERKEER

In de casus Regiopolitie/Hovax vinden we elementen terug uit het hiervoor besproken arrest van de HR inzake Felix/Aruba (ondoorzichtige situatie wat betreft de vertegenwoordigingsbevoegdheid) en de casus inzake Kuipers B.V./Wijnveen B.V. (niet dan wel niet tijdig ingrijpen van de pseudo-vertegenwoordigde). Vanaf Liberty I is de HR het toedoenvereiste ruimer gaan uitleggen, zelfs zo ruim dat in feite in bepaalde gevallen van een – werkelijk – toedoen naar ons oordeel niet meer kan worden gesproken. In die gevallen is de achterman ook gebonden indien de schijn van vertegenwoordigingsbevoegdheid grond vindt in factoren die liggen in de risicosfeer van de achterman, zoals de

ondoorzichtigheid en complexiteit van de organisatie van de principaal, de verkeersopvatting omtrent de inhoud van de functie van de vertegenwoordiger en de positie van de vertegenwoordiger binnen het beslissingsbevoegde orgaan of de organisatie.

Dat in bepaalde gevallen de achterman ook gebonden is, indien niet – in strikte zin – is voldaan aan het toedoenbeginsel lijkt onzes inziens terecht. Indien door de principaal gebruik wordt gemaakt van een gevolmachtigde is het niet onredelijk om in bepaalde gevallen de belangen van een derde te laten prevaleren boven die van de principaal. Het is immers de keuze van de principaal om niet zelf met een derde te handelen. Daardoor creëert de principaal zelf het risico dat de vertegenwoordiger ongewenste handelingen verricht. De principaal kiest bovendien zelf zijn vertegenwoordiger. Hij moet derhalve in beginsel de gevolgen dragen van zijn keuze. Een redelijke uitleg van art. 3:61 lid 2 BW laat een dergelijke bescherming van het opgewekte vertrouwen ook toe.²⁰ Ook om het handelsverkeer soepel te kunnen laten verlopen, is het te rechtvaardigen dat factoren in de risicosfeer van de achterman in dezen ook een relevante rol spelen. ●

NOTEN

- De auteurs zijn als advocaat verbonden aan het Wetenschappelijk Bureau van AKD Prinsen Van Wijmen.
- Zie uitgebreid over art. 3:66 BW Asser-Kortmann, *Vertegenwoordiging en rechtspersoon*, deel 2-I, 2004, nr. 75 e.v.
- Hijma, *Tekst & Commentaar Vermogensrecht*, aantekening 3 op art. 3:61 BW.
- HR 26 september 2003, NJ 2004, 460.
- S.C.J.J. Kortmann, noot onder HR 26 september 2003, JOR 2004/32, paragraaf 2c.
- Dienovereenkomstig Kortmann, a.w. paragraaf 2d.
- A.w., paragraaf 2b.
- HR 4 juni 1976, NJ 1977, 336.
- Zie omtrent het toerekenen aan rechtspersonen van de schijn van vertegenwoordigingsbevoegdheid en de ontwikkelingen terzake onder meer E.E.G. Gepken-Jager, TVVS 1998, nr. 98/5, met name p. 131, alsmede de aldaar in noot 25 t/m 30 genoemde arresten van de HR.

10 HR 27 januari 1984, NJ 1984, 545.

11 Aldus terecht Gepken-Jager, TVVS 1998, nr. 98/5, pag. 131.

12 Zie ook HR 24 april 1992, NJ 1993, 190 inzake Meas/Kuyt in het kader van de vertegenwoordigingsbevoegdheid van de deurwaarder en HR 21 oktober 1988, NJ 1989, 80 en HR 9 augustus 2002, NJ 2002, 543 inzake de vertegenwoordigingsbevoegdheid van de makelaar. Hier speelde de verkeersopvatting een rol bij de vraag of het verrichten van bepaalde rechtshandelingen (aanbieden regeling door een deurwaarder ter zake van executie van ontruimingsvonnis en het sluiten van een koopovereenkomst door een makelaar) behoorde tot de werkzaamheden die de deurwaarder en makelaar gewoonlijk uitvoeren.

13 HR 27 november 1992, NJ 1993, 287.

14 P. van Schilfgaarde, noot onder HR 27 november 1992, NJ 1993, 287, paragraaf 2. Zie uitgebreid over dit arrest onder meer B.W.M. Nieskens-Isp'hording, NTBR 1993/4, p. 76 en NTBR 1994/4, pag. 82.

15 HR 9 oktober 1998, NJ 1999, 581.

16 HR 23 oktober 1998, NJ 1999, 582.

17 S.C.J.J. Kortmann, noot in JOR 1999/113.

18 HR 12 januari 2001, NJ 2001, 157.

19 Zie HR 26 februari 1993, NJ 1993, 288 waarover M.A.J.G. Janssen, Bb 1993/10, pag. 89-90.

20 Zie daarover ook de noot van Kortmann onder HR 23 oktober 1998,

KLUWER FIDURA WORKFLOW SOFTWARE: EFFICIENCY VERGROOT UW SLAGVAARDIGHEID!

Meer dan 6000 juridische professionals werken er reeds mee....

Kluwer Fidura maakt al 10 jaar krachtige en gebruikersvriendelijke automatiseringssystemen die speciaal zijn toegesneden op de juridische dienstverlening. Innovatie en flexibiliteit zorgen ervoor dat de Kluwer Fidura applicaties in elke praktijksituatie toegepast kunnen worden. De pakketten ontsluiten informatie op dossier-, relatie- en managementniveau en zorgt ervoor dat alle juridische bedrijfsprocessen gestroomlijnd zijn. Dankzij slimme integratie van programma's is de software geschikt voor zowel de advocaat als de secretaresse.

Fidura Enterprise – de meest innovatieve en flexibele automatiseringsoplossing voor juridische professionals van dit moment. Fidura Enterprise ondersteunt de volledige workflow van middelgrote en grote advocatenkantoren, juridische afdelingen en kantoren die een eigen inrichting van het programma willen hebben of willen meeconverteren vanuit andere workflow programma's.

Naast volledige dossier- uren en financiële administratie beschikt dit programma over een uitstekende integratie met de Microsoft Office productlijn en kent dit programma geïntegreerde koppelingen met andere softwareproducten zoals

wettelijke rente-, alimentatie rekenprogramma's, performance management en ook bijvoorbeeld De Gids Rechterlijke Macht.

Fidura Medium – een pragmatische automatiseringsoplossing voor advocatenkantoren en juridische afdelingen. De software integreert dossier-, uren-, en financiële gegevens van uw kantoor in een gebruikersvriendelijk en snel systeem. Dit systeem kan ingericht worden op uw manier van werken.

NIEUW!!

Advocaat Online - het mobiele advocatenkantoor waarmee u direct aan de slag kunt!

Bij aanmelding krijgt u per gebruiker per kantoor een login naam en wachtwoord, waarmee u toegang krijgt tot een beveiligd mobiel advocatenkantoor met een gebruikersvriendelijk en compleet dossier- en administratiesysteem. Geen implementatie nodig en u kunt deze eenvoudige administratie binnen grenzen aanpassen aan uw eigen werkwijze.

Welke oplossing is uw keuze?

Met Kluwer Fidura vergroot u de slagvaardigheid van uw kantoor of afdeling. Bel voor meer informatie met 0499 – 334 550 of surf naar www.kluwerfidura.nl

KLUWER

Meer info? Surf naar:
www.kluwerfidura.nl

Afschaffing procuraat

Breinloze prestigekwestie ontaardt in puinhoop?

Als het aan minister Donner van Justitie ligt, is de afschaffing van het procuraat op 1 juli 2006 een feit. Hij heeft dit negen jaar oude plan tot het zijne gemaakt. Verstandige lieden, als Van Swaaij en Stallmann hieronder, hebben vastgesteld dat het procuraat alleen kan worden afgeschaft als er aan een aantal voorwaarden is en wordt voldaan. Dat is niet het geval, ook niet op 1 juli 2006.

Een van de hieronder geschetste mogelijkheden is dat ondanks de afschaffing van de procureur alles bij het oude blijft. Alle dan op een landelijk tableau ingeschreven advocaten, aan wier verplichte procesvertegenwoordiging niet wordt getornd, blijven in dat geval gebruikmaken van lokale bijstand per arrondissement. Lokale procureurs worden dan lokale rolgemachtigden. (Eén van de auteurs heeft daar overigens belang bij, hij is namelijk centraal rolwaarnemer bij de Rechtbank Rotterdam.) Begrijpt de minister wel waar hij mee bezig is? Hij zal wellicht het poppetje 'procureur' ten grave dragen, maar dezelfde mechanismen met dezelfde kosten voor de rechtzoekenden blijven dan onder een andere naam gewoon bestaan. In aanvulling op wat Van Swaaij en Stallmann hieronder zo beleefd verwoorden, wil de redactie niet uitsluiten dat de afschaffing van het procuraat een puinhoop zal opleveren. Advocaten blijven namelijk advocaten. Tal van hen zullen vanaf 1 juli 2006 juist wél zelf

met alle rechtbanken willen communiceren. Maar bij de rechtbanken wordt de post naar buiten nog vaak in de postvakken en togadozen van de lokale procureurs gedeponneerd. Het merendeel van de overige communicatie vindt direct mondeling of telefonisch plaats met de vertrouwde bodes en medewerkers van de lokale procureurs. De rechtbanken zijn simpelweg niet in staat dat anders te doen, en missen ten enenmale de mensen, de kunde, de tijd, de postkamers en vooral het budget om op moderne wijze per post, aan de griffiebalies en langs andere kanalen met advocaten uit het hele land te communiceren. Van een uniforme elektronische landelijke rol, laat staan van een uniforme toepassing van een rolreglement zal op 1 juli 2006 geen sprake zijn. Het geheel aan communicatie is bovendien veel meer dan de rol alleen. Dat wordt dus een heel dure puinhoop, bestaande uit verdwijnende poststukken, veel heen en weer getelefoneer, fatale termijnen die al zijn verstreken als de brief door de postkamer heen is, groot wederzijds onbegrip enzovoort. De redactie meent dat aan de door Stallmann en Van Swaaij genoemde oorverdovende stilte rond dit onderwerp een einde moet komen. Verhef uw stem en vertel wat u verwacht van de afschaffing van het procuraat. Wordt het inderdaad een puinbak? Laat het ons weten. Ná 1 juli 2006 heeft klagen geen zin meer. (GvD, redactielid)

Ministerie onderschat gevolgen afschaffing procuraat

Peter van Swaaij en Robert Stallmann

advocaat te Rotterdam en centraal rolwaarnemer bij de rechtbank aldaar, respectievelijk consultant (bij Nossob)¹

In juni 1995 heeft een werkgroep onder leiding van prof. mr. M.J. Cohen de minister geadviseerd de wettelijke bepalingen omtrent de procureur in te trekken.² Daaropvolgend heeft een commissie onder leiding van mr. G. Mannourij de minister advies uitgebracht over de praktische gevolgen van de afschaffing van de procureur.³

Afschaffing van het verplicht procuraat betekent voor het ministerie het verdwijnen van de term 'procureur' uit alle wetteksten en regelingen. De verplichte rechtsvertegenwoordiging door een advocaat blijft echter bestaan. Dit betekent in de praktijk dat de *verplichting* om gebruik te maken van een bij een rechtbank ingeschreven procureur komt te vervallen. De balie behoudt echter de mogelijk-

Bij de afschaffing van het wettelijk verplicht procuraat worden praktische maar essentiële consequenties vooralsnog over het hoofd gezien. Van Swaaij en Stallmann belden rond en brengen de praktische problemen in kaart.

heid om gebruik te maken van de diensten van een advocaat die het werkproces ter plekke kent. De advocaten die zich niet willen verdiepen in alle werkprocessen in het land, kunnen dus volstaan met het blijven inschakelen van een hun bekende advocaat ter plekke. Wanneer dit door de gehele balie zou worden gedaan, blijft de voorgenomen wetswijziging zonder feitelijke gevolgen.

GEEN HAALBARE KAART

Niet iedereen zal het bij het oude willen laten. In de brief van 30 januari 2004 stelt het ministerie dat er nog twee voorwaarden zijn voordat het verplicht procuraat kan worden afgeschaft.⁴ Het betreft

hier het landelijk advocatentableau en het landelijk rekening-courantstelsel. Het Ogap-rapport vermeldde in 1999 nog enkele andere randvoorwaarden, namelijk een landelijk uniform rolreglement en informatie over gerechten op het internet;⁵ deze zijn inmiddels gerealiseerd. Ook is het inmiddels mogelijk om zaakgegevens op het internet op te zoeken in het roljournaal. Het lijkt er dus op dat het ministerie niet stilgezeten heeft en dat alles nu klaar staat voor de nekslag voor de procureur.

Naar onze mening bestaat er echter een aantal hardnekkige misverstanden, ten gevolge waarvan men de consequenties van de afschaffing van het procureaat in het geheel niet overziet of z'n minst ernstig onderschat. Deze zijn:

- het Landelijk uniform rolreglement (Lur) wordt *niet* uniform toegepast;
- de vorm van de rolzitting is wel degelijk van belang;
- het roljournaal is geen adequaat alternatief voor de rolberichten van de procureur aan zijn correspondent;
- de procureur is meer dan een postbode.

De rechtbanken gebruiken het uniform rolreglement als basis voor hun eigen reglement; waar het niet past, of lastig is of onduidelijk is, bedenken ze eigen creatieve oplossingen

Deze misverstanden zijn er de oorzaak van dat het ministerie zich niet bewust is van de complexiteit van deze operatie. Voor of tegen zijn, is naar onze mening volstrekt irrelevant. De afschaffing van het procureaat is naar de huidige stand van zaken geen haalbare kaart.

UITEENLOPENDE BEST PRACTICES

Een landelijk uniform rolreglement impliceert dat het Lur overal op dezelfde manier wordt toegepast. Iedere advocaat weet echter dat het uitstelbeleid in Amsterdam anders is dan in Rotterdam. Maar wist u dat in Roermond de parkeerrol niet bestaat? Een onderzoek naar alle verschillende toepassingen van het Lur valt buiten de scope van dit artikel, maar we hebben wel een onderzoek gedaan naar het werkproces rond de rol. We hebben alle roladministraties bij de handelsgriffie van de rechtbanken⁶ in Nederland gebeld en een aantal vragen gesteld omtrent soort zitting, inleveren rolinstructie, gebruik van B-formulieren, rolwaarnemers en rolberichten. Praktisch relevante vragen bij het procederen in 19 arrondissementen. Zie de tabellen voor de resultaten van de belronde; hier een samenvatting.

- We hebben 19 rechtbanken gebeld; één rechtbank wilde niet meewerken.
- Een schriftelijke rolzitting wordt gehouden in 7 arrondissementen en 11 rechtbanken houden een rolzitting ter terechtzitting met rolwaarnemers.
- Bij die 11 rechtbanken zijn ongeveer 70 rolwaarnemers actief.
- 3 van die 11 rechtbanken werken met het systeem van een centrale rolwaarnemer.
- In 15 gevallen krijgt de advocaat het rolbericht in de vorm van een handgeschreven notitie.
- In de meeste gevallen deelt de griffier de complete rechtbankrol uit; elk kantoor moet er zijn eigen zaken maar tussenuit halen.
- Het gebruik van de B-formulieren loopt zeer uiteen: in Zwolle-Lelystad worden alle B-formulieren gebruikt; in Alkmaar worden alleen de titel en kopgegevens gebruikt volgens het Lur; in Maastricht maakt men gebruik van rolinstructiebladen.

Kortom: het Lur wordt door de rechtbanken gebruikt als basis voor hun eigen reglement en werkwijze. Daar waar het niet past, of lastig is of niet duidelijk, wordt een eigen creatieve oplossing bedacht. En het lijkt erop dat er geen overleg is tussen de rechtbanken over de *best practices*.

EFFICIËNTIE TENIETGEDAAN

De wijze van de rolzitting is voor het ministerie geen aandachtspunt. Met andere woorden, het maakt voor de afschaffing van de procureur

niet uit of de rolzitting in een bepaald arrondissement schriftelijk dan wel ter terechtzitting plaatsvindt. Een ernstige misvatting. Want de rechtbanken met een feitelijke rolzitting en één of meerdere rolwaarnemers zullen in de toekomst de rolinstructies van de kantoren die gewend zijn met een rolwaarnemer te werken, via de rolwaarnemers blijven ontvangen. Maar de instructies van de advocaten die gewend zijn rechtstreeks met de griffie te corresponderen (meestal zijn dat arrondissementen met een schriftelijke rolzitting) zullen naar alle waarschijnlijkheid rechtstreeks aan de griffie worden toegestuurd. Aangezien die griffiers gewend zijn te werken met een rolwaarnemer, krijgen deze er een taak bij die zij voorheen niet hadden, namelijk het verwerken van rolinstructies. De rolwaarnemers krijgen daarentegen eveneens te maken met een sterk gewijzigde situatie.

In Rotterdam, waar ter zitting slechts één rolwaarnemer aanwezig

Omdat bij afschaffing van het procuraat iedereen vrij is te kiezen hoe en bij wie hij zijn rol-instructies inlevert, zou het efficiënte werkproces van rechtbanken met een feitelijke rolzitting tenietgaan

is, heeft deze alle instructies van tevoren verwerkt, en op basis daarvan de rolverwijzingen reeds geprepareerd. De rolwaarnemer leest tijdens de zitting de instructies op en vermeldt de nieuwe stand en roldatum. Op die manier is het mogelijk om een zitting van 500

HET WERKPROCES ROND DE ROL

	Rolzitting			Griffierol op voorhand		Rolinstructies		Verslag rolzitting		
	Zaken	Soort	Rolw	Wanneer	Hoe	Sturen naar	Vóór	Vorm	Van	Wanneer
Rechtbank	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Alkmaar	275	S	n.v.t.	Nee	n.v.t.	GR	Wo 10:00 u	Griffierol met bijschrijvingen	GR	Do
Almelo	175	T	15-20	Vr vm	vakje/post	E ROLW	-	Griffierol met bijschrijvingen	E ROLW	-
Amsterdam	700	T	1	Nee	n.v.t.	C ROLW	-	-	C ROLW	-
Arnhem ¹	210	T	1	Wo - 8 dgn	-	C ROLW	Ma 16:00 u	Griffierol/eigen rolinstr. met bijschrijvingen	C ROLW	-
Assen ²	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Breda	380	S	15	Ma - 10 dgn	vakje	E ROLW	-	Griffierol met bijschrijvingen	E ROLW	-
Dordrecht	85	T	6	Vr vm	vakje	E ROLW	-	Griffierol met bijschrijvingen	E ROLW	-
's-Gravenhage	265	T	2	Ma - 10 dagen	vakje	E ROLW	-	Griffierol met bijschrijvingen	E ROLW	-
Groningen	150	T	10	Ma vm	e-mail/post	E ROLW	Di 12:00 u	Griffierol met bijschrijvingen	E ROLW	-
Haarlem	220	S	n.v.t.	Ma vm	vakje	GR	Wo 10:00 u	Griffierol met bijschrijvingen	GR	Do
's-Hertogenbosch	400	T	7	Nee	n.v.t.	E ROLW	-	Griffierol met bijschrijvingen	E ROLW	-
Leeuwarden	160	S	n.v.t.	Ma nm	vakje/post	GR	Wo 10:00 u	Griffierol met bijschrijvingen	GR	Do
Maastricht	175	S	n.v.t.	Do nm	e-mail	GR	Wo 10:00 u	Print met nieuwe stand en nieuwe datum	GR	Do
Middelburg	150	T	6	Vr vm	e-mail/post	E ROLW	-	Griffierol met bijschrijvingen	E ROLW	-
Roermond	100	S	n.v.t.	Nee	n.v.t.	GR	Wo 10:00 u	Print met nieuwe stand en nieuwe datum	GR	Do
Rotterdam ³	500	T	1	Nee	n.v.t.	C ROLW	Ma 12:00 u	Print met nieuwe stand en nieuwe datum met alleen zaken van eigen kantoor	C ROLW	Wo 12:00 u
Utrecht	200	T	2	Vr	vakje/post	E ROLW	-	Griffierol met bijschrijvingen	E ROLW	-
Zutphen	170	T	6	Do	e-mail/post	E ROLW	-	Griffierol met bijschrijvingen	E ROLW	-
Zwolle-Lelystad	200	S	n.v.t.	Ma vm	vakje/post	GR	Wo 10:00 u	Griffierol met bijschrijvingen	GR	Do 11:30 u

Het telefonisch onderzoek bij de handelsgriffie van de verschillende rechtbanken is gehouden in oktober 2004. Via de telefoon zullen ook advocaten zich vergewissen van de manier waarop elders wordt geprocedeerd; er is geen contact gezocht met de 70 rolwaarnemers.

- A Gemiddeld aantal zaken per week betreft nieuwe zaken, continuaties en vonnissen.
- B S → Schriftelijke rolzitting / T → Rolzitting ter terechtzitting.
- C Het aantal rolwaarnemers dat tijdens de zitting aanwezig is. Staat in deze kolom 1 rolwaarnemer, dan betekent dit dat een centrale rolwaarnemer actief is. Deze functie kan echter uitgevoerd worden door meerdere procureurs.
- D vm → voor 12:00 u / nm → na 12:00 u.
- E Het vakje dat hier bedoeld wordt is het vakje van de advocatenkantoren in de advocatenkamer. Onderdeel van het rolabonnement dat veel rechtbanken bieden is soms het naar kantoor sturen van

- de rol als een kantoor geen vakje heeft.
- F GR → Griffier / E ROLW → Eigen rolwaarnemer / C ROLW → Centrale rolwaarnemer.
- G Bij schriftelijke rolzittingen is de sluiting voor inleveren instructies altijd 10:00 u op woensdag. Het bellen van alle 70 rolwaarnemers viel buiten de scope van dit onderzoek. Dus tijden hiervoor geven is alleen mogelijk als de griffier hiervan op de hoogte is. Sommige rechtbanken/rolwaarnemers hanteren een strikte sluitingstijd, andere zijn hier soepeler in. In Rotterdam bijvoorbeeld kan iemand tot dinsdag 12:00 u nabrengen. Als een advocaat toch dinsdagmiddag zijn stukken wil brengen wordt hij doorverwezen naar de zitting zelf met de instructie om de stukken te laten nemen door een procureur (dus niet door een koerier of secretaresse).
- H Bij 14 rechtbanken wordt het verslag van de rolzitting toegestuurd door een kopie te maken van de

- griffierol waarop de griffier of de rolwaarnemer aantekeningen heeft gemaakt tijdens de zitting. Bij 9 van deze 14 rechtbanken kan het zijn dat de rolwaarnemer extra service verleent door het verslag op de rolinstructies van een advocatenkantoor over te nemen en die te retourneren. Dit is echter niet onderzocht. In Arnhem wordt deze service op aanvraag verleend. In Rotterdam is de ene week sprake van de hiervoor beschreven situatie en de andere week wordt een geprint verslag per kantoor in de griffievakjes verspreid. In Maastricht en Roermond wordt het verslag van de zitting via e-mail aan de kantoren verzonden. Het betreft echter nog steeds de complete griffierol met alle zaken.
- I Zie F.
- J De griffiers verspreiden de verslaggeving op de donderdag na de zitting. Over de verslaggeving door de rolwaarnemers is behalve die van Rotterdam verder niets bekend.

zaken in 90 minuten af te werken. Dit is een voor de griffier zeer efficiënte manier van werken, aangezien deze zich niet hoeft bezig te houden met het verwerken van rol instructies.

Op dit moment is de wijze van verwerking van rol instructies dus rechtstreeks afhankelijk van de vorm van de rolzitting. Bij de afschaffing van het procuraat is iedereen vrij te kiezen op welke wijze en bij wie hij zijn rol instructies inlevert. Dit zou het efficiënte werkproces van rechtbanken met een feitelijke rolzitting tenietdoen.

Het ministerie moet zich ook realiseren dat de drie grootste rechtbanken allemaal een rolzitting ter terechtzitting kennen. Zij vertegenwoordigen samen 1465 van de in totaal 4515 rolzaken per week. Dit komt overeen met 31%. Nemen wij als uitgangspunt alle rechtbanken met een feitelijke rolzitting, dan komen wij uit op 3005 zaken (67%). Efficiëntie is voor dit soort aantallen van wezenlijk belang.

ROLJOURNAAL DEUGT NIET

Het Bureau Internet Systemen en Toepassingen Rechterlijke Organisatie (Bistro) heeft sinds enige tijd de beschikking over het roljour-

naal. In het roljournaal kan de advocaat zijn eigen zaken zoeken op rolnummer, zaaknummer en nog een aantal andere criteria. Het roljournaal wordt dagelijks gevoed met de gegevens uit het systeem van de griffiers, *Civiel*. Het roljournaal is bedoeld als eerste stap naar de elektronische rol, en zou het rolbericht van rechtbank of rolwaarnemer moeten kunnen vervangen. Onzes inziens kan dit in de huidige opzet echter nooit het geval zijn.

Ten eerste krijgt het roljournaal de gegevens rechtstreeks uit *Civiel*, dat gebruikt wordt door de griffiers. De taal die zij gebruiken is voor henzelf bestemd en heeft ook vaak te maken met de werkprocessen van de rechtbank en niet met die van de advocatenkantoren. Soms zijn er voor één rolzitting drie verschillende meldingen in het systeem te vinden. Voor de griffier begrijpelijk maar de advocaat heeft een opleiding tot griffier nodig.

Ons tweede punt is tijdverlies. Veel rechtbanken geven u het verslag van de zitting van woensdag op de donderdag erna, rolwaarnemers soms al op de woensdag zelf. Het roljournaal wordt 's nachts bijgewerkt. De griffier moet in veel gevallen de laatste zaken van de rol op donderdagochtend nog verwerken in *Civiel*. Dit betekent dat het

GEBRUIK B-FORMULIEREN

Rechtbank	B1	B2	B3	B4	B5	B6	B7	B8	B9	B10
Alkmaar ⁴	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee
Almelo	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee	Nee
Amsterdam	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee
Arnhem ⁵	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Soms	Nee
Assen	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Breda ⁶	Ja	Ja	-	-	Ja	Ja	-	Nee	Nee	Nee
Dordrecht	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
's-Gravenhage ⁷	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja
Groningen	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee	Nee
Haarlem	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee
's-Hertogenbosch	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Soms	Nee	Nee	Nee
Leeuwarden	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee
Maastricht ⁸	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
Middelburg	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Soms
Roermond ⁹	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee
Rotterdam	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee	Nee	Nee
Utrecht	Ja	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
Zutphen	Ja	Soms	Ja	Nee	Nee	Nee	Ja	Ja	Nee	Nee
Zwolle-Lelystad	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee

De gegevens in deze tabel betreffen niet de officiële richtlijn maar het gebruik van de formulieren door advocatuur en griffier. Als geheugensteun zijn hier de titels van de B-formulieren opgenomen.

B1 Aanbrengen nieuwe zaak
B2 Stellen/Wijzigen/Onttrekken procureur
B3 Bijlage voor conclusie of akte
B4 Verzoek om termijnverlenging
B5 Opgave verhinderdata/wijziging zitting

B6 Verzoek doorhalen/opbrengen doorgehaalde zaak
B7 Verzoek nadere conclusie/vonnis
B8 Inzending stukken
B9 Niet-geregeld verzoek
B10 Aanzeggen peremptoirstelling

NOTEN BIJ DE TABELLEN

- In Arnhem zijn er vijf procureurs die wisselend centraal rolwaarnemer zijn.
- De griffie in Assen wilde de vragen niet beantwoorden en verwees naar de Raad voor de Rechtspraak.
- In Rotterdam zijn er twee procureurs die wisselend centraal rolwaarnemer zijn.
- In Alkmaar gebruikt men alleen nog de titel en kopgegevens van de B-formulieren. De inhoud is vrijgelaten omdat deze onoverzichtelijk is en verwarring schept.
- Het B7 formulier wordt in Arnhem in aangepaste vorm gebruikt.
- In Breda zijn B2/B3/B4/B7 samen-gevoegd tot B2.
- De griffier in Den Haag meldde ons dat aanpassingen van de B-formulieren worden geaccepteerd. Dit beleid wordt op meerdere rechtbanken toegepast maar niet altijd vermeld.
- In Maastricht worden in plaats van B-formulieren al jaren rol instructie-bladen gebruikt.
- In Roermond zijn alle verwijzingen naar de parkeerrol niet van belang omdat er geen parkeerrol gehouden wordt. Het B4-formulier hoeft niet op donderdag te worden ingeleverd.

complete verslag van de woensdagrol pas op vrijdag is opgenomen in het roljournaal. De advocaat die alleen zou werken met het roljournaal, verliest dus kostbare tijd.

Ons derde en laatste bezwaar tegen het roljournaal is van meer principiële aard. Advocaten zijn tijdens het proces de hoofdrolspelers. Zij moeten op een adequate en moderne manier worden geïnformeerd over de uitkomst van een rolzitting. Wat ons betreft ligt die standaard zeer hoog.

- Advocaten worden geacht de instructies te brengen naar de rolzitting; zij mogen verwachten dat zij het verslag van de zitting toegesonden krijgen en niet zelf ergens moeten halen.
- Van de rechtbank/rolwaarnemer mag worden verwacht dat zij het verslag zo snel mogelijk naar de hoofdrolspelers versturen; een moderne klantgerichte dienstverlening betekent dat het verslag vóór 12.00 uur verzonden moet zijn, zodat de advocaat/procureur zijn werk in de procedure kan hervatten. Elk uur tussen het eindigen van de zitting en het uitbrengen van het verslag is nutteloos en vertraagt de procedure. (In Rotterdam wordt deze norm regelmatig gehaald.)
- Het verslag moet kantoorgebonden zijn, dat wil zeggen dat alleen die informatie zou moeten worden verzonden die voor de geadresseerde bedoeld is. Er wordt veel tijd verspild aan het zoeken naar de eigen zaken in de complete rechtbankrol met alle zaken.
- Is overigens het verspreiden van verslagen op de huidige manier – alle zaken van alle kantoren – niet in strijd met privacyregelingen? Bistro heeft het roljournaal in 2003 moeten aanpassen vanwege een te ruime terbeschikkingstelling van data.

Gezien het bovenstaande kan de vraag gesteld worden wie de gebruikers van het roljournaal zijn. Voor wie is dit systeem gemaakt? Het lijkt erop dat daar niet van tevoren zorgvuldig over nagedacht is.

MEER DAN POSTBODE

Voorstanders van de afschaffing zien in de procureur niets anders dan een veredelde en kostbare extra brievenbus, die niets toevoegt aan de kwaliteit van de procedure. Tot op zekere hoogte hebben zij gelijk. Daar waar een advocatenkantoor de verlening van procureursbijstand opvat als een administratieve handeling zonder de aangeleverde stukken of instructies te beoordelen, is enkel sprake van een administratieve figuur. Een goed procureur behoort de aangeleverde stukken en instructies te beoordelen en de afzender van de stukken, de correspondent, te waarschuwen voor procedurele missers. Ook brengt de procureur in een rolbericht verslag uit van de zitting aan zijn correspondent. Zolang het handgeschreven verslag eerder regel is dan uitzondering, is deze vertaling een zeer belangrijke stap om de kwaliteit van procesvoering op een hoog niveau te houden. Daarnaast bewaakt de procureur de termijnen voor het aanleveren van de stukken, instructies en conclusies.

PROCESPRAKTIJK NIET BETROKKEN

Onze grootste zorg is dat de gevolgen van het afschaffen van het procureeraat worden onderschat. Daarnaast is het in de landelijke juridische pers oorverdovend stil. Of de advocatuur en rechterlijke macht

Een goed procureur behoort de aangeleverde stukken en instructies te beoordelen en de afzender te waarschuwen voor procedurele missers

vinden de afschaffing prima, óf niemand is op de hoogte van het nieuwste voornemen van het ministerie. Het resultaat van een consultatieronde laat al sinds 30 april 2004 op zich wachten. Intussen is er per 1 november 2004 een gewijzigd Lur van kracht, maar ook hierin worden geen stappen gezet richting uniformering. Men kan daarbij denken aan het doorontwikkelen van de B-formulieren, die nu door alle betrokkenen worden ervaren als onduidelijk.

Bij de poging in 1999 om het procureeraat af te schaffen is een van ons, Peter van Swaaij, gevraagd deel te nemen aan een vergadering over de voorwaarden voor een verantwoorde afschaffing. De bijeenkomst werd bijgewoond door een zeer beperkt aantal mensen uit de dagelijkse procespraktijk, iets wat zijn weerslag vond in het adviesrapport waarin de praktische uitvoerbaarheid van de afschaffing sterk werd onderbelicht. De huidige situatie lijkt erg op die van destijds.

Een parallel kan ook getrokken worden met de invoering van het Lur in 2000. Van verschillende kanten werd destijds gewaarschuwd dat het Lur zeker op korte termijn geen kortere procedures tot gevolg zou hebben. Aanvankelijk had het Lur enkel tot gevolg dat procedures in een hoger tempo de staat van wijzen bereikten. Als gevolg daarvan nam de werkvoorraad bij de rechtbanken in korte tijd enorm toe. De (in de concludeerfase van de procedure) te boeken tijdswinst werd tenietgedaan door de lange tijd die een zaak voor vonnis stond.

Het ministerie van Justitie had hieruit lering kunnen trekken. Het departement kan onmogelijk zonder een goed gecommuniceerd plan van aanpak overgaan tot de afschaffing van de procureur. Omdat een dergelijk plan bij ons weten niet voorhanden is, of niet is gecommuniceerd, heeft het departement de afschaffing bemoeilijkt, en bestaat er in de rechtspraktijk voor de afschaffing nauwelijks draagvlak.

De werkgroep Cohen maakt in bestek van een halve pagina (p. 32) korte metten met de figuur van de procureur. Sterker nog, zij is van mening dat de afschaffing gebruikt kan worden om de rechterlijke macht te dwingen zich te organiseren. Wij vinden dit een zeer riskante stellingname. In plaats van de afschaffing van de procureur het logisch gevolg te laten zijn van een reorganisatie, wordt de afschaffing gebruikt om de reorganisatie te initiëren. Terecht wijst de commissie-Mannourij erop dat de afschaffing van de procureur vanuit bedrijfsorganisatorisch en financieel opzicht een ingrijpende verandering is. Zij stelt dan ook dat voordat kan worden overgegaan tot afschaffing, alle gerechten een schriftelijke rol dienen aan te houden

(p. 20). En zij spreekt ook al over een elektronische rol, waarvoor tijd en middelen ter beschikking moeten worden gesteld.

In de voorbije negen jaren is wel één winstpunt geboekt. Iedereen was en is het er over eens dat een Landelijk uniform rolreglement noodzakelijk is. Nu deze stap in naam is gezet, lijkt het ministerie de lijn van Cohen te hebben overgenomen. Het departement denkt louter in regelgeving en kijkt niet naar het feitelijke proces van uitvoering, waarin er bij de rechtbanken geen uniformiteit bestaat.

NIEMAND VOORBEREID

Afschaffing van het procuraat heeft zeer veel gevolgen voor alle betrokkenen. Om deze gevolgen het hoofd te bieden, moet het ministerie de volgende extra voorwaarden vervullen:

- het Lur wordt in al haar facetten (uitstelbeleid, gebruik B-formulieren et cetera) strikt uniform toegepast;
- het tijdstip en de wijze van indiening van rolinstructies en proces-

stukken dienen strikt geüniformeerd te worden;

- er dient duidelijkheid te komen over de positie van de rolwaarnemer;
- er is sprake van een uniforme, klantvriendelijke wijze van verslaggeving aan de advocaten.

Op dit moment is niemand voorbereid op de aanstaande ingrijpende wijziging. Procederen in Nederland gebeurt nog steeds op 19 verschillende manieren. Om het Lur en het werkproces eromheen in alle arrondissementen op dezelfde manier toe te kunnen passen, moet de elektronische rol in de bestaande situatie worden ingevoerd. Wanneer iedereen hieraan is gewend, ligt het in de rede om de procureur af te schaffen. Tot die tijd zal afschaffing van het procuraat leiden tot chaos en frustratie en hogere kosten bij al diegenen die bij de procedures betrokken zijn. ●

NOTEN

- 1 De auteurs hebben gezamenlijk het softwareprogramma Juno® ontwikkeld, dat is gemaakt voor het voorbereiden en houden van rolzittingen; het programma maakt een grote mate van integratie mogelijk tussen rechtbank en rolwaarnemer. De auteurs danken mr. K.E. Mollema, vice-president Gerechtshof Leeuwarden, en mr. L. de Loo-Alwin, rolrechter Rechtbank Rotterdam, voor hun bijdragen aan dit artikel.
- 2 Cohen - Project marktwerking, deregulering en wetgevingskwaliteit, Rapport van de interdepartementale werkgroep domeinmonopolie advocatuur, 27 juni 1995.
- 3 Mannourij - Rapport van de commissie praktische gevolgen afschaffing procureur, december 1996.
- 4 <http://www.justitie.nl/Images/11-44227.pdf>.
- 5 Project organisatorische gevolgen afschaffing procuraat, *Alternatieven voor inrichting*, december 1999.
- 6 In ons telefonisch onderzoek hebben wij ons beperkt tot civiele procedures in eerste aanleg. Uiteraard zou een afschaffing van de procureur ook gevolgen hebben voor de werkwijze van de vijf hoven en de Hoge Raad. De afschaffing zal er niet eenvoudiger op worden als ook deze gerechten in het onderzoek betrokken zouden worden, temeer daar de vijf hoven alle een mondelinge rolzitting houden met een rolwaarnemer.

(advertentie)

Heb jij dan echt helemaal geen enkele ambitie?

Nou Nee. Ik wil alleen al mijn zaken winnen.

Jurist bij DAS rechtsbijstand www.das.nl

AMSTERDAM ARNHEM 'S-HERTOGENBOSCH RIJSWIJK

Knopen doorhakken

Martine Goosens
journalist

Daar zitten ze dan. Voor de eerste keer. Want niet eerder hebben de managing partners van Clifford Chance, Houthoff Buruma, Loyens & Loeff en NautaDutilh ervaringen uitgewisseld over het uitoefenen van hun bestuursfunctie.

Foto's: Aernoud Bourdrez

Het is een feest van herkenning. 'Goh, ik ben blij te horen dat jij dat ook hebt.' Want niet iedereen heeft een co-managing partner als *sparring partner* en uitlaatklep. Job van der Have deed het tot aan zijn aftreden in juni vorig jaar samen met Joan van Marwijk Kooy. Marry de Gaay Fortman doet het met Michiel Wesseling. Maar Tom de Waard doet het alleen. En ook Philip van Hilten is de enige managing partner.

Onder leiding van gespreksleider Adriaan Krans (Boer & Croon) praten de vier over hoe het managen van een groot advocatenkantoor hen aangaat. Een kernvraag voor de advocaat-managing partners is of management en praktijk te combineren vallen. Hierin toont zich het advocatuurlijke van de bestuurders: opmerkelijk is dat iedereen, met uitzondering van Job van der Have, de functie combineert met de praktijk. Marry de Gaay Fortman besteedt nog ongeveer 50 % van haar tijd aan haar praktijk. Tom de Waard heeft zijn eerste jaar als managing partner vooral veel tijd geïnvesteerd in het aannemen van nieuwe mensen, maar nu dat lekker loopt, managet hij de Amsterdamse vestiging aan de Droogbak in Amsterdam in zo'n 30% van zijn tijd. Voor Philip van Hilten geldt het tegenovergestelde: 70% managing partner en 30% praktijk.

Job van der Have heeft niet gecombineerd, en heeft de afgelopen vijf jaar al zijn aandacht gericht op de implementatie van de onafhankelijkheidsstrategie en de modernisering van de organisatie. Dat heeft onder meer geleid tot het vertrek van een flink aantal partners. Nu hij als managing partner is afgetreden zou hij weer tijd hebben voor de M&A-praktijk waaruit hij kwam, ware het niet dat hij besloten heeft niet terug te keren

Job van der Have, Nauta: 'Als je geen draagvlak hebt, kun je het verder wel vergeten'

naar het advocatenbestaan, maar te kiezen voor een (management)functie daarbuiten.

WIE DOET WAT?

Wat doet de managing partner eigenlijk? 'Knopen doorhakken,' klinkt het in koor. Maar inhoudelijk blijken er toch wel enige verschillen in het takenpakket. Bij Houthoff zijn de werkvelden van Marry de Gaay Fortman en haar co-MP globaal verdeeld: De Gaay Fortman richt zich op de *back office* en treedt naar buiten toe op als het boegbeeld van de organisatie. Michiel Wesseling 'doet' voornamelijk de partners en de internationale contacten. Jaarlijks worden de partners beoordeeld door één van beide managing partners (het partner-assessment). Het managen van de backoffice heeft volgens

Marry de Gaay Fortman overigens meer om het lijf dan ze had verwacht.

Tom de Waard vindt dat managing partners overgekwalficeerd zijn om zich te veel te richten op de *back office*. Job van der Have noemt dit een van de verschillen tussen de Angelsaksische kantoren en de grote Nederlandse. Bij Nauta streeft men voor de toekomst naar het model van de professionele service organisatie. Partners zullen dan meer vrijgesteld zijn van bestuurs- en managementtaken.

Philip van Hilten zet vraagtekens bij dit model. De praktijk wijst namelijk uit dat veel professionele managers binnen de advocatuur vroegtijdig afhaken. De advocaat accepteert een niet-advocaat nu eenmaal moeilijk. Niet-juristen hebben daardoor

Marry de Gaay Fortman werkt sinds 1988 als advocaat bij Houthoff Buruma. In 1997 trad zij toe tot de maatschap en sinds november 2001 is zij er managing partner, een functie die zij deelt met Michiel Wesseling. Zij is gespecialiseerd in vastgoed- en gezondheidsrecht. Daarnaast doceert De Gaay Fortman op het gebied van huurrecht en bestuursrecht. Ook is zij mediator.

Job van der Have is advocaat sinds 1980 en werd partner bij NautaDutilh in 1989. Op 1 januari 2000 werd hij managing partner, tot die tijd werkte hij als M&A-specialist. In juni 2004 is Van der Have afgetreden als managing partner en is hij werkzaam als adviseur van het huidige bestuur van NautaDutilh.

Philip van Hilten is sinds begin 2002 managing partner van Loyens & Loeff. Daarnaast is hij sedert 1976 werkzaam als belastingadviseur in de internationale fiscale praktijk. Hij adviseert multinationals met name op het gebied van overnames, uitbreidingen, herstructurerings, (her)financieringen en fusies.

Tom de Waard is partner bij Clifford Chance sinds 2000, in 2002 werd hij er managing partner. In de periode 1971 tot 2000 werkte hij bij Stibbe. Tom de Waard is specialist op het gebied van fusies en overnames en privatiseringsprojecten, met name in de energiesector. Van 1993 tot 1995 was hij Algemeen deken van de Orde.

vaak te weinig draagvlak om succesvol te zijn. En zonder draagvlak heeft niemand kans van slagen. Job van der Have legt uit: 'Het kan niet zo zijn dat je als bestuurder uit de hemel neerdaalt om te zeggen hoe het moet. Wat je ook zegt of wat je ook beslist, als je geen draagvlak hebt kun je het verder wel vergeten. Daar moet je dus in investeren.'

Tom de Waard is het met hem eens. Hij denkt dat de managing partner een sfeer moet scheppen waarin openheid bestaat, zodat mensen de ruimte voelen hun eigen functioneren en dat van anderen ter discussie te stellen. Zelf vraagt hij ook om *feedback* over zijn performance. 'Jongens, hoe vinden we dat we het doen?' En daarmee stelt hij ook zichzelf kwetsbaar op, realiseert hij zich. Zijn taak ligt niet zover af van die van de andere partners, stelt De Waard. Die hebben

als niet-bestuurders ook managementtaken. Wat dat betreft is zijn huidige functie te vergelijken met die van een aantal jaren terug, toen hij nog deken was van de Nederlandse Orde van Advocaten: als primus inter pares op nabije afstand leidinggeven aan mensen die een deel van je taken uitvoeren. Zonder al te veel hiërarchie. Hij ziet het als zijn voor naamste taak om te luisteren. 'Het gaat erom niet te los van de groep te staan. Ik ben één van hen.'

Ook Philip van Hilten vindt het contact met kantoorgenoten van essentieel belang. Om te zien en gezien te worden houdt hij kantoor in Amsterdam en Rotterdam, en één dag in de week op een vestiging elders. Voor Van Hilten maakt het lobbyen in de gang een belangrijk onderdeel uit van het creëren van draagvlak. Gekscherend: 'Zo, heb je een leuke vakantie gehad? En is je echtscheiding

goed verlopen?'

Maar dat lobbyen is niet altijd even effectief: 'Zul je toch zien dat net die ene partner die ik niet heb gesproken tijdens de partnervergadering ineens dwars gaat liggen. Vaak is dat gewoon omdat hij niet geïnformeerd is, maar wél even wil laten weten dat hij ook een mening heeft die telt.' En daarin krijgt Philip van Hilten opvallend veel bijval: 'Inderdaad, héél herkenbaar!'

ÉÉN-OP-ÉÉN

'Het hoort erbij dat partners het soms per se niet eens willen zijn,' zegt Marry de Gaay Fortman. 'En sommige onderwerpen zijn nu eenmaal beter geschikt voor één-op-één dan in vergadering.' Philip van Hilten vindt dat enig gedonder er nu eenmaal bij hoort. 'Ze zijn gewoon betrokken. Besluitvorming is een creatief proces.' 'Het ligt aan de beroepsgroep,' stelt Tom de Waard: 'Advocaten vergaderen niet, ze pleiten. Dat heeft te maken met ego's en onderbuikgevoelens.'

Job van der Have vindt een beetje vuur tijdens de partnervergaderingen juist wel leuk. Van die altijd maar voorgekauwde agendapunten worden die vergaderingen alleen maar saaier. 'Een flinke discussie moet je inderdaad niet erg vinden,' stelt Tom de Waard. 'Maar clashen tijdens de matenvergadering is niet productief.' Philip van Hilten denkt dat een flinke botsing op zijn tijd juist de beste plannen voortbrengt. Maar als het clasht en je hebt het níet zo gewild, dan heeft het geschort aan de voorbereiding. Voorbereiding is cruciaal, zo vindt men. Als je steken laat vallen, weten ze je te vinden.

Van Hilten komt al pratend tot de conclusie dat hij strakke vergaderingen eigenlijk geen punt vindt. 'We benoemen drie nieuwe partners. So what? Moet iedereen daar nog wat van vinden? We zitten niet in een aan-

Tom de Waard, Clifford Chance: 'Het gaat erom niet te los van de groep te staan. Ik ben één van hen'

DE KANTOREN

Houthoff Buruma is met ongeveer driehonderd advocaten, notarissen en belastingadviseurs – 82 van hen zijn partner – het op een na grootste kantoor van Nederland, met vestigingen in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Brussel, Londen en sinds begin van dit jaar ook in Luxemburg. Sinds eind november afgelopen jaar is Houthoff een NV. Twee managing partners vormen naast financieel directeur Rob Badoux (geen partner) het kantoorbestuur. De managing partners leggen verantwoording af aan de partnervergadering. Strategische beslissingen worden voorafgaand aan de partnervergadering voorgelegd aan de Board, die fungeert als adviesraad.

Bij **Clifford Chance** zijn wereldwijd 7.500 mensen in dienst, verdeeld over 29 vestigingen. Van de 3.500 juristen zijn er 639 partner. De meeste partners zitten in Londen (224), New York (77) en Frankfurt (68). Alle regionale, landelijke en plaatselijke managing partners leggen verantwoording af aan de lokale partners en aan Peter Cornell, de in Londen kantoor houdende managing partner wereldwijd. De partners komen zelden in vergadering bijeen, daarvoor zijn ze met te veel. Stemmen over de toetreding van een partner of een fusie gaat per e-mail. Het bestuur vindt op internationaal niveau plaats in het Management Committee gecontroleerd door de Council, die als vertegenwoordigers van de partners optreedt. Strategische beslissingen vinden plaats op mondiaal niveau. De 24 partners in Amsterdam komen maandelijks bij elkaar, bij een 'diner pensant', gecombineerd met bijvoorbeeld presentaties over de richting en het beleid.

Bij **Loyens & Loeff**, ontstaan op 1 januari 2000 uit een fusie van het belastingadvieskantoor Loyens & Volkmaars en een deel van de advocaten en notarissen van Loeff Claey Verbeke, werken ruim 700 juristen verdeeld over zeven kantoren in de Benelux (Amsterdam, Rotterdam, Arnhem, Eindhoven, Antwerpen, Brussel en Luxemburg) en negen vestigingen elders in de wereld. Loyens & Loeff is een onafhankelijke maatschap met 105 partners. Philip van Hilten vormt het dagelijks bestuur met notaris en advocaat Ronald Pfeiffer en de CFO Ed Schless. Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het formuleren en uitvoeren van het beleid en werkt hiervoor samen met een adviesraad.

NautaDutilh is als grootste advocatenkantoor van Nederland een naamloze vennootschap, maar hecht aan het behoud van het maatschapsgevoel. Naar aanleiding van de komst van de Angelsaksische kantoren, vond binnen Nauta een pittige discussie plaats over de te varen koers. Het kantoor koos voor de Benelux als thuismarkt. Om het hoofd te kunnen bieden aan de concurrentie van de Engelsen is onder leiding van Van der Have en Van Marwijk Kooy flink gesnoeid in de top en is de behoefte ontstaan om ook op bestuurlijk niveau te professionaliseren. Daardoor ontstond een nieuwe bestuursstructuur. Het huidige bestuur bestaat uit vier parttime partnerbestuurders: Tjitske Cieremans, Robert ten Have en Benoît Strowel en Marc Blom, de laatste als voorzitter. Het vertrek van een aantal oudere en deels niet goed functionerende partners, de instroom van nieuwe jongere medewerkers en partners onder een ander bestuur in een gewijzigde organisatiestructuur, zullen de komende jaren moeten leiden tot 'een omslag in de cultuur'.

deelhoudersvergadering! Het is eigenlijk zo vreselijk Hollands om alles volgens het poldermodel te willen bespreken. Het is geen Jip en Janneke en we spelen nog een beetje. Dan liever op z'n Engels: lekker strak, mits goed voorgekookt.'

Tom de Waard is het maar ten dele eens: 'Als partner moet je niet op alle besluiten wat te zeggen willen hebben. Bepaalde beslissingen moet je over kunnen laten aan een gekozen board, een klein clubje van vijf of zes vennoten. Of aan de managing partner. Maar niet aan 90 of 120 partners.'

'O?', zegt Philip van Hilten, 'dat gebeurt bij ons juist wel!' Hij pleit voor de overlegstructuur, die hij met name geschikt acht omdat Loyens & Loeff in de huidige samenstelling een jong kantoor is. De partners moeten met elkaar tot overeenstemming komen over waar Loyens & Loeff voor staat, zo stelt hij. En een cultuur scheppen waar de vennoten de uitdragers van zijn. Vijf a zes keer per jaar komt de hele groep bij elkaar. 'Je moet toch niet pretenderen dat je alles weet. Ik wil vooral proberen te luisteren, niet

dicteren. Advocaten en notarissen zijn een eigen soort, ze willen en moeten ondernemers blijven, geen urenpoepers met vier of zes slaven.'

Marry de Gaay Fortman ziet het anders: 'Advocaten zijn van nature geen mensen die gemakkelijk knopen doorhakken. Terwijl het nemen van een besluit vaak wel ten goede komt aan de rust. Zolang je stijl niet autoritair is, mag je – zonder steeds de hele club bij elkaar te roepen – die beslissingen gewoon nemen. Daar zit je voor.'

KEERZIJDE

Maar dat 'daar zit je voor' heeft ook een keerzijde. Want vaak zit je er alleen. Zowel Tom de Waard als Philip van Hilten erkent dat het soms eenzaam is, daar aan de top. Marry de Gaay Fortman en Job van der Have hebben een steun en toeverlaat gekend in hun co-OP. Maar ook dan schept de positie van managing partner een bepaalde afstand. Want ondanks alle goede voorbereidingen stel je nooit iedereen tevreden. Soms moet het ook echt even, de botte bijl. Dan is er altijd wel

Philip van Hilten, Loyens & Loeff: 'Wat ik in eerste instantie nodig had, was een olifantenhuid'

Marry de Gaay Fortman, Houthoff Buruma: 'Ik ben de laatste jaren ontzettend veel te weten gekomen over mijn kantoorgenoten'

iemand die je tegen de haren instrijkt. En dat geeft soms zware gesprekken.

Voor het ontslag van *underperformers* vindt men lastig. Philip van Hilten voorzagt het probleem en is direct na zijn aanstelling naar een *personal coach* gestapt. 'Wat ik in eerste instantie nodig had was een olifantenhuid. Want als managing partner zit ik nu eenmaal vaak in tweestrijd. Uiteindelijk hak ik knopen door. De kritiek die je soms krijgt moet je kunnen incasseren. Dat heb ik wel geleerd.'

Wat moet je eigenlijk nog meer kunnen, behalve incasseren? Genoemd worden: communiceren, luisteren, kwetsbaar durven zijn, bakzeil kunnen halen, het goede voorbeeld geven, verantwoordelijkheidsgevoel hebben. En je mond kunnen houden als dat nodig is. Want daarin zit een ander element van afstand. Die wordt – vreemd genoeg – ver-

oorzaakt door nabijheid. Tom de Waard formuleert het zo: 'Bij een goede managing partner kun je alles kwijt.' Marry de Gaay Fortman vult aan: 'Ik ben de laatste jaren zo ontzettend veel te weten gekomen over mijn kantoorgenoten. Veel informatie is persoonlijk, en houd ik voor mezelf. Dat vergt én schept een bepaalde distantie.'

Philip van Hilten herkent dit direct: 'Niemand weet zoveel van zijn kantoorgenoten als de managing partner. En niets menselijks is onze vakgenoten vreemd. Relaties tussen compagnons en medewerkers liggen soms zeer gevoelig. Dat is best lastig, want soms wordt een van de twee gevraagd om te vertrekken.' Tom de Waard zou dat nooit doen: 'Wij hebben ook een echtpaar in de maatschap. Zolang er openheid is, kan dat.'

Het stond niet op de agenda van vanavond, maar voor de nieuwsgierigen onder ons vertellen wij het toch maar even: Bij Nauta zijn grenzen gesteld aan de liefde tussen kantoorgenoten. Volgens Job van der Have heeft Nauta vertrouwenspersonen waar dit soort zaken mee besproken kunnen worden. Bij Clifford Chance bestaat niet alleen een meldingsplicht voor een meer dan vriendschappelijke verhouding met een kantoorgenoot, ook een relatie met iemand van een ander kantoor moet worden opgebiecht. Bij Houthoff Buruma zijn ze milder gestemd: er is geen beleid op dit gebied. Marry de Gaay Fortman: 'Daar is tot nu toe ook geen aanleiding voor geweest.' Philip van Hilten over het beleid bij Loyens & Loeff: 'Je moet voor je medewerkers een kader scheppen waarin men zich veilig voelt. Dat betekent dat medewerkers een loopbaan moet kunnen opbouwen zonder dat oneigenlijke argumenten daarin een rol spelen.'

BALANS

Over loopbaan gesproken, hoe verliep de loopbaan van deze managing partners? Dat ze hard gewerkt hebben staat buiten kijf. Philip van Hilten zegt daarover: 'Vroeger zou ik je een slappe drol gevonden hebben als je minder dan zestig of zeventig uur per week werkte. Dat zou ik nu niet meer zeggen. Zelf zat ik ooit op de verkeerde weg. Toen ik omkeek dacht ik: waar zijn mijn vrienden gebleven? Nu ga ik er iedere maand

een lang weekend tussenuit, naar ons huis in Italië.'

Ook Tom de Waard vindt dat hij de balans tussen werk en privé-leven een tijd lang niet goed had. 'Ik was zo gefocust op mijn werk dat ik mij afsloot van familie en vrienden. Werk ging altijd voor. Tegenwoordig probeer ik een betere balans te vinden.' Job van der Have vindt dat hij erg ambitieus is geweest. Hij nam veel hooi op zijn vork, waardoor het thuisfront lange tijd op de tweede plaats kwam. Mede om die reden wil hij nu minder gaan werken. Marry de Gaay Fortman is moeder van vier jonge kinderen. 'Alleen de kinderen al zorgen dat ik niet alleen op mijn werk gericht ben. Juist omdat deze baan zoveel vraagt, is het belangrijk een goede balans tussen werk en privé te bewaken. Dat zul je zelf moeten organiseren.'

Een laatste vraag is hoe de toekomst van de gespreksgenoten eruitziet. Voor Job van der Have ligt die duidelijk buiten de advocatuur, maar waar is nog niet duidelijk. Marry de Gaay Fortman denkt dat haar ervaring opgedaan als managing partner een belangrijke bijdrage kan leveren aan haar verdere praktijkontwikkeling. Dat ziet Tom de Waard ook. Hij vraagt zich verder af of de vaardigheden die een managing partner heeft ontwikkeld interessant kunnen zijn voor bijvoorbeeld de raad van bestuur van een grote onderneming. Job van der Have twijfelt: 'Peter Wakkie bewandelde die weg, maar ze zitten echt niet met z'n allen op ons te wachten.'

VAN

Henri Swagemakers

Welke boeken lezen advocaten eigenlijk buiten de juridische literatuur, als ze dan nog lezen? Zien ze graag opera, bezoeken ze bioscopen, concerten, galleries? Gaan ze naar toneel? En wat betekent die cultuur voor hen en, misschien, voor hun werk? Waarom verzamelt Henri Swagemakers (58, advocaat in Oosterhout, getrouwd, twee dochters) kunst?

Jan Pieter Nepveu
journalist

Do you love me nr. 9, van Michael Raedeker, foto Peter Cox

De conservator van het Bredase museum De Beyerd, drs. Elly Stegeman, ontdekte in de collectie-Swagemakers werken met overeenkomsten met Andrei Tarkovski's film *Het offer*. Bij het maken van een selectie liet zij zich leiden door de zoektocht naar spiritualiteit waarvan de film doortrokken is. Resultaat: een fraaie catalogus en de tentoonstelling *Het offer/an intimate I*; t/m 13 februari 2005 in De Beyerd, Boschstraat 22 te Breda (www.museumdebeyerd.nl).

‘Een verzamelaar in Nederland moet zich vaak verantwoorden’

“ Als student hield ik al van moderne kunst. Dat is zo gebleven. Aan opera en concerten kom ik niet toe. Ik besteed veel tijd aan het bezoeken van musea, galleries en moderne kunstbeurzen.

Er is geen bepaald moment dat je begint als verzamelaar, het gaat stap voor stap. Mijn eerste aankoop was een aquarel van Peter Vos. Die kocht ik als Utrechts student in 1973 bij Galerie Jas. Ik bereidde me voor op een tentamen handelsrecht. Vervolgens kocht ik van tijd tot tijd nog wat moderne kunst. Op een gegeven ogenblik vinden anderen dat je een verzamelaar bent. Het is een opgeplakt etiket. Maar ik kan het niet ontkennen, want gezien de hoeveelheid, meer dan zevenhonderd werken, kan ik er niet omheen dat ik een verzameling heb.

Verzamelen is niet gek. In de VS begrijpen ze dat, maar in Nederland moet een verzamelaar zich vaak verantwoorden. Er wordt me dan ook nogal eens gevraagd of het niet jammer is dat een deel van mijn collectie in depots opgeslagen ligt. Alsof het daar statisch aanwezig is. Een vreemde vraag, want ervan uitgaande dat je als persoon aan, ik noem maar wat, 100.000 euro geld genoeg hebt, wordt een miljonair nooit gevraagd wat hij met de 900.000 andere euro's doet. Het hebben van overtollig geld op een bankrekening lijkt mij minder zinvol dan kunst in depot. Waar kunst gedeeld moet worden, geldt dit kennelijk niet voor bankrekeningen.

Kunst vind ik vooral iets voor de ogen. Het moet liefde geven voor het object en respect voor de maker. Het voegt wat spannends toe aan een kantoor waar je vele uren doorbrengt. Iets aangenaams in je omgeving stemt je positief. Het gaat mij bij kunst puur om het kijken, in eerste instantie niet om de ideeën die er achter zitten. Het werk moet voor zich spreken.

Het verzamelen is een spannend verschijnsel. Het gaat erom veel te zien, goed te weten wat er gebeurt en vervolgens te beslissen. Ook de advocatuur kent een gezonde spanning. Aan het begin van een zaak stel je je een doel voor ogen, na afloop toets je of dat doel bereikt is. In het behandelingstraject zit meestal een stukje spanning. Er kan van alles gebeuren. Dat houdt je alert. Uitdaging is nooit vermoeiend.

NIET AANKOMEN

Op de tentoonstelling hangt een hemelsblauwe trechter (1000 Names) van Anish Kapoor. Ik vind het prachtig en kijk er graag naar. Normaal hangt het op mijn kantoor tegenover mijn bureau. Het lijkt mij evident dat je niet zomaar aan schilderijen en moderne kunst komt. Ook aan een mooi meisje kom je niet ongevraagd. Toch merkte ik een keer dat een cliënt aan de Kapoor gekomen was. De aanwezige cliënt ontkende dat hij het aangeraakt had. Hij had blauw pigment op zijn vingers! Mensen willen niet aangesproken worden. Dat vind ik onnozel, onvolwassen. Net als een advocaat die een keer te laat komt op de rechtbank. Die hoeft echt niet als smoes te vertellen dat hij in de file gestaan heeft of wat dan ook. Zeg gewoon hoe het zit, dan bereik je ook bij de rechter het meest.

GEHEUGEN

Je hoort wel zeggen dat veel juristen kunst verzamelen. Waarom dat is? Misschien de spanning of het analytisch denken en kijken. Ik denk dat goede juristen en dus ook advocaten een heel goed geheugen hebben. Ze doen niets anders dan dossiers en beelden opnemen en verzamelen. Een advocaat moet een geweldige opnamecapaciteit hebben. Ook voor het kijken naar kunst is het heel praktisch als je over een goed geheugen

'De meeste verzamelaars hebben een heel goed geheugen, dat zou buiten de spanningsfactor ook een link tussen verzamelaars en advocaten kunnen zijn'

beschikt, zodat je wat je ziet kunt vergelijken met eerdere beelden. Uit onderzoek van Renée Steenbergen, die op particuliere verzamelaars gepromoveerd is, blijkt dat verzamelaars bijna steeds een heel goed geheugen hebben. Dat zou buiten de spanningsfactor ook een link tussen verzamelaars en advocaten kunnen zijn.

SAATCHI

Ik koop nú gemaakte kunst, dat is mijn Leitmotiv. Dan krijg je overigens vanzelf een verzameling waaruit een zeker tijdsbeeld spreekt. Eén van mijn favorieten is het schilderij *Do you love me nr. 9* [zie inzet, red.] van Michael Raedecker uit 1996. Ik heb een foto van mijzelf, ik was 26, met een wilde haardos en een scheve stropdas, zoals op het schilde-

rij. Dat schilderij heeft wel iets van die foto. Maar het heeft er niets, absoluut niets mee te maken. Het is gewoon een technisch knap en een heel humoristisch kunstwerk. Daarom heb ik het gekocht. Michael Raedecker is een Nederlandse kunstenaar die in Londen woont. In het algemeen is hij niet zo Brit-art, maar in dit werk wel. Je kunt er verwantschap met werk van Gary Hume in zien. Je ziet dus hoe een Nederlander beïnvloed wordt doordat hij in Londen woont. In zijn werk gaat het om leegte. Hij schildert ook mooie, onheilspellende landschappen. Soms maakt hij portretten. De gezichten van de mensen vult hij vaak niet in.

Het is heel moeilijk om nog aan Raedekers werk te komen. Ik heb drie werken van hem. Het eerste heb ik vrij eenvoudig

gekocht op het moment dat hij op doorbreken stond, het tweede kort nadien, maar op het derde werk heb ik vier jaar moeten wachten. Niet alleen de bekende Britse verzamelaar Saatchi koopt zijn werk, maar musea over de hele wereld en privé-verzamelaars zijn er verzot op.

Er bestaat goede en minder goede kunst. Zo heb je in de advocatuur goede en slechte brieven. De ene brief is bijvoorbeeld van een net aangenomen stagiair, de andere van een door de wol geverfde advocaat. In beide brieven staat alles, maar de ene heeft het gewoon niet en de andere is perfect. Dat heb je ook met kunst. Elk schilderij bevat verf en heeft een bepaalde hoogte en breedte. Toch is het ene schilderij niet onderscheidend, het andere wel. Zoals je op je eigen vakgebied kwaliteit meteen herkent, zo kun je dat ook met kunst hebben.

INTIEM

Wat de tentoonstelling "Het Offer, an intimate I" [zie kader, red.] van mijn intieme binnenwereld verradt, weet ik niet precies. Dat is aan de ander. Toch zal het wel wat zijn. De subtitel refereert ook aan het oog, in het affiche en catalogus gesymboliseerd door de foto van Shirin Neshat. Naar analogie zou je kunnen zeggen dat er ook rechters zijn van wie men zegt dat je die hebben moet als je voor een werkgever optreedt; een andere zou gunstiger zijn voor werknemers. Beiden kunnen heel goede rechters zijn, maar kennelijk verraden hun vonnissen toch iets van hun eigen persoon. Zo zullen de door mij gemaakte keuzes ook wel iets over mij zeggen.

De bezoekers denken misschien dat Swagemakers een sombere meneer is. Nou, dat is niet het geval, maar veel vrolijke dingen zijn bij hem thuis gebleven. Het is een tentoonstelling gemaakt uit de collectie en niet van de collectie. De uitbundige werken van kleur, techniek of compositie, heeft Elly niet uitgekozen. De keuze is niet representatief voor de collectie en is beperkt door het thema. Er komt nog wel eens een tentoonstelling van de collectie. Dat lijkt me dan opnieuw spannend. ”

BEDREIGINGEN NIET VAN LAATSTE TIJD

Advocaten worden meer en meer bedreigd. Aldus een persbericht over het onderzoek van NOVA en *Het Financieele Dagblad* dat eind vorige jaar werd verspreid. De indruk wordt gevestigd als zou dit sedert de moord op P. Fortuyn zijn opgekomen. Dit ware niet juist. In de jaren tachtig werd een Amsterdams advocatenkantoor belaagd omdat het processen tegen wanpresterende huurders voerde. Een kantoor te Leeuwarden werd in de jaren negentig belaagd omdat het voor een onwelgevallige politieke groepering had geoccupeerd.

Ook ik heb er redelijk mijn deel in gehad. En wel sedert 1976 tot diep in de jaren tachtig. Dag en nacht de gruwelijkste verwensingen en bedreigingen via de telefoon. Ook rechters en griffiers in deze geruchtmakende zaak ervoeren hetzelfde, naar mij later is verzekerd. Zelfs werd mijn huis besmeurd door een verfbom, geworpen op een Sinterklaasavond. Met een briefje in de bus: Ik mocht geen Sinterklaasfeest vieren vanwege Zwarte Piet. Nog dezelfde nacht kon ik de gevel doen reinigen zodat de persmuskieten die des ochtends uitrukten niets konden waarnemen en teleurgesteld moesten henen

gaan. Ik verzekerde hen: Er is niets gebeurd – Een *pieux mensonge*.

Ik was namelijk van mening dat het niet gewenst was hier ruchtbaarheid aan te geven: Blaffende honden bijten niet. En: berichtgeving daarover brengt aspirant-TBS'ers toe om werkelijke terreurdaden te verrichten terwijl op afdoende politiebescherming geen staat was te maken. Ik ben voor die terreur niet geweken en heb alles overleefd. Mijn advies: Schakel wel de politie in doch verleen er geen publiciteit aan.

Mr. L. van Heijningen, advocaat te Den Haag

(advertentie)

Wij leveren u medische argumenten

De afgelopen tien jaren werden de meest uiteenlopende problemen aan onze artsen voorgelegd. Een greep uit de dagelijkse praktijk:

De operatie van mijn cliënt liep slecht af. Was de behandeling zorgvuldig?

De erfgenamen van mevrouw stellen dat zij na de brand langer bleef leven dan meneer. Is dat juist?

Is de lichamelijke schade van mijn cliënt juist getaxeerd en hoe waardeert ik zijn smart?

De verzekeringsmaatschappij stelt dat de betrokkene zelfmoord pleegde. Was het geen ongeval?

De werknemer van mijn cliënt beweert dat hij niet meer kan werken. Kan hij niet net zo veel als vroeger?

De verzekeringspolis schrijft arbitrage voor. Kunt u een arbiter leveren?

MEDISCH ADVIESBUREAU

BINS

dr. mr. J.W.Bins, arts RGA

Laan 20
2512 GN Den Haag
tel 070 345 98 08
fax 070 345 98 11
e-mail j.w.bins@wxs.nl
www.binsmedical.com

FIF 33

RECHERCHE- EN INFORMATIEBUREAU

Voor bedrijven, particulieren en advocatuur

- Onrechtmatig ziekteverzuim
- Alimentatiezaken
- Controle werkzaamheden
- Handelsinformatie
- Fraude / Bedrijfsdiefstal
- Privé-onderzoeken

010 - 477 33 22 www.fif33.nl

Goedgekeurd door Min. van Justitie POB 238
Heemraadssingel 186 • 3021 DM Rotterdam
Fax: 010 - 477 08 30 • e-mail: info@fif33.nl

RECHTER JAN VAN DER DOES

Het welzijn van de raadsman

Het pleidooi van mr. Huib Krijger kon niemand boeien, ook hemzelf niet. Hij had tevoren geen aantekeningen gemaakt, en dat brak hem nu op. De structuur wilde maar niet lukken. Hij dwaalde van de feiten naar het recht, en van het recht naar de persoonlijke omstandigheden, en weer terug naar de feiten, zonder ergens houvast te vinden.

Hij gebruikte zo vaak het woord 'nogmaals' dat zijn verhaal ging lijken op de rituele herhaling van een weesgegroet.

Intussen diende de verdachte de zaak uit. Gedurende het vooronderzoek had hij gezwegen. Nu zat hij op zijn rug, en had bekend waar geen ontkomen aan was, en ontkend waar de officier te weinig bewijs had. En verder moest iedereen het maar uitzoeken. Op een gegeven moment had hij de dagvaarding tot een koker gerold en daarmee de rechters bespied. Hij verveelde zich mateloos.

Terwijl het pleidooi voortkabbelde zag ik vanuit mijn rechterooghoek, dat de oudste rechter aan de lopende band portretjes van de raadsman maakte. Links leek de jongste rechter een houding te hebben aangenomen die men in de wereld van de gaskachels wel aanduidt met de term: 'op de waakvlam'.

Buiten regende het en was het december. Zo sleepte de grijze middag zich voort.

Plotseling klonk: 'Pardon'.

De jongste rechter die de leiding van de behandeling had, veerde op en vroeg, ongeveer in de richting waar het pardon vandaan was gekomen: 'Wat zei u?'

'Ik zei: pardon,' meldde de verdachte.

'Maar waarom zei u: pardon?'

'Ik liet een windje.'

De behandeling van de zaak kwam als een vermoeide krakende machine tot stilstand. Het incident bracht de raadsman tot zwijgen. Alle aanwezigen ontwaakten uit hun lethargie en lieten de onverwachte ontwikkeling op zich inwerken.

Mr. Krijger keek de rechtbank vragend aan. Het was mogelijk dat hij uit zijn lijden zou worden verlost.

De lusteloosheid van zijn optreden was opmerkelijk. Hij stond bekend om zijn alerte en scherpe houding ter zitting, en om zijn vermogen die te combineren met een zekere charme. Waarom was hij nu zo afwezig? Elke zitting kent een ruime gelegenheid om de

illustratie: Floris Tilanus

gezondheid van de verdachte in alle details tegen het licht te houden. Rimpelingen in het welzijn van de overigen worden geobserveerd, overdacht, en doen vervolgens, tenzij men het bewustzijn verliest, niet terzake.

De jongste rechter probeerde het initiatief te hernemen, en vroeg de officier of deze wilde repliceren. Een verbaasd fronsen was het gevolg. Zij zag onmiddellijk haar vergissing in en haastte zich de raadsman de gelegenheid te geven zijn betoog te hervatten. Mr. Krijger aarzelde. Hij zuchtte en bladerde wat verstrooid door zijn papieren. Met een blik naar het venster trachtte hij nog enige inspiratie op te doen. Buiten hadden de regen en de mist zich verdicht tot een smerig mengsel. Hij was bij voorbaat kansloos. 'Ik denk dat alles wel is gezegd,' was uiteindelijk zijn reactie.

De volgende zaak diende zich aan.

Men praat over u.

PRIORITEITENANALYSE

(zeer) ontevreden

VERBETEREN

- Ik word teruggebeld als dat is toegezegd.
- Ik ben geïnformeerd over de termijn van behandeling.
- Ik ben geïnformeerd over de bijkomende kosten (griffierecht, kantoorkosten, enz.)

LAGE PRIORITEIT

- Ik kan het kantoor altijd per fax bereiken

(zeer) tevreden

VASTHOUDEN

- Ik word geïnformeerd over de voortgang in mijn zaak.
- De omschrijving van de opdracht is expliciet in de opdrachtbevestiging vastgelegd.
- Ik word geïnformeerd over de voor- en nadelen van de te nemen stappen.

AFBOUWEN

(zeer) belangrijk

(zeer) onbelangrijk

Maar we

Het periodiek bevragen van uw cliënten geeft u goed inzicht in wat zij belangrijk vinden. Ook hier geldt immers: meten is weten! Want het is niet de afloop van een zaak die uiteindelijk bepaalt of een cliënt tevreden is! De cliënt baseert zijn oordeel op alle contacten die hij tijdens de behandeling van de zaak met de advocaat en het kantoor heeft gehad. Door middel van een cliëntenevaluatie wordt duidelijk welke contacten de cliënt als minder plezierig heeft ervaren. Daar liggen voor u verbetermogelijkheden. Het hiernaast genoemde pakket bevat een brochure met informatie over verschillende vormen van cliëntenevaluatie en de tot nu toe in de advocatuur opgedane ervaringen op dit gebied.

Wet u wat ze zeggen?

Mond-tot-mond reclame is een ijzersterk middel. Maar het kan ook tegen u werken. Een slechte ervaring komt immers ruim vier keer zo vaak ter sprake als een goede. Daarbij rept men veelal over de kwaliteit van uw dienstverlening.

Advocatenkantoren streven er dan ook voortdurend naar niet alleen vakinhoudelijk op niveau te presteren maar voor

hun cliënten tevens de kantoororganisatie op orde te hebben.

De Orde heeft als ondersteuning hierbij het pakket Relatiemanagement ontwikkeld, waarin u informatie vindt over het meten van de cliëntenwaardering voor uw kantoor, over de klachtenfunctionaris en de Geschillencommissie Advocatuur. IT-toepassingen zijn in de vorm van een cd-rom bijgevoegd.

Interesse? Vraag het pakket Relatiemanagement aan via helpdesk@advocatenorde.nl of (070) 335 35 71 / 335 35 86. U krijgt het dan kosteloos toegezonden.

Nieuwe BTW-regelgeving verschotten per 1 januari 2005

ALGEMEEN

Advocaten betalen regelmatig griffierechten, deurwaarderskosten en buitengerechtelijke incassokosten voor hun cliënten. Deze betalingen worden 'verschotten' genoemd. Onlangs heeft de staatssecretaris de regeling voor BTW-heffing over deze verschotten gewijzigd. In dit artikel gaan wij in op deze wijziging en de gevolgen daarvan voor de praktijk.

Verschotten die een advocaat namens zijn cliënten betaalt, behoren niet tot de omzet van de advocaat. Deze verschotten vormen een doorlopende post. Dit houdt in dat advocaten over de verschotten geen BTW hoeven te berekenen aan hun cliënten. Daar tegenover staat dat de advocaat de BTW op de aan hen uitgeleverde factuur niet kan aftrekken. Nadeel hiervan is dat cliënten met recht op BTW-aftrek de BTW op de facturen voor de verschotten niet kunnen aftrekken. De factuur staat immers veelal op naam van de advocaat en niet op naam van de cliënt.

OUDE REGELING

Om deze reden heeft de staatssecretaris in het verleden goedgekeurd dat advocaten de verschotten behandelen als onderdeel van hun dienstverlening aan cliënten. Op basis van deze goedkeuring berekenen advocaten BTW over de verschotten aan hun cliënten en trekken de BTW op facturen voor verschotten af.

Middels het Besluit van de staatssecretaris van 23 september 2004¹ is deze goedkeurende regeling echter met ingang van 1 januari 2005 ingetrokken.

Reden voor intrekking van de goedkeuring is dat uit jurisprudentie van het Europese Hof van Justitie volgt dat een ondernemer alleen recht

op aftrek heeft van de BTW die is berekend ter zake van leveringen en diensten die *aan de betreffende ondernemer* zijn verricht. Er moet een *rechtstreekse band* zijn tussen de leverancier/dienstverrichter en de ondernemer die de BTW wil aftrekken. Bij de verschotten die een advocaat namens de cliënt betaalt ontbreekt die rechtstreekse band tussen dienstverrichter en de advocaat. Die band bestaat immers tussen de dienstverrichter en de cliënt.

NIEUWE REGELING PER 1 JANUARI 2005

Per 1 januari 2005 wordt de bestaande goedkeuring ingetrokken en geldt een nieuwe regeling. Deze regeling houdt in dat advocaten onderscheid moeten gaan maken tussen verschotten die een doorlopende post vormen en verschotten die geen doorlopende post vormen.

Een betaling door een advocaat vormt een doorlopende post indien de advocaat kosten maakt *in naam en voor rekening en risico van zijn opdrachtgever*. De betaling moet berusten op een rechtstreekse rechtsverhouding tussen de dienstverrichter en de cliënt van de advocaat.

Wanneer de betaling wel als doorlopende post kwalificeert, zal de dienstverrichter een factuur moeten uitreiken aan de cliënt van de advocaat. Voorzover deze cliënt recht heeft op aftrek van BTW, kan hij de BTW op de factuur aftrekken.

Indien de verschotten niet als doorlopende post kunnen worden aangemerkt, maakt de advocaat deze kosten op eigen naam en voor zijn eigen rekening. In deze situatie kan de advocaat de BTW op inkomende facturen aftrekken en dient hij BTW te berekenen over

de kosten aan de cliënt.

Deze regeling geldt ook voor verschotten die gerechtsdeurwaarders en incassobureaus namens hun cliënten betalen.

Den Haag, 6 december 2004

Voor eventuele vragen kunt u contact opnemen met Vera Weekers of Harry Hendriks als adviseurs omzetbelasting verbonden aan Ernst & Young Belastingadviseurs te Den Haag
Telefoon: 070-328 67 47
E-mail: vera.weekers@nl.ey.com
harry.hendriks@nl.ey.com

NOOT

¹ Besluit 23 september 2004, nr. DGB2004/4800M.

NASCHRIFT

Naar aanleiding van bovenstaand artikel (gepubliceerd in Orde van de dag) zijn veel vragen van lezers binnengekomen, met name over het onderdeel griffierecht. Deze reacties waren aanleiding om met het ministerie van Financiën in contact te treden ten einde hierover meer duidelijkheid te verkrijgen. Inmiddels hebben wij een eerste mondelinge reactie ontvangen waaruit duidelijk is geworden dat Financiën niet de bedoeling heeft om zonder meer alle, thans als verschotten behandelde posten, in de BTW-heffing te betrekken. Met Financiën is afgesproken dat wij zo spoedig mogelijk in januari 2005 een opgaaf zullen doen van die posten die onze inziens ook na 1 januari 2005 als onbelaste verschotten kunnen worden verwerkt. Op basis van deze opgaaf zal Financiën vervolgens aangeven hoe de BTW-heffing dient te verlopen. Financiën verwacht in februari 2005 de nadere toelichting te kunnen geven.

Gedragscodes controle verordeningen

van de Nederlandse Orde van Advocaten en de lokale Orden van Advocaten

PREAMBULE

Ingevolge het Mandaatbesluit Centrale Controle Verordeningen is een aantal bevoegdheden van de dekens en de leden van de Raden van Toezicht in het kader van de (centrale) controle op de naleving van de:

- Verordening op de Permanente Opleiding 2000;
- Boekhoudverordening 1998;
- Verordening op de beroepsaansprakelijkheid 1991;
- Verordening op de praktijkrechtspersoon;

gemandateerd aan de secretaris van de Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten. In dit kader verzamelt het Bureau van de Nederlandse Orde van Advocaten gegevens. De secretaris rapporteert hierover aan de (deken van de) Raden van Toezicht, die op basis van de

ontvangen gegevens het vervolgbeleid uitvoeren.

Gelet op de aard van de gegevens is het belangrijk dat met deze gegevens vertrouwelijk en integer wordt omgegaan.

De gedragscode biedt een leidraad voor hoe de besturen en medewerkers van de Nederlandse en lokale Orden van Advocaten dienen te handelen in de uitvoering van hun werkzaamheden.

De gedragscode beoogt een evenwicht te vinden tussen enerzijds het beschermen van de privacy van degenen van wie persoonsgegevens worden verwerkt en anderzijds de noodzaak respectievelijk het belang van de Nederlandse Orde van Advocaten en lokale Orden van Advocaten om bepaalde persoonsgegevens te verwerken.

Uitgangspunt is de Wet bescherming persoonsgegevens (WBP) die onverkort op deze gedragscode van toepassing is.

1. BEGRIPPEN

In deze gedragscode wordt verstaan onder: *betrokkene*:

dege op wie een persoonsgegeven betrekking heeft;

de Orde: de Nederlandse Orde van Advocaten en de lokale Orden van Advocaten als bedoeld in artikel 17 Advocatenwet;

verordeningen:

- Verordening op de Permanente Opleiding 2000;
- Boekhoudverordening 1998;
- Verordening op de beroepsaansprakelijkheid 1991;
- Verordening op de praktijkrechtspersoon;

Centrale Controle Verordeningen:

de centrale administratieve controle op de naleving van de verordeningen;

Persoonsgegevens:

elk gegeven dat door Orde wordt verkregen in het kader van de Centrale Controle Verordeningen en het toezicht op de naleving van de verordeningen;

verwerking van persoonsgegevens:

elke handeling of elk geheel van handelingen met betrekking tot per-

soonsgegevens, waaronder verzamelen, vastleggen, ordenen, bewaren, wijzigen, raadplegen, gebruiken, verstrekken en vernietigen;

WBP: Wet bescherming persoonsgegevens.

2. WERKINGSFEER

De gedragscode is van toepassing op de medewerkers en bestuurders van de Nederlandse Orde van Advocaten en van de lokale Orden van Advocaten en heeft alleen betrekking op persoonsgegevens die verwerkt worden in het kader van:

- de centrale administratieve controle op de naleving van de verordeningen door de Nederlandse Orde van Advocaten;
- de (tuchtrechtelijke) controle op de naleving van de verordeningen door de lokale Orden van Advocaten.

De gedragscode is tevens van toepassing op persoonsgegevens zoals bedoeld in artikel 5 lid 3.

3. BETROKKENEN

In het kader van de in artikel 5 vermelde activiteiten worden persoonsgegevens verwerkt van advocaten als bedoeld in artikel 1 en 16h van de Advocatenwet.

4. PRINCIPES VAN VERWERKING VAN PERSOONSGEGEVENS

- 4.1 Persoonsgegevens worden in overeenstemming met de WBP en op behoorlijke en zorgvuldige wijze verwerkt.
- 4.2 Persoonsgegevens worden niet verwerkt op een wijze die onverenigbaar is met de doeleinden waarvoor ze zijn verkregen.
- 4.3 De Orde neemt maatregelen opdat de verzamelde persoonsgegevens, gelet op de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt, accuraat, toereikend, ter zake dienend en niet bovenmatig zijn.

5. DOEL EN WIJZE VAN VERWERKING VAN PERSOONSGEGEVENS

- 5.1 Verwerking van persoonsgegevens door de Orde vindt, met inachtneming van de principes van verwerking van persoonsgegevens, plaats in het kader van een efficiënte en effectieve controle op de naleving van de verordeningen.

- 5.2 De Orde verwerkt en verstrekt niet meer persoonsgegevens dan noodzakelijk is in het kader van Centrale Controle Verordeningen en de verordeningen.

- 5.3 Verwerking van persoonsgegevens voor historische, statistische of wetenschappelijke doeleinden wordt niet beschouwd als onverenigbaar met de doeleinden waarvoor zij eerder zijn verzameld, indien de Orde de nodige voorzieningen heeft getroffen ten einde te verzekeren dat de verdere verwerking van persoonsgegevens uitsluitend geschiedt ten behoeve van deze specifieke doeleinden.

- 5.4 Het bouwen van een databank en de analyse van de daarin opgenomen persoonsgegevens worden beschouwd als een verwerking van persoonsgegevens ten behoeve van statistische doeleinden, indien is voldaan aan de bepalingen van het vorige lid.

6. TOEGANG TOT DE GEGEVENS

Onverminderd het bepaalde in artikel 7 zijn de persoonsgegevens alleen toegankelijk voor degenen die uit hoofde van hun functie bij de verwerking van de persoonsgegevens en/of controle van de verordeningen zijn betrokken.

7. RECHTEN VAN BETROKKENEN

- 7.1 Een betrokkene is gerechtigd de Orde schriftelijk een overzicht te vragen van de hem of haar betreffende persoonsgegevens die door de Orde worden verwerkt. De Orde zal, behoudens in de genoemde uitzonderingsgevallen in de WBP, de betrokkene binnen vier weken na de datum van de ontvangst van het verzoek een overzicht van de persoonsgegevens en informatie betreffende de verwerking van die persoonsgegevens doen toekomen. Indien door de Orde geen persoonsgegevens van de betrokkene worden verwerkt, zal de Orde dit tevens binnen vier weken na de datum van het verzoek aan de betrokkene laten weten.
- 7.2 Voor de verstrekking van een overzicht kan een redelijke vergoeding worden gevraagd.
- 7.3 Indien uit het verstrekte overzicht blijkt dat persoonsgegevens feitelijk onjuist zijn, voor het doel van de verwerking onvolledig of niet ter zake dienend dan wel anderszins in strijd met deze gedragscode of de WBP

worden verwerkt, kan de betrokkene schriftelijk om verbetering, aanvulling, verwijdering of afscherming van de betreffende gegevens verzoeken. De Orde zal de betrokkene binnen vier weken na ontvangst van genoemd verzoek, schriftelijk laten weten of, dan wel in hoeverre aan het verzoek voldaan wordt. Indien niet of niet volledig aan het verzoek van de betrokkene wordt voldaan, wordt dit met redenen omkleed.

- 7.4 Het verzoek om correctie dient een specificatie te bevatten van de persoonsgegevens die gecorrigeerd dienen te worden. De Orde draagt zorg voor een deugdelijke vaststelling van de identiteit van de verzoeker.
- 7.5 Indien de rechtmatige grondslag van de verwerking van persoonsgegevens is gelegen in het gerechtvaardigde belang van de Orde of van een derde aan wie de gegevens worden verstrekt, heeft de betrokkene het recht verzet aan te tekenen tegen de verwerking van persoonsgegevens in verband met zijn bijzondere persoonlijke omstandigheden. Binnen vier weken beoordeelt de Orde of het verzet gerechtvaardigd is. Is dat het geval dan wordt de verwerking van persoonsgegevens van die betrokkene terstond beëindigd.

8. GEGEVENSVERKEER MET LANDEN BUITEN DE EUROPESE UNIE

- 8.1 Doorgifte van persoonsgegevens naar landen buiten de Europese Unie dan wel de Europese Economische Ruimte is, met

inachtneming van de principes en doel van verwerking van persoonsgegevens, mogelijk indien in het betreffende land een passend beschermingsniveau ten aanzien van de doorgegeven persoonsgegevens wordt gewaarborgd. De betrokkene wordt van de doorgifte op de hoogte gesteld.

- 8.2 Indien in een land buiten de Europese Unie geen passend beschermingsniveau ten aanzien van de doorgegeven persoonsgegevens wordt gewaarborgd is doorgifte slechts mogelijk indien:
- a. de betrokkene daarvoor zijn ondubbelzinnige toestemming heeft gegeven; of
 - b. de doorgifte noodzakelijk is voor de uitvoering van een overeenkomst tussen betrokkene en de Orde; of
 - c. de doorgifte noodzakelijk is vanwege een zwaarwegend algemeen belang, of voor de vaststelling, de uitvoering of de verdediging in rechte van enig recht; of
 - d. de doorgifte noodzakelijk is ter vrijwaring van vitale belangen van de betrokkene; of
 - e. de minister van Justitie vergunning heeft gegeven voor doorgifte of categorieën van doorgiften.

9. BEVEILIGING VAN PERSOONSGEGEVENS

- 9.1 De Orde treft, rekening houdend met de stand van de techniek, de kosten van de tenuitvoerlegging en de risico's die de verwerking van persoonsgegevens en de aard van te beschermen persoonsgegevens met zich meebrengen, passende technische en

organisatorische maatregelen om persoonsgegevens te beveiligen tegen vernietiging, hetzij per ongeluk, hetzij onrechtmatig, tegen toevallig verlies, vervalsing, niet toegelaten verspreiding of toegang, dan wel tegen enige andere vorm van onwettige verwerking van persoonsgegevens.

- 9.2 In geval van verwerking van persoonsgegevens door een externe bewerker kiest de Orde een bewerker die voldoende waarborgen biedt ten aanzien van de technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen met betrekking tot de te verrichten verwerking van persoonsgegevens. Met deze bewerkers wordt een schriftelijke bewerkovereenkomst gesloten.

TEKST GEDRAGSCODE

Op eerste verzoek wordt aan eenieder een afschrift van deze gedragscode ter beschikking gesteld.

Deze gedragscode treedt in werking met ingang van 1 januari 2005.

Den Haag, 6 december 2004

De Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten

De Raden van Toezicht van de lokale Orden van Advocaten

Besluitenlijst Collegevergadering

1 december 2004

1. MEDEDELINGEN

De deken doet mededelingen over de volgende onderwerpen:

- Motie-De Vries. De reactie van minister Donner op de motie wordt in december verwacht. Leden van de Algemene Raad spreken in januari met De Vries.
- No cure no pay. Op 2 december vindt overleg plaats waarbij de Orde wordt gehoord over het concept-besluit tot vernietiging van de wijzigingsverordening.
- NMa. De NMa onderzoekt in hoeverre de regelgeving, vastgesteld door de beroepsor-

ganisaties NOvA, Nivra, KNB en architecten, in strijd is met de Mededingingswet. De Algemene Raad heeft gereageerd op de concept-inventarisatie. De Algemene Raad heeft zich verzekerd van rechtsgeleerd advies.

- Tappen van telefoongesprekken. Op 5 januari 2005 dient een kort geding van de Nederlandse Vereniging van Strafrechtadvocaten (NVSA) tegen de staat waarbij de NVSA vordert dat het de staat wordt verboden gesprekken tussen verdachte en raadsman op te nemen. De Orde deelt de zorg van de NVSA maar is geen partij in het kort

geding.

- Centrale Controle Verordeningen (CCV). De CCV zal worden uitgebreid met een toets op de bestuurdersboekhoudstichting.

2. VERKIEZINGEN/BENOEMINGEN

Hof van Discipline

Het College verkiest mr. J.E. Benner als plv. lid per 1 januari 2005.

Het College herbenoemt mr. F.H.A.M. Thunnissen als plv. lid per 1 januari 2005.

Raad van Discipline Amsterdam

Het College benoemt mr. W.D.T.D. Wiarda als plv. lid per 1 februari 2005.
Het College verkiest mr. H.F. Doeleman als plv. lid per 1 januari 2005.

Raad van Discipline Arnhem

Het College herbenoemt mrs. W.L. Harenberg en E.M.M. van de Loo als leden per 1 februari 2005.

Raad van Discipline Den Bosch

Het College verkiest mr. E.P.C.M. Teeuwen als lid per 1 januari 2005.
Het College benoemt mevrouw mr. E.J.P.J.M. Kneepkens als lid per 1 december 2004.

Raad van Discipline Den Haag

Het College herbenoemt mr. F. Verhulst als lid per 1 februari 2005.
Het College verkiest mr. W.P. Brussaard als plv. lid per 1 februari 2005.
Het College herbenoemt mr. H.C. Grootveld als plv. lid per 1 januari 2005.
Het College verkiest mr. P.S. Kamminga als plv. lid per 1 december 2004.

Raad van Discipline Leeuwarden

Het College herbenoemt mevrouw mr. J.M. van Duursen als lid per 1 februari 2005.
Het College herbenoemt mevrouw mr. D.C. van der Kwaak-Wamelink als lid per 1 februari 2005.
Het College herbenoemt mr. J.H. Hemmes als plv. lid per 1 februari 2005.

Stichting Service Organisatie voor Advocaten

Het College benoemt mr. G. Schakenraad tot bestuurslid van de Stichting Service Organisatie voor Advocaten.

3. EVALUATIE BALIEPLUS

Een evaluatierapport over de serviceorganisatie BaliePlus is besproken. Het College meent dat er een duidelijke markt voor BaliePlus is.

4. BESLUIT TOT VASTSTELLING FINANCIËLE BIJDRAGE 2005

Het College stemt in met het voorstel met ingang van 2005 over alle categorieën de financiële bijdrage met € 35 te verlagen.
De vergadering stelt het besluit vaststelling financiële bijdrage 2005 vast.

5. BEGROTING 2005 EN MEERJAREN-RAMING 2006/2007

Het College stelt de begroting met algemene stemmen vast.

6. DREMPEL VERMOGENSPENDEL

Het College stemt in met de verhoging van de vermogensdrempel naar € 170.000 met ingang van 2005.

7. OPLEIDING

Het College is op de hoogte gebracht van de ontwikkelingen op het gebied van de Beroepsopleiding Advocatuur, de openstelling van de Permanente Opleiding voor de Voortgezette Stagiaire Opleiding en van het nieuwe curricu-

lum Beroepsopleiding. Met name over dat laatste onderwerp is de portefeuille gevoed met suggesties uit het College.

8. REGLEMENT VOOR DE ADVIESCOMMISSIES WETGEVING

De Algemene Raad heeft een reglement vastgesteld voor de Adviescommissies Wetgeving. Het reglement wordt voor kennisgeving aangenomen.

9. HUISHOUDELIJK REGLEMENT COLLEGE VAN AFGEVAARDIGDEN

Het College heeft een gewijzigde versie van zijn huishoudelijk reglement vastgesteld.

DE DATA VAN DE COLLEGEVERGADERINGEN IN 2005 ZIJN ALS VOLGT

- Donderdag 24 maart 2005
- Donderdag 23 juni 2005
- Donderdag 22 september 2005
- Donderdag 1 december 2005

AGENDAPUNTEN VOOR DE COLLEGEVERGADERING VAN 24 MAART 2005 O.A.

- Gedragsregels
- Financieel verslag
- Jaarverslag
- Opleiding

Permanente Opleiding

AANSPRAKELIJKHEIDSRRECHT

Aansprakelijkheid voor de veiligheid in gebouwen

22-02-2005 09:30 - 16:45
Plaats Soestduinen
Niveau **
Instelling Studiecencentrum voor Bedrijf & Overheid,
tel. 040-2974888
Docent(en) mr. R.P.H. Elzas, J.J.H. Koning,
mr. F.T. Oldenhuis
Kosten € 799 exclusief BTW
Opleidingspunten
05 Juridisch

- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

ARBEIDSRRECHT

Postacademische Leergang Arbeidsrecht
17-02-2005 10:00 - 17:30
Plaats Rotterdam
Niveau ***
Instelling ORP Erasmus Universiteit Rotterdam,
tel. 010-4081597
Docent(en) mr. O. Albers, mr. A.L.

Asscher, mr. E.S. de Bock, mr. G.C. Boot,
mr. V. Disselkoen, mr. R.A.A. Duk, prof.
mr. J.E. Goldschmidt, mr. F.B.J. Grapperhaus,
prof. mr. T. Hartlief, prof. mr. C.J. Loonstra,
mr. dr. W.G.M. Plessen, mr. P. Schaink,
mr. C.G. Scholtens, mr. H. Uhlenbroek,
mr. L.G. Verburg, prof. mr. E. Verhulp,
mr. W.J.J. Wetzels, mr. W.A. Zondag
Kosten € 4.250 geen BTW
Opleidingspunten
54 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
54 Totaal

Arbeidsrecht: Introductiemodule -
De fundamente van arbeidsrecht toegepast
22-02-2005 09:45 - 16:30
01-03-2005 09:45 - 16:30
Plaats Utrecht
Niveau *
Instelling OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314
Docent(en) mr. F.W.G. Ambagtsheer, mr.
M. van Eck, mr. D.M. van Genderen, prof.
mr. L.H. van den Heuvel, mr. C. Kat, mr.
M.C. Schepel, mr. L.C.J. Sprengers
Kosten € 695 geen BTW
Opleidingspunten
10 Juridisch

Het niveau van de opleidingen is als volgt weergegeven:

* Basisniveau (doorgaans minder dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; weinig tot geen voorkennis aanwezig).

** Verdiepingsniveau (doorgaans meer dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; basiskennis aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).

*** Specialisatieniveau (doorgaans meer dan 3 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; hoog kennisniveau aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).

– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
10 Totaal

Aanscherping van het concurrentiebeding

24-02-2005 13:30 - 17:45
Plaats Rotterdam
Niveau **
Instelling Euroforum,
tel. 040-2974974
Docent(en) mr. G.A.M. van Atteveld, mr. M.J.M.T. Keulaerds, mr. J.J.M. de Laat, mr. M.D. Ruizeveld
Kosten € 749 exclusief BTW
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

EUROPEES RECHT

Europees recht voor de bouwpraktijk

01-02-2005 10:00 - 17:00
10-02-2005 10:00 - 17:00
Plaats Amersfoort
Niveau **
Instelling Vereniging voor Bouwrecht-Advocaten (VBR-A),
tel. 070-3245544
Docent(en) prof. dr. C.H.W. Backes, mr. dr. E.R. Manunza, mr. M.O. Meulenbelt, mr. L.Y.J.M. Parret
Kosten € 945 geen BTW
Opleidingspunten
10 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
10 Totaal

GEZONDHEIDRECHT

Wet BOPZ

03-02-2005 10:30 - 20:00
04-02-2005 09:00 - 16:00
Plaats Zutphen
Niveau **
Instelling Studiecentrum Rechtspleging,
tel. 0575-595300
Docent(en) mr. R.B.M. Keurentjes, mr. drs. R.H. Zuijderhoudt
Kosten € 1.160 inclusief BTW
Opleidingspunten
12 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
12 Totaal

GOEDERENRECHT

Beperkt zakelijke rechten

27-01-2005 10:00 - 16:00
Plaats Utrecht
Niveau **
Instelling Studiecentrum Rechtspleging,
tel. 0575-595300
Docent(en) prof. mr. W.M. Kleijn, prof. mr. A.A. van Velten
Kosten € 345 inclusief BTW
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Hoogtepunten goederen- en verbintenissenrecht

14-02-2005 16:30 - 20:30
15-02-2005 16:30 - 20:30
16-02-2005 16:30 - 20:30

17-02-2005 16:30 - 20:30
18-02-2005 15:00 - 19:00
Plaats Curaçao
Niveau ** Actualiteiten
Instelling CPO Radboud Universiteit Nijmegen,
tel. 024-3612256
Docent(en) prof. mr. A.S. Hartkamp, prof. mr. S.C.J.J. Kortmann, prof. mr. F.B.M. Kunneman, mr. B.M. Mezas
Kosten € 1.550 n.v.t. BTW
Opleidingspunten
18 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
18 Totaal

INTELLECTUELE EIGENDOM

LES Meets the European Institutions - Current issues in the protection and licensing of intellectual property

28-01-2005 09:00 - 18:00
Plaats Brussel
Niveau ** Actualiteiten
Instelling LES Benelux,
tel. 0343-575397
Docent(en) mr. W. de Boer, mr. D. Dambois, mr. D. Ellard, W. Foerster, T. Frain, mr. G. Gramenopoulos, mr. H. Temmink
Kosten € 150 geen BTW
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Internationaal privaatrecht

IPR: Vermogensrecht

24-01-2005 10:30 - 20:00
25-01-2005 09:00 - 15:45
Plaats Zutphen
Niveau **
Instelling Studiecentrum Rechtspleging,
tel. 0575-595300
Docent(en) prof. mr. T.M. de Boer, mr. L. Strikwerda
Kosten € 1.095 inclusief BTW
Opleidingspunten
12 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
? Management/Organisatie
12 Totaal

ONDERNEMINGSRECHT

Hoofdstukken vennootschapsrecht

14-02-2005 16:30 - 20:30
15-02-2005 16:30 - 20:30
16-02-2005 16:30 - 20:30
17-02-2005 16:30 - 20:30
18-02-2005 15:00 - 19:00
Plaats Curaçao
Niveau ** Actualiteiten
Instelling CPO Radboud Universiteit Nijmegen,
tel. 024-3612256
Docent(en) prof. mr. H.J. de Kluiver, prof. mr. A.L. Mohr, prof. mr. P. van Schilfgaarde
Kosten € 1.550 n.v.t. BTW
Opleidingspunten
18 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
18 Totaal

Erasmus Leergang Ondernemingsrecht

24-02-2005 10:00 - 17:30
25-02-2005 10:00 - 17:30
17-03-2005 10:00 - 17:30
18-03-2005 10:00 - 17:30
07-04-2005 10:00 - 17:30
08-04-2005 10:00 - 17:30
19-04-2005 10:00 - 17:30
20-05-2005 10:00 - 17:30
26-05-2005 15:00 - 22:00
Plaats Rotterdam
Niveau ***
Instelling ORP Erasmus Universiteit Rotterdam,
tel. 010-4081597
Docent(en) mr. A.J.M. Arends, mr. B. Bier, mr. M.L. Bremer, mr. drs. C.M. Harmsen RA, mr. H.J. Kersten, mr. drs. J.J. Krikke, mr. drs. A.N. Krol, mr. W.P.M. Thijssen, prof. mr. J.B. Wezeman, prof. mr. dr. P.M. van Zanden RA
Kosten € 4.950
Opleidingspunten
50 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
50 Totaal

ONROEREND GOEDRECHT

Actualiteitenmiddag Vastgoedrecht 2005

27-01-2005 13:30 - 17:45
Plaats Utrecht
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Vereniging voor Vastgoed Juristen,
tel. 030-2121667
Docent(en) mr. J.J. Dammingh, mr. J.G. Gräler, mr. G.M. Kerpestein, mr. E.T. Sillevius Smitt, prof. mr. J. Struiksma
Kosten € 200 geen BTW
Opleidingspunten
03 Juridisch
00 Beroepsvaardigheden
00 Management/Organisatie
03 Totaal

OVERIGE RECHTSGEBIEDEN

Leergang Energierecht

24-02-2005 13:45 - 19:30
25-02-2005 08:45 - 17:00
10-03-2005 08:45 - 17:00
24-03-2005 08:45 - 17:00
14-04-2005 08:45 - 17:00
28-04-2005 08:45 - 17:00
19-05-2005 08:45 - 17:00
02-06-2005 08:45 - 17:00
Plaats Amsterdam
Niveau ***
Instelling PAO Rechten - Vrije Universiteit Amsterdam,
tel. 020-4446255
Docent(en) drs. M.J.M. Buiting, mr. drs. M.G.A.M. Custers, mr. A.E. Driessen, mr. C.A. Fonteijn, A. Groenenboom RA, prof. dr. L. Hancher, drs. J. van Hoof RA, mr. dr. A.E.H. Huygen, mr. P.A. Josephus Jitta, mr. U.W. Joustra, mr. drs. H.P.A. Knops, mr. C.S. Pisuise, drs. C.M.A. Prins, mr. M. de Rijke, mr. dr. M.M. Roggenkamp, prof. mr. H.J. de Ru, drs. J.A. Schoolderman, mr. A.O.J. Verkuyll, mr. G.T.H.A.J. Vijftigchild, prof. mr. W. Wedekind, mr. H.R. de Witt Wijn
Kosten € 3.595 geen BTW
Opleidingspunten
50 Juridisch

– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
50 Totaal

RUIMTELIJKE- ORDENINGSRECHT EN MILIEURECHT

Luchtkwaliteit in de bouwpraktijk

23-02-2005 14:00 - 16:30
Plaats Utrecht
Niveau **
Instelling Vereniging voor Bouwrecht-Advocaten (VBR-A),
tel. 070-3245544
Docent(en) mr. D.A. Cleton, ir. A.C.J. Donkersloot
Kosten € 195 geen BTW
Opleidingspunten
02 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02 Totaal

SOCIAALZEKERHEIDRECHT

Praktijkspecial Arbeidsongeschiktheidsbeoordeling

27-01-2005 09:45 - 17:15
Plaats Utrecht
Niveau **
Instelling OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314
Docent(en) mr. W.G.H. van de Wetering, E. van der Straeten
Kosten € 545 geen BTW
Opleidingspunten
06 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
06 Totaal

Studieavond 'Recente rechtspraak van de CRvB over mensenrechten'

24-02-2005 19:15 - 22:00
Plaats Utrecht
Niveau **
Instelling Nederlands Juristen Comité v/d Mensenrechten,
tel. 071-5277748
Docent(en) mr. T. Barkhuysen, mr. M.A.H. van Dalen-van Bekkum, mr. drs. R. Stijnen
Kosten € 100 exclusief BTW
Opleidingspunten
02 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02 Totaal

KWALITEITSZORG

Praktijkspecial: Uitvoeren van een cliënttevredenheidsonderzoek

24-02-2005 13:45 - 17:00
26-05-2005 13:45 - 17:00
Plaats Utrecht
Niveau *
Instelling SKIR,
tel. 070-3353542
Docent(en) mr. H.C.A. de Groot, mr. W. de Smit
Kosten € 700 geen BTW
Opleidingspunten
– Juridisch
– Beroepsvaardigheden
06 Management/Organisatie
06 Totaal

Personalia

BEËDIGD ALS ADVOCaat EN PROCUREUR

Audifred, mr. V.C., Burcht 11 (1501 BA) postbus 1178 (1500 AD) Zaandam, tel. 075-6353831, fax 075-6353090, e-mail info@leeuwadvocaten.nl

Berg-van Well, mw. mr. C. van den, Godfried Bomansstraat 7 (4103 WR) Culemborg, tel. 0345-544100, fax 0345-517042, e-mail info@kroezervierenland.nl

Bindels, mr. M.L.M., Weena 666 (3012 CN) postbus 190 (3000 AD) Rotterdam, tel. 010-4042591, fax 010-4042042, e-mail michiel.bindels@simmons-simmons.com

Blatter, mw. mr. H.W., Kerkstraat 76 (5261 CS) postbus 296 (5260 AG) Vught, tel. 073-6561116, fax 073-6567695, e-mail m.blatter@tilburg-beks.nl

Blok, mw. mr. A., Spieringweg 510 (2141 EB) Vijhuizen nh, tel. 023-5580854, fax 023-5581743, e-mail info@advocatenkantorblok.nl

Blomjous, mr. N.C., Damrak 28-30 (1012 LJ) postbus 3269 (1001 AB) Amsterdam, tel. 020-5353171, fax 020-6267093, e-mail blomjous@hamerslagvanharen.nl

Boogaard, mr. H.M.A. van den, Violierstraat 5 (5402 LA) postbus 270 (5400 AG) Uden, tel. 0413-266069, fax 0413-268545

Boonen, mr. P.G.J.M., Brusselsestraat 51 (6211 PB) postbus 292 (6200 AG) Maastricht, tel. 043-3259679, fax 043-3250431

Brinkhof, mw. mr. I.C.J., Haringvliet 86 (3011 TG) postbus 22096 (3003 DB) Rotterdam, tel. 010-4332777, fax 010-4047959

Buithuis, mw. mr. B.J., 's-Gravelandseweg 258 (3125 BK) postbus 144 (3100 AC) Schiedam, tel. 010-2981447, fax 010-2981112

Busch, mr. A.B., Groenewoudsedijk 40 (3528 BK) postbus 64 (3500 AB) Utrecht, tel. 030-2522577, fax 030-2523943, e-mail info@bbsadvocaten.nl

Bijlsma, mr. T., Jongemastraat 9 (8701 JA) Bolsward, tel. 0515-572083, fax 0515-581368, e-mail info@grijmans.com

Callemijn, mw. mr. M., Kapellerlaan 33-37 (6041 JB) postbus 196 (6040 AD) Roermond, tel. 0475-319146, fax 0475-330800, e-mail roermond@boelsadvocaten.nl

Canoy, mw. mr. M.C.P.G., Beethovenestraat 184 (1077 JX) postbus 83032 (1080 AA) Amsterdam, tel. 020-4202000, fax 020-4203555, e-mail mariechantal@bgvadvocaten.nl

Coenraads, mr. M.E., Apollolaan 15 (1077 AB) postbus 75440 (1070 AK) Amsterdam, tel. 020-6741370, fax 020-6741040, e-mail michiel.coenraads@allenoverly.com

Damme, mr. F.D. van, Breestraat 95/1 (1941 EG) Beverwijk, tel. 0251-272378, fax 0251-226335, e-mail damme@vanderstaaijenvandamme-advocaten.nl

Delhaye, mr. T.W., Klompmaekersstraat 1 (9251 EG) postbus 145 (9250 AC) Bergum, tel. 0511-460250, fax 0511-465755

Derksen, mw. mr. L.T.G., Prins Bernhardstraat 1 (6521 AA) postbus 1094 (6501 BB) Nijmegen, tel. 024-3828384, fax 024-3828388, e-mail l.derksen@hekkelman.nl

Disberg, mr. P.G.S., Basicweg 14 d (3821 BR) postbus 1236 (3800 BE) Amersfoort, tel. 033-4508000, fax 033-4555525, e-mail disberg@marxman.nl

Doombos, mr. E., Van Schaek Mathonsingel 4 (6512 AN) postbus 55 (6500 AB) Nijmegen, tel. 024-3813131, fax 024-3222074, e-mail algemeen@nijmegen.dirkzwager.nl

Dijke, mw. mr. T.J.W. van, Prof. Cobbenhagenlaan 75 (5037 DB) postbus 414 (5000 AK) Tilburg, tel. 013-4668888, fax 013-4668866, e-mail t.vandijk@devoort.nl

Eeden-van Harskamp, mw. mr. M.P. van, Prins Bernhardlaan 35 (2404 NE) postbus 155 (2400 AD) Alphen a/d Rijn, tel. 0172-503250, fax 0172-503200, e-mail mvaneeden@lagrolaw.nl

Elmhassani, mw. mr. D., Gedempte Oude Gracht 65 (2011 GM) postbus 169 (2000 AD) Haarlem, tel. 023-5319387, fax 020-5321700, e-mail advocaten@smithuijsen.nl

Ferwerda, mw. mr. A.M.M., Noordeinde 33 (2514 GC) postbus 305 (2501 CH) Den Haag, tel. 070-3023579, fax 070-3023676, e-mail a.ferwerda@houthoff.com

Meldingen voor deze rubriek kunnen worden doorgegeven aan: adres@advocatenorde.nl

Fisscher, mw. mr. M., P.J. Oudweg 61 (1314 CK) postbus 1 (1300 AA) Almere, tel. 036-5299774, fax 036-5299679

Gerdas, mr. D.M.A., Apollolaan 15 (1077 AB) postbus 75440 (1070 AK) Amsterdam, tel. 020-6741000, fax 020-6741111

Gerritsen, mw. mr. K., De Lairessestraat 121 (1075 HH) postbus 75111 (1070 AC) Amsterdam, tel. 020-3059888, fax 020-3059889, e-mail vlp@vlpadvocaten.nl

Geurtsen, mw. mr. C., Wegalaan 60 (2132 JC) postbus 6700 (2130 LT) Hoofddorp, tel. 023-5545041, fax 023-5545042, e-mail conny.geurtsen@debitel.nl

Godart, mr. J.F.G., Bongerdstraat 4 (5931 NH) postbus 3025 (5930 AA) Tegelen, tel. 077-3736439, fax 077-3735990, e-mail kokadvocaten@balienet.nl

Greef, mw. mr. I. de, Apollolaan 15 (1077 AB) postbus 75440 (1070 AK) Amsterdam, tel. 020-6741376, fax 020-6741682, e-mail ilona.degreef@allenoverly.com

Haan, mr. B.J. de, Europaweg 202 (7336 AR) postbus 128 (7300 AC) Apeldoorn, tel. 055-3560550, fax 055-3560168, e-mail heutadv@wxs.nl

Haardt, mw. mr. S. de, Flight Forum 1 (5657 DA) postbus 666 (5600 AR) Eindhoven, tel. 040-2345724, fax 040-2345620, e-mail sdehaardt@akd.nl

Harmen, mr. R.A.F., Prins Hendriklaan 26 (3701 CP) postbus 305 (3700 AH) Zeist, tel. 030-2733604

Haverkort, mw. mr. M., Dukatenburg 90/23 (3437 AE) postbus 7165 (3430 JD) Nieuwegein, tel. 030-6051550, fax 030-6051551, e-mail haverkort@ausmadejong.nl

Herens, mw. mr. M., Gedempte Oude Gracht 65 (2011 GM) postbus 169 (2000 AD) Haarlem, tel. 023-5319387, fax 023-5321700, e-mail herens@smithuijsen.nl

Hoens, mr. J.A.F.F., F.C. Dondersstraat 1 (3572 JA) postbus 13036 (3507 LA) Utrecht, tel. 030-2769511, fax 030-2761444, e-mail j.hoens@utrecht.bureaurechtshulp.nl

Holdrinet, mw. mr. M.M.C., Hullenbergweg 300 (1101 BV) postbus 12929 (1100 AX) Amsterdam (Z-O), tel. 020-6561793, fax 020-6561730

Honnebier, mr. B.P., Singel 486-I (1017 AW) postbus 15934 (1001 NK) Amsterdam, tel. 020-6247184, fax 020-4897358

Jacobs, mw. mr. D.P.H., Stationsweg 7 (6101 HK) postbus 39 (6100 AA) Echt, tel. 0475-485080, fax 0475-482268

Jacobs, mw. mr. S.S.M., Kasteellaan 24 (6602 DE) postbus 177 (6600 AD) Wijchen, tel. 024-6411555, fax 024-6416287, e-mail info@bockmeulen-advocaten.nl

Keeris, mw. mr. C.E.J., Flight Forum 1 (5657 DA) postbus 666 (5600 AR) Eindhoven, tel. 040-2345683, fax 040-2345620, e-mail infoeinbd@akd.nl

Kerkhof, mr. A.G., Oude Dieze 5 (5211 KT) postbus 11078 (5200 EB) Den Bosch, tel. 073-6131345, fax 073-6148216, e-mail a.kerkhof@capra.nl

Kloppenborg, mr. L.F., Hullenbergweg 300 (1101 BV) postbus 12929 (1100 AX) Amsterdam (Z-O), tel. 020-6561956, fax 020-6561980

Knippenbergh, mr. A.P. van, De Ronde 12 (5683 CZ) postbus 167 (5680 AD) Best, tel. 0499-334334, fax 0499-347295, e-mail best@vanhelvoirtdevries.nl

Kuper, mr. E.J., Stephensonstraat 39 (3846 AK) postbus 114 (3840 AC) Harderwijk, tel. 0341-420606, fax 0341-425528, e-mail info@vanzeijlbijslaartsen.nl

Kurt-Gecoglu, mw. mr. A., Markt 38 (4841 AC) postbus 25 (4840 AA) Prinsenbeek, tel. 076-5424250, fax 076-5414131, e-mail ays@schovers.nl

Lacevic, mr. D., Van Swietenlaan 29 (9728 NX) postbus 1100 (9701 BC) Groningen, tel. 050-5214368, fax 050-5255666, e-mail d.lacevic@plasbossinade.nl

Lagarvic, mr. D.A.M., Flight Forum 1 (5657 DA) postbus 666 (5600 AR) Eindhoven, tel. 040-2345683, fax 040-2345620, e-mail infoeinbd@akd.nl

Leukel, mr. R.A., Schoutlaan 9 (6002 EA) postbus 270 (6000 AG) Weert, tel. 0495-536138, fax 0495-539134, e-mail info@abenslag.nl

Ligvoet-Straver, mw. mr. I.K.W., Prins Hendrikstraat 73 L (2405 AG) Alphen a/d Rijn, tel. 0172-241426

Loeffen, mw. mr. J.M., Apollolaan 15 (1077 AB) postbus 75440 (1070 AK) Amsterdam, tel. 020-6741365, fax 020-6741917, e-mail josine.loeffen@allenoverly.com

Meulenberg-ten Hoer, mw. mr. M.R., Broekhem 9 (6301 HD) Valkenburg a/d Geul, tel. 043-6010216, fax 043-6013061, e-mail stassen.kreutzkamp@planet.nl

Mooijweer, mw. mr. M., Javastraat 10-12 (2585 AN) postbus 85563 (2508 CG) Den Haag, tel. 070-3615048, fax 070-3615400, e-mail info@gmw.nl

Mulder, mr. J., Van Limburg Stirumstraat 250 (7901 AW) postbus 130 (7900 AC) Hoogeveen, tel. 0528-292313, fax 0528-292423, e-mail jmulder@tvm.nl

Nijhof-Top, mw. mr. E.A.C., Eekhoornbos 33 (3892 WR) Zeewolde, tel. 036-5235424, fax 036-5235425, e-mail advocatuurelisabethnijhof@planet.nl

Nijs, mw. mr. T. de, Westdam 3 b (3441 GA) postbus 2148 (3440 DC) Woerden, tel. 0348-487000, fax 0348-487001, e-mail info@vbtm.nl

Os, mw. mr. A.M.F. van, Hoge Rijndijk 306 (2314 AM) postbus 11051 (2301 EB) Leiden, tel. 071-5815320, fax 071-5815311, e-mail m.vanos@declercq.com

Paassen-Pasch, mw. mr. S.N.M. van, Kastanjelaan 2 (3833 AN) postbus 230 (3830 AE) Leusden, tel. 033-4342382, fax 033-4342168

Peerboom, mr. A.J., Prof. Dr. Dorgelolaan 12-14 (5613 AM) postbus 3 (5600 AA) Eindhoven, tel. 040-2626508, fax 040-2626481, e-mail alexander.peerboom@hollandlaw.nl

Preenen, mw. mr. S.J.S., Keizersgracht 332 (1016 EZ) Amsterdam, tel. 020-6275411, fax 020-6226577, e-mail info@drpadvocaten.nl

Raatjes, mw. mr. J.F.A., Lielierthalplein 4-5 (9501 XP) postbus 77 (9500 AB) Stadskanaal, tel. 0599-616000, fax 0599-619075, e-mail hoek@bart.nl

Het Bureau van de Orde

ONDERWERP	TELEFOONNUMMER	E-MAILADRES
N.a.w. gegevens advocatuur	070 - 335 35 29	adres@advocatenorde.nl
Centrale Controle Verordeningen	070 - 335 35 26	ccv@advocatenorde.nl
Opleiding		
• Beroepsopleiding (BO) (09.00-12.00 uur) (vragen van stagiaires inzake BO)	070 - 335 35 55	opl@advocatenorde.nl
• Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO) (vragen van stagiaires inzake VSO en erkende opleidingsinstellingen)	070 - 335 35 58/78	vso-po@advocatenorde.nl
• Permanente Opleiding (PO) (vragen van erkende opleidingsinstellingen)	070 - 335 35 58/78	vso-po@advocatenorde.nl
Alle overige vragen van advocaten	070 - 335 35 71/86	helpdesk@advocatenorde.nl
Landelijke financiële bijdrage	070 - 335 35 23	finorg@advocatenorde.nl
Communicatie: Advocatenblad, brochures et cetera	070 - 335 35 52	pr@advocatenorde.nl
BalieNet certificaten	070 - 335 35 51	certificaat@advocatenorde.nl
Alle overige vragen van advocaten	070 - 335 35 71/86	helpdesk@advocatenorde.nl

Ras, mr. T.H., Stationsplein 99-101 (5211 BM) postbus 396 (5201 AJ) Den Bosch, tel. 073-6161100, fax 073-6161199, e-mail info@hollapoelman.nl

Rehbock, mr. F.C., Stadhouderslaan 53 (3583 JD) postbus 85051 (3508 AB) Utrecht, tel. 030-2516424, fax 030-2540488, e-mail rehbock@vanodijk.nl

Richie, mw. mr. E., Comeniusstraat 10 a (1817 MS) postbus 75 (1800 AB) Alkmaar, tel. 072-5127117, fax 072-5126957, e-mail info@knuwer.nl

Schellart, mr. W., Kenaupark 21 (2011 MR) postbus 5563 (2000 GN) Haarlem, tel. 023-5424292, fax 023-5425277, e-mail haarlem@vandiepen.com

Schmeitz, mw. mr. N.P.B., Weena 666 (3012 CN) postbus 190 (3000 AD) Rotterdam, tel. 010-4042111, fax 010-4042333, e-mail nanouck.schmeitz@simmons-simmons.com

Silverentand, mr. C.M., St. Canisiussingel 19 f (6511 TE) postbus 1126 (6501 BC) Nijmegen, tel. 024-3810810, fax 024-3810820, e-mail c.silverentand@hogeveenbroek.nl

Smies, mr. B.A., Amstelveenseweg 638 (1081 JJ) postbus 75258 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-5419924, fax 020-5419953, e-mail boudewijn.smits@dla.com

Spanjaard, mr. P.P.Ch.J., Amstelveenseweg 638 (1081 JJ) postbus 75258 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-5419637, fax 020-5419953, e-mail peterpaul.spanjaard@dla.com

Staaïj, mw. mr. M.J., Breestraat 95/1 (1941 EG) Beverwijk, tel. 0251-227248, fax 0251-226335, e-mail staaïj@vanderstaaïjenvandamme-advocaten.nl

Steendam, mw. mr. H.A., Vest 72 (3311 TX) postbus 1022 (3300 BA) Dordrecht, tel. 078-6148333, fax 078-6143718, e-mail h.steendam@zhz.bureaurechtshulp.nl

Stikkelbroeck, mr. J., Justus van Effenaarstraat 52 (3511 HN) postbus 13139 (3507 LC) Utrecht, tel. 030-2340101, fax 030-2321313, e-mail stikkelbroeck@starmansvanruyven.nl

Stoof, mw. mr. N.E.J.M., Delpratsingel 24/25 (4811 AP) postbus 7453 (4800 GL) Breda, tel. 076-5204044, fax 076-5200340, e-mail nstoof@buntsma.nl

Ter Beek, mr. M., Meenthoek 11 (8224 BS) postbus 155 (8200 AD) Lelystad, tel. 0320-289888, fax 0320-289880, e-mail advocaten@okkerse-schop.nl

Timmer, mw. mr. W.A., Valkenboslaan 72 (2563 CM) Den Haag, tel. 070-3631961, fax 070-3562628, e-mail wendytimmer@valkenboslaan.nl

Toom, mw. mr. S. van der, van Stolkweg 8 (2585 JP) postbus 84093 (2508 AB) Den Haag, tel. 070-4166122, fax 070-4166125, e-mail bureau@haagseorde.nl

Weel, mr. E.C., Hofplein 20 (3032 AP) postbus 2700 (3000 CS) Rotterdam, tel. 010-2010500, fax 010-2010501, e-mail weel@vmw.nl

Weermeijer, mr. J.H., Steenenstraat 2 (3262 JM) postbus 1227 (3260 AE) Oud-Beijerland, tel. 0186-643030, fax 0186-615057, e-mail info@schep-advocaten.nl

Westermann, mr. J.C., Droogbak 1 a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119000, fax 020-7119999

Wiggers, mr. C., Herengracht 567 (1017 CD) Amsterdam, tel. 020-6227777, fax 020-6238380, e-mail cwiggers@rozemondvanramshorstmit.nl

Winthagen, mw. mr. M.B., Maliebaan 5 (3581 CA) postbus 23 (3500 AA) Utrecht, tel. 030-2332218, fax 030-2322722, e-mail info@eldermans-geerts.nl

Wissen, mr. W.G. van, Axelsedam 1 (4531 HH) postbus 25 (4530 AA) Terneuzen, tel. 0115-613175, fax 0115-617764, e-mail wgv.wissen@avdw.nl

Zandman, mw. mr. E.C., Velperweg 1 (6824 BZ) postbus 3045 (6802 DA) Arnhem, tel. 026-3538346, fax 026-3538396, e-mail zandman@dirkzwager.nl

Zeilstra, mr. A.A., Velperweg 1 (6824 BZ) postbus 3045 (6802 DA) Arnhem, tel. 026-3538300, fax 026-3510792

Zwart, mr. B.D.A., Strawinskylaan 1999 (1077 XV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-7171538, fax 020-7171111, e-mail berend.zwart@nautadutilh.com

PRAKTIJK NEERGELEGD

Akker, mw. mr. M.B. van den De Meern 01-11-2004

Andriessse, mw. mr. S. Amsterdam 01-10-2004

Ardenne, mr. Th.L.B. van Amersfoort 15-09-2004

Barendrecht, mr. H.H. Den Haag 26-11-2004

Bethlem, mw. mr. C.E. Amsterdam 01-11-2004

Blauw, mw. mr. J. Amsterdam 01-10-2004

Bleeker, mw. mr. A.K.E. Amersfoort 29-09-2004

Boddé, mr. D.P. Rotterdam 15-11-2004

Bonnet, mw. mr. S.W.C. Amsterdam 01-08-2004

Boon, mw. mr. E.S.K. Amsterdam 01-07-2004

Booyen, mr. W.H. Rotterdam 01-10-2004

Bos, mw. mr. M.M.J. Amsterdam 30-07-2004

Bouma, mr. M.C. Rotterdam 07-10-2004

Bouwman, mw. mr. drs. O.F. Rotterdam 01-10-2004

Buren-Buijs, mw. mr. C.E.J. van Den Haag 01-11-2004

Burgers, mr. H.C. Amsterdam 12-10-2004

Deen, mw. mr. E.M. Amsterdam 20-10-2004

Drewes, mw. mr. C.P. Amsterdam 14-09-2004

Duffhues, mw. mr. K.J.M. Rotterdam 01-12-2004

Duijm, mw. mr. D.A. Amsterdam 30-11-2004

Dijk, mr. R.F.M. van Zoetermeer 14-07-2004

Dijk, mw. mr. K. van Den Haag 01-10-2004

Dijk, mr. S.R. van Lemmer 11-11-2004

Dijkhuis, mr. D.P. Amsterdam 20-10-2004

Elzinga-Snoek, mw. mr. J.W. Groningen 15-11-2004

Engels, mw. mr. M.S. Arnhem 01-09-2004

Facee Schaeffer, mw. mr. M. Amsterdam 01-11-2004

Galen, mw. mr. S. van Amsterdam 30-11-2004

Gier, mr. J. de Amsterdam 01-06-2004

Glass, mr. D.R. Amsterdam 31-07-2004

Grave, mr. D.J.M. de Den Haag 01-11-2004

Groen, mw. mr. A. Haarlem 01-09-2004

Groenewald, mr. T. Amsterdam 14-10-2004

Groot, mr. M.B. Amsterdam 01-10-2004

Groot, mr. W.B.J. de Utrecht 01-11-2004

Gulijt, mw. mr. J.J. Rotterdam 15-11-2004

Hagen, mr. R.R. ten Amsterdam 01-10-2004

Hassel, mw. mr. K.M. van Amsterdam 31-08-2004

Hees, mr. J.P. van Amsterdam 01-10-2004

Hemert, mw. mr. P. van Eindhoven 22-11-2004

Hoefakker, mw. mr. N. Amsterdam 30-11-2004

Hoft, mr. R. van 't Den Haag 01-11-2004

Hogerbrugge, mr. P.R. Arnhem 23-11-2004

Hoogeveen, mw. mr. H.F. Amsterdam 02-09-2004

Hosemann, mw. mr. M.R. Amsterdam 01-09-2004

Hugenholtz, mw. mr. L. Groningen 25-06-2004

Hulkeshoven, mw. mr. E. Amsterdam 22-11-2004

Hijmans, mw. mr. L.M. Amsterdam 01-11-2004

Inden-van Dijk, mw. mr. A.F. Amersfoort 01-09-2004

Insinger, mw. mr. H.W. Amsterdam 15-08-2004

Joosten, mw. mr. D.P. Rotterdam 01-10-2004

Ju, mw. mr. S. Amsterdam 30-11-2004

Kaandorp, mr. D.T.G.J. Amsterdam 20-09-2004

Kas, mw. mr. K. Amsterdam 01-09-2004

Kerssemakers, mw. mr. J.J. Den Haag 01-12-2004

Klaver, mr. J.J. Amsterdam 01-08-2004

Kosnstamm, mw. mr. M.V. Amsterdam 30-11-2004

Kooman, mr. D.C. Amsterdam 01-07-2004

Koolj, mr. R.J. Zaandam 14-10-2004

Koser-Kaya, mw. mr. F. Utrecht 05-10-2004

Kregting, mr. J.P.A. Nijmegen 01-12-2004

Kromhout, mr. J.G.M. Rotterdam 01-12-2004

Kruit, mw. mr. T.A. Den Haag 01-09-2004

Kulper, mr. Y.B. Heerenveen 12-07-2004

Lampe, mr. T. Amsterdam 01-11-2004

Lardinois, mr. P.M.G. Nuth 30-11-2004

Lem, mw. mr. M.A.M. Den Bosch 16-09-2004

Leschot, mw. mr. A. Soest 01-11-2004

Leuven, mr. R. Amsterdam 01-11-2004

Ligterink, mw. mr. P.J. Haarlem 11-11-2004

Ligthart, mw. mr. M.G. Den Haag 01-09-2004

Loth, mr. J.M. Rotterdam 13-10-2004

Maanen, mr. H.D. van Amsterdam 30-11-2004

Mahabier, mw. mr. S.P. Zoetermeer 01-09-2004

Mante, mr. A.F. Rotterdam 01-09-2004

Mares, mw. mr. L.P.E. Den Haag 08-04-2004

Martens-van der Vlucht, mw. mr. J.M.M. Hilversum 24-09-2004

Meijer, mr. P.E.M. Amersfoort 05-10-2004

Mureau, mw. mr. A.J.A.M. Rotterdam 08-12-2004

Nat, mr. M.M. van der Amsterdam 01-11-2004

Oostdijk, mr. Th.J.M. Maastricht 01-12-2004

Oosting, mw. mr. A. Groningen 01-11-2004

Op de Weegh, mr. M. Hengelo (O) 01-08-2004

Parren, mr. K.J.A. Amsterdam 01-11-2004

Pennino, mr. R.G.S. Amsterdam 30-11-2004

Plante, mw. mr. E.M. Arnhem 01-11-2004

Poel, mr. J.J. van der Amsterdam 01-10-2004

Pool, mr. E.J.T. Gouda 03-12-2004

Puffelen, mr. J.A.W. van Amsterdam 23-11-2004

Roes, mw. mr. M.H. Apeldoorn 01-09-2004

Rotteveel, mw. mr. S.A.C. Den Haag 01-12-2004

Rijnders, mr. J.R.M. Amsterdam 10-08-2004

Sas, mr. A.H. Amsterdam 13-08-2004

Schiphof, mr. dr. T.A. Amsterdam 19-11-2004

Smit, mr. A.J. Amsterdam 01-10-2004

Sollewijn Gelpke, mr. J.F. Rotterdam 24-06-2004

Star Busmann, mr. M.C.W. Aalsmeer 01-11-2004

Stulemeijer, mr. R.P.A. Rotterdam 01-12-2004

Telders, mr. N.B.F. Utrecht 02-11-2004

Terhorst, mw. mr. A.G.I. Amsterdam 23-09-2004

Tiessens, mr. J.M. Amsterdam 20-10-2004

Tilanus, mw. mr. V.I.C. Amsterdam 30-11-2004

Timmer, mr. D.R.E. Mariaheide 01-11-2004

Ven, mw. mr. A.J.C.W. van de Den Bosch 01-10-2004

Verhoeven, mw. mr. M.F. Den Haag 01-09-2004

Verschut, mr. A.W. Den Haag 25-08-2004

Visser, mw. mr. M.J.J. Den Haag 01-10-2004

Vlaar-Lachmising, mw. mr. B.S. Rijswijk 01-06-2004

Vries, mw. mr. P.J. de Amsterdam 01-09-2004

Vrijman, mr. E.N. Rotterdam 23-08-2004

Weisz, mr. J.C. Amsterdam 27-07-2004

Westervarder, mw. mr. M.I. Groningen 02-08-2004

Wild, mw. mr. N. de Rotterdam 01-11-2004

Woolderink, mw. mr. E.R. Rotterdam 01-08-2004

Ypma, mr. E.J. Amsterdam 30-11-2004

Zwiers, mr. W. Eindhoven 18-11-2004

KANTOORVERPLAATSING

Bakker, mw. mr. A.M.: Pieter Baststraat 13-i (1071 TV) Amsterdam, tel. 020-4710605, fax 020-4710608, e-mail annemieke_bakker@planet.nl

Batenburg, mr. F.B. van (Zoetermeer): Raadhuisstraat 189 (2406 AC) Alphen a/d Rijn, tel. 0172-499933, fax 0172-474200, e-mail info@advocatenbank.nl

Bladel, mr. C.B.E. van: Vondellaan 166 (3521 GH) postbus 2686 (3500 GR) Utrecht, tel. 030-2819985, fax 030-2819989, e-mail cbevanbladel@freeler.nl

Blankestijn, mw. mr. S. (Zwolle): Dijkshofplantsoen 16-18 (1077 BL) postbus 76729 (1070 KA) Amsterdam, tel. 020-5747474, fax 020-5747475, e-mail amsterdam@vandiepen.com

Bosch, mr. J.J.A. (Hilversum): Mathenesserlaan 214 (3021 HM) Rotterdam, tel. 010-2449871, fax 010-2760941, e-mail boschadvocatenkantoor@hetnet.nl

Braat, mr. J.: Prinsengracht 530 (1017 KJ) Amsterdam, tel. 020-4122700, fax 020-4894480

Caupain, mw. mr. M.M.: Rhijnvis Feithstraat 34 (1054 TZ) postbus 92080 (1090 AB) Amsterdam, tel. 020-3623999, fax 020-6161332, e-mail m.caupain@tiscali.nl

Charlier, mw. mr. L.E.M. (Woerden): Houttuinlaan 3 (3447 GM) postbus 171 (3440 AD) Woerden, tel. 0348-575760, fax 0348-575762

Duren-Kloppert, mw. mr. drs. B. van (Amsterdam): Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285208, fax 070-3285378, e-mail barbare.vanduren@debrauw.com

Elmas, mw. mr. H. (Alkmaar): Veerdijk 40 b (1531 MS) Wormer, postbus 282 (1520 AG) Wormerveer, tel. 075-6570330, fax 075-6217565, e-mail h.elmas@elmas.nu

Enters, mw. mr. V.A.D.: Beatrixlaan 116 (2595 AL) postbus 20025 (2500 EA) Den Haag, tel. 070-3789608, fax 070-7999815, e-mail v.enters@sdu.nl

Faas, mr. M.A.: Vlasmarkt 28 (4331 PE) postbus 326 (4330 AH) Middelburg, tel. 0118-485666, fax 0118-485660

Graafmans, mw. mr. E.H.M.: Vlasmarkt 28 (4331 PE) postbus 326 (4330 AH) Middelburg, tel. 0118-485666, fax 0118-485660

Gravesteyn, mr. J.: Javastraat 10-12 (2585 AN) postbus 85563 (2508 CG) Den Haag, tel. 070-3615048, fax 070-3615400, e-mail info@gmw.nl

Gijsberts, mr. ing. Q. (Haarlem): Amstelveenseweg 186-188 (1075 XR) postbus 75309 (1070 AH) Amsterdam, tel. 020-3791078, fax 020-6795776, e-mail qp@breedijkvanderkooij.nl

Houtzager, mr. P.R.B.: Van Breestraat 83-II (1071 ZH) Amsterdam

Hoytink, mr. S.W.A. (Rotterdam): J.P. Coenstraat 7 (2595 WP) Den Haag, tel. 070-3412924, fax 070-3412918

Huizinga, mr. T.P.: Melati van Javalaan 3 (5644 TL) Eindhoven

Iwema, mr. P.M. (Delft): Marcelisstraat 76 (2586 RX) Den Haag, tel./fax 070-3501823, e-mail pmiwema@wanadoo.nl

Janssens-van Drooge, mw. mr. S.C.: Postbus 347 (5600 AH) Eindhoven, tel. 0877-875409, fax 0877-876144

Kamminga, mr. W.R. (Oosterwolde/Friesland): Noorderhaven 58-60 unit 1 (9712 VM) Groningen, tel. 050-3187432, fax 050-3187902

Maas, mr. P.M.F.M. (Somerens): Champs Elyseesweg 30 (6213 AA) postbus 2435 (6201 EA) Maastricht, tel. 043-3510512, fax 043-3270990, e-mail info@advocatenkantoor-maas.nl

Mank-Zwerver, mw. mr. A.C.F. (Drachten): Achter het Station 3 (8932 EW) postbus 882 (8901 BR) Leeuwarden, tel. 058-2941900, fax 058-2136967, e-mail info.fri@rechtshulpnoord.nl

Meer, mw. mr. C.L. van (Amsterdam): Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325, e-mail charlotte.vanmeer@debrauw.com

Mehring, mr. E.W.: De Lairessestraat 131-135 (1075 HJ) Amsterdam, tel. 020-4700177, fax 020-6710974, e-mail e.mehring@vantill.nl

Niezen, mw. mr. J.: Herengracht 582-584 (1017 C) Amsterdam, tel. 020-6077979, fax 020-6831947, e-mail niezen@vandersteenhoven.nl

Nijssen, mr. J.: Egelantiersgracht 576 (1015 RR) Amsterdam, tel. 020-4200888, fax 020-6383032, e-mail j.nijssen@seegers-lebouille.nl

Peters, mr. J.H.N. (Almere): Weteringschans 130 I (1017 XV) Amsterdam, tel. 020-4287306, fax 020-4895527, e-mail kantoor@bruinsadvocaten.nl

Plantenga, mw. mr. L.W. (Maarssen): Straatweg 88 (3621 BS) postbus 248 (3620 AE) Breukelen, tel. 0346-250042, fax 0346-251021, e-mail mail@kabalt.nl

Putt, mr. P.J. van der: Herengracht 320 (1016 CE) Amsterdam, tel. 020-4282713, fax 020-4223407

Pijl, mr. P.C.J. van der (Amsterdam): 9 Appold Street (EC2A 2AP) London/Groot-Brittannië, tel. 0044-2076555128, fax 0044-2076555257, e-mail pieter.vanderpijl@shearman.com

Rooseboom, mr. L.M. (Den Haag): Fred. Roeskestraat 100 (1076 ED) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785785, fax 020-5785800

Ruesink, mr. A. (Hengelo): Egbert Gorterstraat 14 (7607 GB) postbus 251 (7600 AG) Almelo, tel. 0546-812528, fax 0546-819469

Scanlan, mw. mr. J.A. (Steenbergen): Boulevard 71 (4701 ER) postbus 1477 (4700 BL) Roosendaal, tel. 0165-528137, fax 0165-528217

Schraaf, mw. mr. E.P. van der (Naarden): Frans Halslaan 57 (1213 BK) Hilversum, tel. 035-6210330, fax 035-6212533, e-mail eschraaf@hotmail.com

Schumans, mr. P.M.J.T.: Vlasmarkt 28 (4331 PE) postbus 326 (4330 AH) Middelburg, tel. 0118-485666, fax 0118-485660

Slager, mr. J.: Westersingel 106 (3015 LD) postbus 822 (3000 AV) Rotterdam, tel. 010-4362800, fax 010-4360224, e-mail bcb.advocaten@wxs.nl

Smid, mw. mr. S.D. (Almelo): Rensingplein 1 (7491 AM) postbus 88 (7490 AB) Delden, tel. 074-3761197, fax 074-3764742, e-mail schrijver.ruarus@introweb.nl

Statema, mw. mr. S.A. (Den Haag): Strawinskylaan 1999 (1077 XV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-7171000, fax 020-7171111

Uden, mr. F.C. van (Eindhoven): Leidseplein 29 (1017 PS) postbus 2720 (1000 CS) Amsterdam, tel. 020-5517555, fax 020-6267949

Vlasman, mr. H.E.C.A. (Amsterdam): Krommepad 5 (1251 HP) Laren, tel. 035-5317688, fax 035-5314616

Vlies, mr. O.E.R.A.M. van der (Zoetermeer): Raadhuisstraat 189 (2406 AC) Alphen a/d Rijn, tel. 0172-499933, fax 0172-474200, e-mail info@advocatenbank.nl

Vogelaar, mr. N.T. ('s-Gravenzande): Westlaan 4 (2641 DM) postbus 92 (2640 AB) Pijnacker, tel. 015-3613536, fax 015-3613537, e-mail n.vogelaar@evertsvogelaar.nl

Voorhoeve, mr. D.J.S.: Singel 349 (1012 WK) Amsterdam, tel. 020-6258882, fax 020-6237470, e-mail voorhoeve@aletheia.nl

Vreeburg, mw. mr. N.D. (Den Haag): Groenewoudseweg 1 (5621 BA) postbus 218 (5600 MD) Eindhoven, tel. 040-2782699, fax 040-2782855, e-mail natalie.vreeburg@philips.com

Vuren, mw. mr. H.C. van (Capelle a/d IJssel): Westzeedijk 140 (3016 AK) postbus 23320 (3001 KH) Rotterdam, tel. 010-4363455, fax 010-4363691, e-mail info@lamsma-veldstra.nl

Waard, mr. mr. H.J.C. de (Dordrecht): Burgemeester de Bruijnelaan 101 (3331 AD) postbus 80 (3330 AD) Zwijndrecht, tel. 078-6127233, fax 078-6122949

Waning, mw. mr. A.L. van (Maastricht): Eibergseweg 1 (7141 CD) postbus 66 (7140 AB) Groenlo, tel. 0544-463000, fax 0544-464185, e-mail groenlo@jpr.nl

Wolff, mw. mr. S.M.: Nieuwstraat 13-17 (8011 LT) postbus 1587 (8001 BN) Zwolle, tel. 038-4257070, fax 038-4218870

NIEUW KANTOOR/ASSOCIATIE

Van Batenburg & Van der Vlies Advocaten (mrs. F.B. van Batenburg en O.E.R.A.M. van der Vlies) Raadhuisstraat 189 (2406 AC) Alphen a/d Rijn, tel. 0172-499933, fax 0172-474200, e-mail info@advocatenbank.nl

Van der Staaij + Van Damme Advocaten (mrs. M.J. van der Staaij en F.D. van Damme) Breestraat 95/1 (1941 EG) Beverwijk, tel. 0251-227248, fax 0251-226335

Advocatenkantoor Vlasmarkt 28 (mrs. E.H.M. Graafmans, P.M.J.T. Schumans en M.A. Faas) Vlasmarkt 28 (4331 PE) postbus 326 (4330 AH) Middelburg, tel. 0118-485666, fax 0118-485660

MEDEVESTIGING

Everts Vogelaar Advocaten (mr. N.T. Vogelaar) Westlaan 4 (2641 DM) postbus 92 (2640 AB) Pijnacker, tel. 015-3613536, fax 015-3613537

Remmerswaal Advocaten (mr. J. Braat) Prinsengracht 530 (1017 KJ) Amsterdam, tel. 020-4122700, fax 020-4894480

NAAMSWIJZIGING

Hamers, mw. mr. L.J.J. te Breda thans: **Asseldonk-Hamers, mw. mr. L.J.J. van Treffers**, mw. mr. J. te Naaldwijk thans: **Bouwman-Treffers, mw. mr. J.**

Hendriks, mw. mr. K. te Nieuwegein thans: **Groenendaal-Hendriks, mw. mr. K.**

Koers, Land en Wolff te Zwolle thans: **Koers en Land Advocaten**

Haaps-Pierik, mw. mr. M.J. van te Zutphen thans: **Pierik, mw. mr. M.J.**

BEZOEKADRES/TEL./FAX/E-MAIL

Advocatenkantoor van den Boogert te Amsterdam: Michelangelostraat 109 (1077 CA) Amsterdam, tel. 020-6724470, e-mail boogert@onlaw.nl

Buijsrogge Advocaten B.V. te Oisterwijk: Graaf Bernadottelaan 4 (5062 JL) Oisterwijk

BVB Advocaten te Zoetermeer: Ierlandlaan 19 (2713 HG) Zoetermeer

Chambers Advocaten te Den Haag: Burgemeester Kolfschotenlaan 63 (2585 DZ) Den Haag, fax 070-3657172

Faasen & Partners Advocaten te Amsterdam: Postbus 12929 (1100 AX) Amsterdam (Z-O)

Faasen & Partners Advocaten te Rotterdam: Postbus 4030 (3006 AA) Rotterdam

Holthuisen c.s. Advocaten te Hoofddorp: Valkweg 1 (1118 EC) postbus 75788 (1118 ZX) Schiphol-Luchthaven, tel. 020-6538530, fax 020-6531447

Kanik & De Visser Advocaten te Zaandam: Westzijde 154 (1506 EK) Zaandam

Koers en Land Advocaten te Zwolle: e-mail info@koersland.nl

Land-Smorenburg, mw. mr. M. te Utrecht: Koningslaan 110 (3583 GT) Utrecht

Marc & Oostenbroek/Vereenigde te Den Haag: Johan de Wittlaan 7 (2517 JA) Den Haag

Shawky Advocaat & Mediator te Amsterdam: Brouwersgracht 97-99 (1013 GZ) Amsterdam

Stomp Advokaten te Amsterdam: W.G. Plein 228 (1054 SE) Amsterdam, postbus 3670 (1001 AL) Amsterdam, fax 020-5248784, e-mail mail@stomplaw.com

Verweij Advocaten te Nijmegen: Bijleveldsingel 32 (6524 AD) Nijmegen

RECTIFICATIE

In *Advocatenblad* nummer 16 (2004) is onder het kopje 'kantoorverplaatsing' abusievelijk vermeld: mr. M.J. van Gaalen.

De heer mr. M.J. van Gaalen is tot op heden nog steeds werkzaam onder de volgende kantoorgegevens: Advocatenkantoor Sjenitzer, Stadhouderskade 92 (1073 AV) Amsterdam, tel. 020-6649221, fax 020-6715716, e-mail mail@sjenitzer.com

- Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het Advocatenblad zijn gepubliceerd zijn ook te vinden op www.advocatenorde.nl en BalieNet
- Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit mr. H.J.A. Knijff, mr. J.D. Loorbach, mr. I.E.M. Sutorius mr. G.J. Kemper en mr. C.H.B. Winters.

HOF: ADVOCaat MAG ZICH TERUGTREKKEN, MITS HET ZORGVULDIG GEBEURT

Door een misverstand is onderstaande uitspraak van de Raad van Discipline al gepubliceerd, hoewel dekenappèl werd ingesteld (*Advocatenblad* 2004-15, 1 oktober, p. 665). Het hof heeft de beslissing bovendien vernietigd, en de klacht alsnog ongegrond verklaard.

Raad van Discipline Amsterdam, 26 mei 2003
(*mrs. Kist, Van den Biesen, Hamer, Karskens en Wiarda*)

Hof van Discipline, 9 februari 2004, nr. 3864
(*dekenappèl*)
(*mrs. Van Griensven, Beker, Sterk, Van Loo en Baauw*)

Het staat een advocaat vrij zich terug te trekken wanneer hij van oordeel is dat het noodzakelijk wederzijds vertrouwen tussen hem en zijn cliënt is komen te vervallen. Het neerleggen van de opdracht dient dan zorgvuldig te geschieden. Wanneer de advocaat de relatie tijdig beëindigd heeft brengt de zorgvuldigheid niet meer mee dat de advocaat zich er ook nog van moet vergewissen dat zijn ex-client een opvolgend advocaat en procureur heeft gevonden.

– *Advocatenwet artikel 46 (1.1 Beleidsvrijheid in de zorg voor de cliënt)*

Feiten

Mr. X heeft aan klager medegedeeld dat hij zich als diens advocaat en procureur in een voor hem gevoerde procedure terugtrekt in een gesprek van 28 januari 2002 en in een brief van 30 januari 2002. In die procedure was een getuigenverhoor bepaald, te houden op 15 maart 2002. Mr. X laat eveneens bij brief van 30 januari 2002 aan de Rechtbank weten dat hij zich als procureur in de procedure zal terugtrekken.

Klacht

Mr. X heeft in strijd met artikel 46 Advocatenwet zich zonder geldige reden en zonder met de belangen van klager rekening te houden op een ontijdig moment als advocaat en procureur teruggetrokken uit een procedure die zich in een eindfase bevond en daarbij klager nodeloos op kosten gejaagd en zijn positie geschaad.

Overwegingen van de raad

De raad heeft overwogen dat het mr. X onder de gegeven omstandigheden wel vrijstond zich als de advocaat van klager terug te trekken; voorts is de raad van oordeel dat de mededeling van mr. X van eind januari 2002 geenszins ontijdig is geweest. De raad heeft vervolgens overwogen dat de zorgvuldigheid die mr. X bij het neerleggen van zijn

werkzaamheden diende te betrachten onder de omstandigheden van het geval meebracht dat hij zich ervan moest hebben verzekerd dat klager een opvolgend advocaat en procureur had gevonden. De raad acht de klacht om die reden gegrond, doch het verwijt van te geringe zwaarte om een maatregel te rechtvaardigen.

Die redengeving van de gegrondverklaring is aanleiding tot dekenappèl.

Overwegingen van het hof

Het hof is met de raad van oordeel dat de mededeling van mr. X dat hij zich terugtrok, eind januari 2002, geenszins ontijdig is geweest. Het hof stelt voorts vast dat, integendeel, klager ruimschoots de tijd heeft gehad om vóór de door de rechtbank vastgestelde enquête een andere advocaat en procureur in te schakelen. Het hof stelt vast dat klager daar ook feitelijk in is geslaagd.

Het hof overweegt dan, anders dan de raad, dat de zorgvuldigheid die mr. X bij het neerleggen van zijn werkzaamheden diende te betrachten onder de gegeven omstandigheid niet medebracht dat hij zich ervan had moeten vergewissen dat klager een opvolgend advocaat en procureur had gevonden.

Volgt

Vernietiging van de beslissing in eerste aanleg en ongegrondverklaring van de klacht.

TUCHTRECHTELIJK VERLEDEN

Hof van Discipline, 3 oktober 2003, nr. 3787
(*mrs. Fransen, Beker, Thunnissen, Van Loo en Scholten*)

Raad van Discipline Arnhem, 24 februari 2003
(*mrs. De Vries, Brandsma, Dam, Harenberg en Liesveld*)

Het tuchtrechtelijk verleden mag van invloed zijn op de zwaarte van de op te leggen maatregel, onder omstandigheden ook wanneer het gaat om tuchtrechtelijke sancties van meer dan vijf jaar geleden.

– *Advocatenwet artikel 46*
– *Gedragsregel 1*

Feiten

Klaagster verzoekt mr. X medio oktober 2001 voor haar de behandeling voort te zetten van een boedelscheidingsprocedure. Zij was ontevreden over de advocaat die de zaak tot dan toe voor haar had behandeld.

Bij het eerste contact tussen klaagster en mr. X heeft klaagster de datum van het aanstaande pleidooi, 29 oktober 2001, al genoemd, en mr. X heeft die datum ook gereserveerd.

Het intakegesprek vindt plaats op 16 oktober 2001; op 17 oktober verzoekt mr. X de advocaat die de zaak tot dan toe voor klaagster behandelde hem alle originele processtukken toe te zenden en hem nadere informatie te verschaffen over de stand van de procedure(s). De aangeschreven advocaat reageert nog diezelfde dag: klaagster heeft zijn declaratie nog niet voldaan (hetgeen ook zijn voorgangers overkwam) en weigert de stukken af te geven. Ten behoeve van het aanstaande pleidooi van 29 oktober 2001 'zend ik u toch maar wat informatie'.

Bij brief van 19 oktober 2001 zendt mr. X aan klaagster een kopie van deze briefwisseling en stelt voor dat zijn voorganger het pleidooi nog houdt; hij stelt voor om na het pleidooi en opvolgend vonnis de zaak over te nemen.

Bij brief van 26 oktober 2001 schrijft de secretaresse van mr. X aan klaagster: 'Wij spraken af dat (mr. X) maandag 29 oktober a.s. om 11.00 uur bij de zitting aanwezig zal zijn.' Op 29 oktober is mr. X echter bij het pleidooi niet aanwezig; hij is dan wel voor een andere zaak op de rechtbank en zegt tegen klaagster: 'Vertelt u maar hoe het is afgelopen, dan zien wij weer verder'.

Bij brief van 30 oktober 2001 verzoekt klaagster om bemiddeling van de deken om het dossier aan mr. X overgedragen te krijgen. De deken schrijft met een daartoe strekkend verzoek aan de voorgaande advocaat.

Op 6 november 2001 laat mr. X klaagster bij brief weten dat hij 'na ampel beraad' en 'om hem moverende redenen' heeft besloten haar belangen niet verder te behartigen; hij stelt haar voor een andere advocaat te zoeken.

Inhoud van de klacht

Mr. X wordt verweten tekort te zijn geschoten in de behartiging van de belangen van klaagster. Hij is zijn toezegging om de zaak te behandelen en haar in pleidooi te zullen bijstaan niet nagekomen; zijn mededeling aan klaagster haar niet meer te zullen bijstaan was niet van enige toelichting voorzien.

Overwegingen en beslissing van de raad

Uit het feit dat mr. X in zijn brieven klaagster als cliënte heeft aangeduid leidt de raad af dat mr. X zich sedert 16 oktober 2001 als opdrachtnemer heeft beschouwd; hij had dus de taak de belangen van klaagster te behartigen. Hij is daarin tekortgeschoten door klaagster bij het pleidooi niet naar behoren bij te staan; hij had er in elk geval niet van uit mogen gaan dat zijn voorganger het pleidooi nog zou houden.

De enkele – vrijblijvende – suggestie in de brief van 19 oktober 2001 om het pleidooi maar te laten doen door de advocaat die de zaak tot dan toe behandeld had kan mr. X in dit verband niet baten.

Dat de brief van 26 oktober 2001 kennelijk bij vergissing door de secretaresse van mr. X geschreven baat hem al evenmin.

Mr. X is ook tekortgeschoten doordat hij, na de zaak te hebben aangenomen, niet heeft bevorderd dat de benodigde stukken aan hem ter beschikking werden gesteld.

Volgt

Gegronde verklaring van de klacht.

Daaropvolgend overweegt de raad met betrekking tot de strafmaat: '(mr. X) heeft ter gelegenheid van de mondelinge behandeling er geen blijk van gegeven in te zien dat hij jegens klaagster tekort is geschoten. Gelet hierop en gelet op het feit dat reeds zeven maal eerder een klacht tegen verweerder gegrond is geoordeeld, waarbij vier maal een waarschuwing en drie maal een berisping is opgelegd, meent de raad dat oplegging van na te noemen maatregel geïndiceerd is.'

De opgelegde maatregel is dat een schorsing in de uitoefening van de praktijk wordt opgelegd voor de duur van vier weken (voorwaardelijk).

Overwegingen van het hof

Mr. X richt in beroep uitsluitend een grief tegen de aan hem opgelegde maatregel van voorwaardelijke schorsing in de uitoefening van de praktijk voor de duur van vier weken, die hij 'veel te zwaar' vindt.

Hij voert daartoe in de eerste plaats aan dat hij het niet redelijk acht dat de raad bij het opleggen van deze zware maatregel ook rekening heeft gehouden met de jegens hem uitgesproken tuchtrechtelijke veroordelingen die ouder zijn dan vijf jaren. In dit verband stelt mr. X dat in het strafrecht bij het bepalen van de strafmaat geen rekening meer wordt gehouden met veroordelingen die ouder dan vijf jaren zijn; hij verzoekt het hof dit principe ook in zijn geval te hanteren.

Voorts voert verweerder aan dat hij gedurende zijn bijna 28-jarige carrière als advocaat niet eerder voor een klacht als de onderhavige is veroordeeld.

Het hof verwerpt de stelling dat geen rekening zou mogen worden gehouden met tuchtrechtelijke veroordelingen die ouder zijn dan vijf jaren. Weliswaar bepaalt de Wet op de justitiële documentatie en op de verklaringen omtrent het gedrag in art. 7 lid 1 in verbinding met art. 8 van die wet dat een strafblad uit het strafregister wordt verwijderd na verloop van een termijn van vier jaren nadat de desbetreffende strafrechtelijke veroordeling onherroepelijk is geworden, maar ingevolge art. 10 van die wet blijft de verwijdering achterwege zolang nog enig ander strafblad ten aanzien van de veroordeelde in het strafregister blijft geplaatst. Het door mr. X omschreven principe wordt, naar het hof ambtshalve bekend is, evenmin stelselmatig in de strafrechtelijke praktijk toegepast.

Het hof stelt vervolgens vast dat de stelling van mr. X onjuist is dat hij niet eerder voor een klacht als de onderhavige is veroordeeld: alle zeven klachten die in de periode van circa 1988 tot en met 2001 tegen

hem zijn ingediend en gegrond verklaard getuigen op de een of andere wijze van onzorgvuldigheid jegens zijn cliënt of ex-client.

Het hof acht het redelijk en passend dat de raad bij het bepalen van zijn maatregel met de gegrondverklaring van deze klachten rekening heeft gehouden.

Dan volgt nog als overweging:

‘Anderzijds neemt het hof in aanmerking dat mr. X ter zitting van het hof er alsnog blij van heeft gegeven in te zien dat hij tekort is geschoten jegens klaagster, en dat hij daarvoor aan klaagster zijn verontschuldigingen heeft aangeboden. Het hof ziet hierin aanleiding de opgelegde maatregel te verlichten tot een berisping.’

Volgt

Vernietiging, maar uitsluitend ten aanzien van de strafmaat; de maatregel van berisping wordt opgelegd.

CONTRADICTOIRE STELLINGEN BETREKKEN KLACHTWAARDIG

Raad van Discipline Amsterdam, 24 oktober 2003

(mrs. Kist, Van den Berg, Hamer, Hamming en Karskens)

Een advocaat die voor een cliënt in verschillende procedures elkaar tegensprekende stellingen poneert, zodat hij weet dat één daarvan in strijd met de waarheid moet zijn, handelt klachtwaardig.

- *Advocatenwet artikel 46 (2.1 Wat in het algemeen niet betaamt)*
- *Gedragsregel 30*

Feiten

De deken is ‘buiten het geval van een klacht’ op de hoogte gebracht van de omstandigheid dat mr. X in een procedure feitelijke gegevens heeft verstrekt waarvan hij weet, althans behoort te weten, dat die onjuist zijn.

Mr. X blijkt een cliënte te hebben bijgestaan in een tweetal procedures; in de ene procedure, een huurkwestie, stelt mr. X namens zijn cliënte in een processtuk van 26 juni 2002 dat zij huurster is van een bepaald appartement; in een volgend processtuk in deze huurprocedure, van 11 november 2002, heeft mr. X betoogd dat zijn cliënte aldaar woonachtig is.

In een geheel andere procedure, waarvan de inzet een omgangsregeling was, heeft mr. X de stelling ingenomen dat zijn cliënte woonplaats had in een stad in de Verenigde Staten; doordat zij niet in Nederland woonachtig was zou de Nederlandse rechter niet bevoegd zijn. Het desbetreffende processtuk is gedateerd op 17 augustus 1999. In deze procedure wordt de stelling dat zijn cliënte niet in Nederland woonachtig is in een appèlschrift van 19 juni 2000 herhaald.

In deze procedure blijkt uit een proces-verbaal van mondelinge behandeling van 16 november 2000 dat de cliënte van mr. X inderdaad in het meer genoemde appartement woonachtig is.

Uit al deze feiten leidt de deken af dat de in rechte door mr. X gedane mededeling dat zijn cliënte in een stad in de Verenigde Staten woonachtig is niet overeenstemde met de aan mr. X bekende feiten; deze onjuiste stelling had de strekking de rechter de grondslag van zijn bevoegdheid te ontnemen.

Overwegingen van de raad

De raad stelt in het voetspoor van de deken vast dat mr. X over de woonplaats van zijn cliënte mededelingen heeft gedaan waarvan hij wist dat deze feitelijk onjuist waren.

Volgt

De maatregel van enkele waarschuwing.

GRENZEN VAN HET BEROEPSGEHEIM

Hof van Discipline, 7 november 2003, nr. 3772

(mrs. Fransen, Meeter, De Leeuw, De Jong Schouwenburg en De Kok)

Raad van Discipline 's-Gravenhage, 3 februari 2003

(mrs. Holtrop, Claasen, Grootveld, Maat en Van Nispen tot Sevenaer)

De verplichting tot geheimhouding geldt als een fundamenteel beginsel voor de advocaat in de uitoefening van zijn beroep; dat beginsel kan slechts in uiterst zeldzame gevallen uitzondering lijden. Zo'n uitzondering doet zich niet voor wanneer een advocaat rechtsbijstand heeft verleend aan een cliënt, voorafgaand aan en volgend op diens faillietverklaring, wanneer de curator hem om inlichtingen vraagt. In dergelijke omstandigheden geldt het beroepsgeheim ten volle, ook wanneer de gevraagde inlichtingen de financiële relatie betreffen tussen de advocaat zelf en zijn (inmiddels failliete) cliënt.

Opdrachtrelatie met cliënt wegens faillissementsdreiging; een advocaat mag van een cliënt een opdracht aanvaarden om een dreigend faillissement af te wenden, daarvoor declareren en betaling aannemen, tenzij succes bij voorbaat uitgesloten is.

- *Advocatenwet artikel 46 (1.3 Geheimhoudingsplicht; 4.3 Financieel belanghebbenden)*
- *Gedragsregels 1 en 6*

Feiten

Mr. X is als advocaat opgetreden voor een zekere privé-persoon, C, wiens faillissement in augustus 2001 is uitgesproken. Mr. X heeft aan C rechtsbijstand verleend, zowel voor als na diens faillietverklaring.

De curator heeft mr. X schriftelijk verzocht hem te informeren over hetgeen hij vanaf begin 2001 aan de curandus heeft gedeclareerd, door wie de declaraties zijn voldaan en of en door wie voorschotnota's zijn voldaan.

Mr. X weigert die vragen te beantwoorden met een beroep op zijn beroepsgeheim.

Inhoud van de klacht

De curator dient een klacht in. Deze luidt (op het relevante onderdeel) dat mr. X weigert de vragen van klager (de curator) inhoudelijk te beantwoorden.

Overwegingen Raad van Discipline

De raad overweegt dat een advocaat in het algemeen verplicht is tot geheimhouding. Deze strekt zich uit over bijzonderheden van de door hem behandelde zaken, de persoon van zijn cliënt en de aard en de omvang van diens belangen. Onder deze geheimhoudingsplicht valt alle kennis omtrent de cliënt, hoe ook verkregen. Daaronder valt de informatie over de financiële verhouding en afspraken met de cliënt.

Deze verplichting tot geheimhouding geldt als een fundamenteel beginsel dat de advocaat in de uitoefening van zijn beroep in acht dient te nemen en waarop cliënten met het oog op de juiste behartiging van hun belangen onvoorwaardelijk moeten kunnen vertrouwen. De verplichting tot geheimhouding heeft vanwege haar principiële aard voor een advocaat, behoudens uiterst zeldzame uitzonderingsgevallen, algemene gelding. De geheimhoudingsplicht geldt jegens eenieder. Uitzonderingen zijn mogelijk volgens sommige wettelijke voorschriften of indien de cliënt toestemming geeft om informatie openbaar te maken. Toepassing van deze algemene uitgangspunten brengen de raad tot de conclusie dat een dergelijke uitzondering zich in dit geval niet voordoet. De raad oordeelt daarom dat mr. X met een beroep op zijn geheimhoudingsverplichting moest weigeren de gevraagde informatie te verstrekken.

De raad overweegt voorts nog dat het tuchtrecht er niet toe dient om klager (de curator) in staat te stellen de door hem gewenste informatie over de curandus op tafel te krijgen.

De raad verwijst daarbij naar de eigen wettelijke verplichting van de curandus om aan de curator informatie te verschaffen.

De raad overweegt nog dat de in het onderhavige geval gevraagde informatie van andere aard is dan aan de orde was in de uitspraak van het Hof van Discipline van 29 juli 1987 (*Advocatenblad* 1988, pag. 404). De raad overweegt voorts dat klager wel heeft verwezen naar de Richtlijn Melding Ongebruikelijke Transacties, doch geen feiten heeft gesteld op grond waarvan aannemelijk is dat in het onderhavige geval sprake zou zijn geweest van ongebruikelijke transacties in de zin van de wet.

Het klachtonderdeel wordt derhalve ongegrond verklaard.

Overwegingen hof

In appèl worden de feiten nader gespecificeerd: het blijkt dat mr. X na een aanvankelijk volledige weigering om informatie te verschaffen later aan de curator heeft laten weten dat de door de curator vastgestelde rechtshulp van mr. X aan de schuldenaar door derden werd betaald. Die rechtshulp betrof het voeren van verweer tegen de faillissementsaanvraag en het instellen van rechtsmiddelen tegen de faillietverklaring, een indienen van een herzieningsverzoek bij het Gerechtshof van

de faillietverklaring, cassatie tegen de afwijzende beslissing van het Hof, hoger beroep tegen beschikkingen van de rechter-commissaris en cassatieberoepen tegen afwijzende beslissingen van de rechtbank; voorts het civielrechtelijk procederen met betrekking tot het openvalen van een buitenlandse nalatenschap, dit alles terwijl in de boedel geen baten werden aangetroffen en de schuldenaar opgeeft dat die er ook niet zijn of geweest zijn.

Klager, de curator, voert in appèl aan dat de advocaat zich jegens de curator in een faillissement op zijn geheimhoudingsplicht mag beroepen, maar dat uit de civielrechtelijk en tuchtrechtelijke jurisprudentie volgt dat de advocaat wel gehouden is om inlichtingen met betrekking tot zijn financiële relatie met de schuldenaar aan de curator te verschaffen, zodat hem te dier zake geen beroep op zijn geheimhoudingsplicht toekomt. De curator beroept zich op een drietal rechterlijke beslissingen.

Het hof overweegt dat de casuïstiek in die drie gevallen een geheel andere was dan in het onderhavige geval en gaat daarom aan deze rechtspraak voorbij.

Het hof merkt (volledigheidshalve) nog op dat klager en mr. X het erover eens zijn dat volgens het arrest van de Hoge Raad van 12 november 1999 (*JOR* 2000, 86) aan het in art. 42 lid 2 Fw gestelde vereiste van wetenschap niet is voldaan in geval een schuldenaar korte tijd voor zijn faillietverklaring opdracht heeft gegeven aan een advocaat om maatregelen te treffen teneinde zijn faillissement te voorkomen en de schuldenaar noch de advocaat toen wist of behoorde te weten dat de reddingsoperatie reeds niet meer tot succes kon leiden; en dat derhalve de curator in een dergelijk geval niet uit hoofde van genoemde bepaling de nietigheid van de opdracht kan invoeren en het voor de werkzaamheden betaalde bedrag van de advocaat kan terugvorderen.

Met betrekking tot het beroep van klager op de eerdergenoemde Richtlijn en de stelling van klager dat terzake extra waakzaamheid geboden was omdat hier sprake is van betaling door middel van een derde, overweegt het hof dat mr. X ter zitting heeft verklaard dat die omstandigheid hem wel waakzaam heeft gemaakt maar dat hij desondanks geen aanwijzingen heeft gezien dat de betalingen aan hem geschiedden met gelden die rechtens tot de boedel behoorden.

Het hof stelt vast geen aanwijzingen te hebben dat die verklaring feitelijk onjuist is of dat mr. X bij het vormen van zijn oordeel terzake ‘bepaalde feiten of omstandigheden over het hoofd heeft gezien of verkeerd heeft ingeschat’.

Volgt

Bekrachtiging.

●

